

Säkerhetspolisen

Innehåll

Hotet från i går är verklighet i dag	6
Säkerhetspolisen i korthet	8
Samarbeten – för ett säkrare Sverige	10
Säkerhetspolisen 2019	12
Hot och sårbarheter som påverkar Sveriges säkerhet	18
Demokratin hotas från flera håll	19
Ökat spioneri från öst	24
Cybersäkerhet i centrum	27
Hot mot totalförsvarsövning	27
Länderna som spionerar mot Sverige	28
Flyktingspionen som tog färjan	30
Kontraspionage – så fungerar det	34
Spioneri mot Sverige	36
Stoppa spridning av massförstörelsevapen	38
Att skydda det som måste skyddas	39
Så går cyberspionage till	41
Samråd för säkerhet	42
Ökad tillsyn av känslig verksamhet	44
Säkerhetsskydd – så fungerar det	46
Tusentals tips att hantera	48
Utvecklingen i extremistmiljöerna	50
Intensivt arbete att minska tillväxten i extremistmiljöerna ..	53
Utlänningsärenden	58
Kontraterrorism – så fungerar det	59
Författningsskydd – så fungerar det	61
Komplext uppdrag i föränderlig tid	62
Ett uppdrag utöver det vanliga	64
Personskydd – så fungerar det	66
Så blir du livvakt	67
Tillit och förtroende ska styra	68
Det är som vilket jobb som helst – men ändå inte	70
Tre decennier i rikets tjänst	72
Du håller en 30-åring i din hand	73

Hotet från i går är verklighet i dag

Hotbilden mot Sverige är förändrad i grunden. Globalisering och digitalisering har ökat våra sårbarheter. Samtidigt har främmande makts aktiviteter för att försvaga Sverige intensifierats. Underrättelseverksamheten är påtaglig och under 2019 blev det än mer tydligt att fler måste prioritera Sveriges säkerhet högre. Hotet från i går är verklighet i dag.

Itakt med teknikutvecklingen har metoderna som främmande makt har för att inhämta information blivit allt fler. Angreppen riktar sig också mot fler områden, såväl våra grundläggande individuella rättigheter, vårt ekonomiska välbefinnande, vårt politiska oberoende som vår territoriella suveränitet.

Rysslands strategi går numera ut på att påverka och försvaga såväl Sverige som övriga västländer och EU för att nå sina säkerhetspolitiska mål utan att inleda en väpnad konflikt. Underrättelseverksamheten mot Sverige handlar, utöver spionage mot säkerhetskänslig verksamhet, bland annat om att bedriva påverkansoperationer, skaffa ekonomiska maktmedel och öka polariseringen i samhället.

Kina bedriver avancerat cyberspionage för att främja sin egen ekonomiska utveckling och utveckla sin militära förmåga. Det sker genom omfattande underrättelseinhämtning och stöld av teknologi, forskning och utveckling.

Därutöver har vi sett exempel på hur både Ryssland och Kina angriper individer som verkar för demokrati och mänskliga rättigheter.

Säkerhetspolisens uppdrag är att skydda Sverige och vår demokrati och vi arbetar ständigt för att hindra främmande makt att bedriva olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Under 2019 avslöjades och utreddes flera underrättelseofficerare och agenter.

Vi vet att inhämtningen av känsliga uppgifter sker hela tiden, långt innan vi når en eventuell höjd beredskap och syftet är bland annat att kunna destabilisera ett land – om eller när det behövs. Detta innebär ett nytt, fördjupat säkerhetshot.

Utvecklingen innebär stora utmaningar. Till exempel kommer den pågående 5G-utbyggnaden och utvecklingen av IoT (Internet of Things), där vardagsföremål förses med inbyggd elektronik och internetuppkoppling, att påverka Sveriges säkerhet för lång tid framåt. Ingen vet i dag fullt ut vilken potential, såväl positiv som negativ, som finns i denna teknikutveckling.

Den bredare, djupare och mer komplexa hotbilden mot Sverige i kombination med de ökade sårbarheterna innebär att Sveriges säkerhet måste prioriteras framöver. Det gäller på den strategiska politiska nivån, hos våra myndigheter och i näringslivet. Ett säkrare Sverige kräver resurser, långsiktighet och uthållighet. Sverige har inte råd att inte prioritera skyddet.

Därför välkomnar Säkerhetspolisen att Sverige under 2019 fick en ny säkerhetsskyddslag. Lagen och dess efterlevnad är mycket viktig för att minska samhällets sårbarheter och Säkerhetspolisen

har publicerat vägledningar som ger stöd i arbetet. En annan viktig åtgärd för att stärka skyddet är det cybersäkerhetscenter som Säkerhetspolisen tillsammans med flera myndigheter arbetar för att bygga upp. Vi måste samverka brett för att möta hotet. Sveriges säkerhet är en laguppgift.

Ett tillfälle att öva samverkan är när den första totalförsvarsövningen på 30 år i Sverige, TFÖ 2020, nu genomförs. Säkerhetspolisen är en aktör i övningen, men framför allt är vår uppgift att hantera främmande makts underrättelseverksamhet. Att TFÖ 2020 är av stort intresse för andra länder vet vi från tidigare övningar.

Säkerhetshotet mot Sverige består också av de våldsbejakande extremister som utgör ett både kortsiktigt och långsiktigt hot mot vår demokrati. Under 2019 handlade debatten i stor utsträckning om dem som rest till och återkommit från konfliktområden. Dessa enskilda individer ska vi givetvis ha koll på, men fokus måste även vara på miljöerna som de reste ifrån. Det är miljöer som finns kvar och som växt sig starkare. Här är samhällets gemensamma insatser av stor vikt för att skapa ett säkrare Sverige.

Under 2019 såg vi även en utveckling inom den våldsbejakande högerextremismen som innebär att risken ökar för att individer kan inspireras att begå attentat eller grova våldsbrott. Terroråd med högerextremistiska förtecken inträffade i bland annat Nya Zeeland, USA, Norge och Tyskland. Vi kan se att den våldsbejakande högerextrema ideologin får allt större spridning och attraherar fler. Utvecklingen understöds av främmande makt som har att

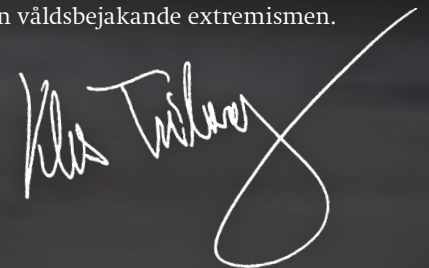
tjäna på en ökad polarisering i samhället.

Säkerhetspolisen har under året arbetat intensivt med att minska tillväxten i extremistmiljöerna, bland annat genom att använda all tillgänglig lagstiftning mot individer som bidrar till radikalisering, finansiering och rekrytering. I sammanhanget är det oroande att det finns ett relativt stort antal organisationer med kopplingar till våldsbejakande extremistmiljöer som tar emot offentliga medel genom bidrag. Det handlar om miljontals kronor som på sikt kan stärka extremistmiljöerna.

För Säkerhetspolisen innebär ökade hot och sårbarheter i Sverige stora utmaningar och svåra prioriteringar. Samtidigt som vi behöver utveckla och förstärka vår tekniska kompetens har vi att hantera en verklighet där antalet ärenden i vår operativa verksamhet under en tioårsperiod har fördubblats. Ärendena är också mer komplexa.

En annan utmaning är att lagstiftningen och dess tillämpning inom en rad områden inte har utvecklats i takt med hotbilden.

Främmande makts avsikt att påverka Sverige och svenska intressen har under senare år stärkts och deras förmåga har ökat. Det innebär att vi alla måste börja tänka säkerhet, oavsett om det handlar om att skydda våra hemligheter eller förebygga hotet från den våldsbejakande extremismen.

Klas Friberg, säkerhetspolischef

Säkerhetspolisen i korthet

Säkerhetspolisen är en säkerhetstjänst med ett nationellt uppdrag som polismyndighet.

En säkerhetstjänst arbetar för att höja säkerhetsnivån i det egna landet. Detta görs dels genom att avslöja och förebygga säkerhetshot som riktas mot landet och dess skyddsvärda verksamheter, dels genom att reducera sårbarheter i dessa verksamheter.

Styrning

Myndigheten lyder under regeringen och leds av säkerhetspolischefen, som har det högsta ansvaret för verksamheten. Säkerhetspolisen styrs bland annat genom en instruktion och ett regleringsbrev där mål och uppdrag preciseras. Regleringsbrevet är sekretessbelagt och förnyas varje år. Myndigheten ska följa händelseutvecklingen i omvärlden och snabbt kunna anpassa verksamheten utifrån vad som sker. Säkerhetspolisen styrs även av olika författningar, till exempel polislagen. Det som skiljer Säkerhetspolisen från andra myndigheter är att de flesta av de styrande, planerande och avrapporterande dokumenten är sekretessbelagda med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Hot

För att Sveriges demokrati och suveränitet ska fungera och upprätthållas är statschefen, regeringen och riksdagen, information om Sveriges försvar och byggnader med viktiga funktioner att betrakta som skyddsvärda. Ett hot uppstår när en person, organisation eller främmande makt har en avsikt och förmåga att utföra en brottslig handling, exempelvis ett terroristattentat eller spionage.

Avsikt och förmåga kan förändras över tid och Säkerhetspolisens bedömningar och åtgärder anpassas efter det aktuella läget.

Underrättelser

Säkerhetspolisens underrättelsearbete sker nationellt och internationellt. Underrättelsearbete består av inriktning,

inhämtning, bearbetning, analys och delgivning av information. Nationell inhämtning av information sker bland annat genom spaning, personkällor, förhör och kontakter med andra myndigheter och organisationer. När informationen har bearbetats, utretts, analyserats och slutsatser dragits, behandlas dessa vidare inom Säkerhetspolisen. En förundersökning kan inledas och bedrivs av Säkerhetspolisens utredare eller av åklagare. Även andra myndigheter och organisationer kan få information, för att kunna vidta åtgärder inom sina områden. Det kan till exempel vara att inleda en rättsprocess, förklara en utländsk diplomat icke önskvärd i Sverige (*persona non grata*) eller förbättra skyddet i något avseende. Internationellt sker ofta inhämtning av uppgifter som är väsentliga för myndighetens uppdrag av Säkerhetspolisens sambandsmän som är stationerade utomlands.

Register

Säkerhetspolisen får enligt Säpodatalagen behandla personuppgifter om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brott mot Sveriges säkerhet. Personuppgifter får också behandlas då en person söker en säkerhetsklassad tjänst. Då kontrolleras bland annat uppgifter mot belastningsregistret. Säkerhetspolisen får inte registrera uppgifter om en person enbart på grund av personens etniska ursprung, politiska åsikter, religion, hälsa eller sexuella läggning.

Sekretess

Säkerhetspolisen försöker, så långt det går,

att vara öppen med vad som görs och de slutsatser som dras. Av operativa skäl eller av hänsyn till Sveriges säkerhet är det ofta inte möjligt. Arbetsmetoder får inte röjas och källor måste skyddas. När det till exempel pågår en förundersökning får Säkerhetspolisen, precis som Polismyndigheten, överlåta till förundersökningsledaren att ta ställning till vad som omfattas

Justitieombudsmannen (JO) och Justiekanslern (JK), granskas Säkerhetspolisen även av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN). Myndigheten SIN gör bland annat inspektioner för att kontrollera hur Säkerhetspolisen behandlar personuppgifter och kontrollerar på begäran av enskilda hur hemliga tvångsmedel har använts. Säkerhetspolisen har också ett

Säkerhetspolisen försöker, så långt det går, att vara öppen med vad som görs och de slutsatser som dras.

av förundersökningssekretess. Sekretessen finns för att arbetet i en utredning inte ska försvåras eller förstöras.

Insyn

Förutom de organ som kontrollerar den statliga förvaltningen, till exempel

insynsråd som har till uppgift att utöva medborgerlig insyn. Insynsrådets medlemmar utses av regeringen och representerar samtliga riksdagspartier. De följer verksamheten på nära håll och kan komma med råd och ge förslag till myndighetschefen. ●

Säkerhetspolisen – i hela Sverige

Säkerhetspolisen har ett nationellt uppdrag och bedriver verksamhet dels från huvudkontoret i Stockholm, dels från sex regionalt placerade sektioner. De regionala sektionerna arbetar på uppdrag från huvudkontoret med underrättelseinhämtning och hotreducerande åtgärder. I en stor del av arbetet ingår samverkan med andra myndigheter, bland annat Polismyndigheten. De regionala sektionerna genomför också säkerhets-

skyddsupplysning och rådgivning samt deltar i arbetet med att skydda den centrala statsledningen. Sektionerna är ett stöd till och bidrar i myndighetens operativa verksamhet utifrån sina regionala perspektiv.

Säkerhetspolisen landet runt

● Sektion Nord i Umeå – omfattar Jämtlands, Norrbottens, Västerbottens och Väster-norrlands län.
● Sektion Mitt i Uppsala – omfattar Gävleborgs, Uppsala och

Västmanlands län.
● Sektion Bergslagen i Örebro – omfattar Dalarnas, Värmlands och Örebro län.
● Sektion Väst i Göteborg – omfattar Hallands och Västra Götalands län.
● Sektion Syd i Malmö – omfattar Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Skåne län.
● Sektion Öst i Linköping – omfattar Jönköpings, Södermanlands och Östergötlands län.
● Sektion Stockholm i Solna – omfattar Gotlands och Stockholms län.

Samarbeten – för ett säkrare Sverige

Säkerhetspolisen har ett omfattande samarbete såväl nationellt som internationellt. En stor del handlar om utbyte av erfarenhet och information. Det omfattar också att bistå och själva få hjälp av andra i utredningar eller operativa insatser.

Nationellt samarbete

Nationellt samarbetar Säkerhetspolisen främst med underrättelsemyndigheter och brottsbekämpande organ som Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), Försvarets radioanstalt (FRA), Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. En stor del av samarbetet handlar om informations- och erfarenhetsutbyte men är också operativt, till exempel stöd till Polismyndigheten i brottsutredningar i form av expertkunskaper, hotbilder, spaning och analys.

Inom personskyddsarbetet finns ett nära samarbete med den lokala polisen vid planering och genomförande av skydds-

åtgärder inom deras geografiska områden.

Säkerhetspolisen samverkar också med dem som omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen, det vill säga myndigheter, kommuner och regioner samt vissa företag.

Samverkansrådet mot terrorism är ett samarbete mellan svenska myndigheter som syftar till att stärka Sveriges förmåga att motverka och hantera terrorism. Samverkansrådet mot terrorism höll sitt första möte i början av 2005, på Säkerhetspolisens initiativ. Rådet leds och sammankallas av säkerhetspolischefen. Samtliga deltagande myndigheter representeras på myndighetschefsnivå. Följande myndigheter ingår: Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarmakten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Migrationsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Skatteverket, Strålsäkerhetsmyndig-

Säkerhetspolisens verksamhetsområden

Kontrasponage innebär att...

förebygga och avslöja spioneri och annan olovlig underrättelseverksamhet. Denna kan rikta sig mot Sverige och svenska intressen utomlands samt mot utländska intressen i landet och mot flyktingar.

Säkerhetsskydd innebär att...

höja säkerhetsnivån i samhället genom analyser, registerkontroller, tillsyn och rekommendationer till myndigheter och företag vars verksamhet har betydelse för Sveriges säkerhet.

Personskydd innebär att...

arbeta med bevakning av och säkerhet för den centrala statsledningen, främmande stats beskickningsmedlemmar och vid statsbesök och liknande händelser.

Kontraterrorism innebär att...

förebygga och avslöja terrorism som riktar sig mot Sverige eller svenska intressen i utlandet, utländska intressen i Sverige, terroristhandlingar i andra länder, förekomsten av internationella terroristnätverks för-

greningar i Sverige samt stöd och finansiering av terroristverksamhet.

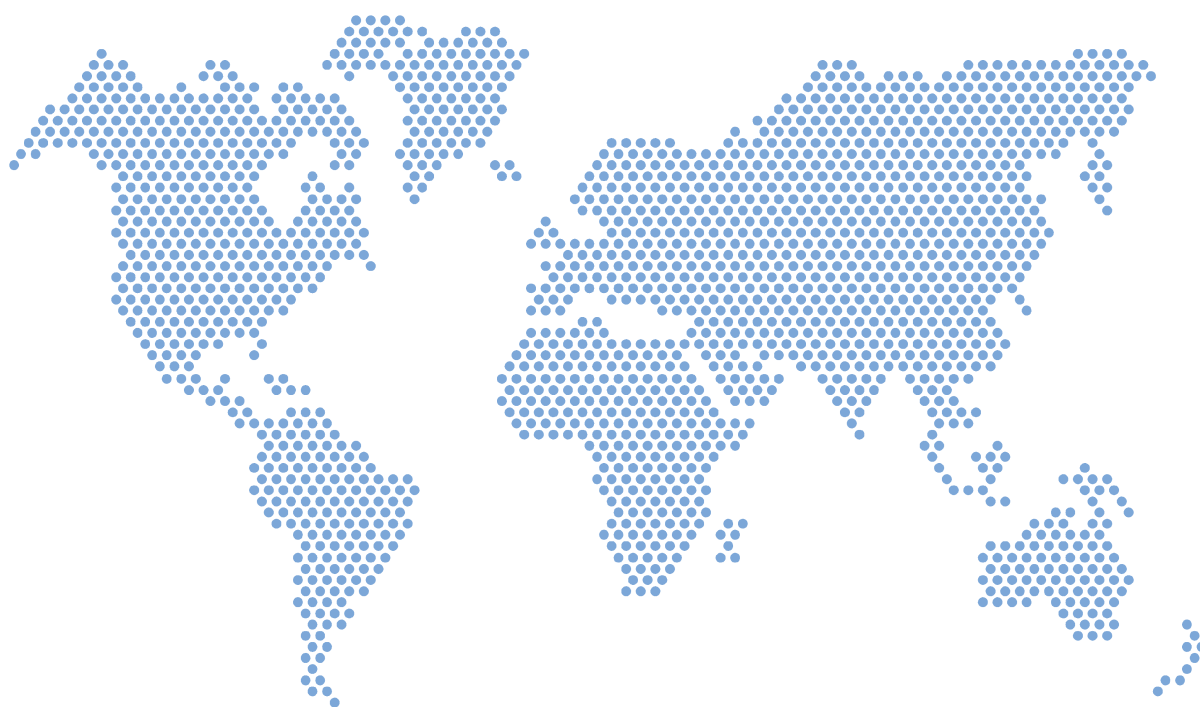
Författningsskydd innebär att...

motverka trakasserier, hot, våld, tvång eller korruption som syftar till att påverka det demokratiska statsskickets funktioner.

Säkerhetspolisen arbetar även med icke-spridning, vilket innebär att förhindra spridning, anskaffning och produktion av massförstörelsevapen. Arbetet går främst ut på att förhindra att kunskaper, produkter, ämnen eller mikro-

organismer förs från eller via Sverige till aktörer som har ambitioner att anskaffa eller vidareutveckla massförstörelsevapen eller dess bärare. Arbetet sker i nära samverkan med andra myndigheter.

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår också att förhindra att individer som är eller kan bli ett säkerhetshot uppehåller sig eller etablerar sig i Sverige. En viktig del i det förebyggande arbetet är Säkerhetspolisens uppdrag inom utlänningslagstiftningen och som remissinstans i utlänningsärenden till Migrationsverket.

heten, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Transportstyrelsen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) är ytterligare ett exempel på myndighetsöverskridande samverkan. Det är en permanent arbetsgrupp med personal från Säkerhetspolisen, FRA och Must. NCT:s uppgift är att göra strategiska bedömningar av terrorhotet mot Sverige och svenska intressen på kort och lång sikt. NCT:s terrorhotnivå för Sverige grundar sig på strategiska bedömningar av aktörers avsikt och förmåga att begå terrorattentat mot Sverige och hotskalan är därmed en strategisk skala för hela Sverige, över tid och bedömningen är strategisk och framåtblickande.

Internationellt samarbete

Händelser i utlandet kan få konsekvenser i Sverige och kan komma att påverka den nationella hotbilden och säkerheten. Det är därför viktigt att Säkerhetspolisen har ett väl utvecklat samarbete med våra samverkanspartners. Tätast samverkan har Säkerhetspolisen med säkerhetstjänsterna i de nordiska länderna, EU och övriga västländer.

Europol är EU:s brottsbekämpande organ. Syftet är att hjälpa EU:s medlemsstater till ett effektivare samarbete för att förebygga och bekämpa organiserad internationell

brottslighet och terrorism. Säkerhetspolisen har en sambandsman på plats vid Europol.

Interpol är världens största internationella polisorganisation, med 190 medlemsländer. Interpols uppdrag är att förebygga och bekämpa internationell brottslighet genom att möjliggöra och underlätta internationellt polissamarbete. Interpol har fem prioriterade brottsområden, bland annat terrorism.

FN och **EU** är viktiga internationella aktörer vars beslut och aktiviteter ofta berör Säkerhetspolisens uppdrag, till exempel de tvångsåtgärder i form av sanktioner som dessa organ beslutar om. Säkerhetspolisens samverkan med andra länder har utöver värdegemenskapen sin grund i en rad konventioner och fördrag som Sverige undertecknat, framför allt inom ramen för EU och FN.

I **Counter-Terrorism Group (CTG)** samarbetar Säkerhetspolisen med 30 europeiska säkerhetstjänster. Plattformen för samarbete bildades 2001 och består av EU-ländernas säkerhetstjänster samt motsvarigheterna i Norge och Schweiz. Det innebär att Säkerhetspolisen snabbare kan dela underrättelser, minska byråkratin och arbeta ännu mer effektivt mot terrorism. Samarbetet inom CTG har lett till att flera terrordåd i Europa har förhindrats. ●

Säkerhetspolisen 2019

Några händelser som påverkat verksamheten

Januari

8 januari. I topp på LinkedIn. Varje år släpper LinkedIn en topp-20-lista över de jobbannonser som setts av flest. Under 2019 blev en annons där Säkerhetspolisen sökte it-medarbetare den mest sedda.

13–15 januari. Säkerhetspolischef Klas Friberg medverkar vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen. Tillsammans med chefen för Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) anordnas ett seminarium om »Hoten mot Sverige – internationella drivkrafter och nationella konsekvenser«.

21 januari. Regeringsförklaringen avges av statsministern i riksdagen. I och med regeringsbildningen avslutas också Säkerhetspolisens valkommendering för arbetet med valet 2018.

Februari

11 februari. En man döms av Svea hovrätt för flera fall av grovt olaga hot och försök till mord till åtta års fängelse och skadestånd. Mannen har skickat hotbrev till ett antal statsråd samt ytterligare personer. Försök till mord berör målsägare i Storbritannien. Eftersom delar av brottsmisstankarna mot mannen rör den centrala statsledningen har Säkerhetspolisen arbetat med utredningen.

FOTO: HENRIK MONTGOMERY/TT

21 januari: I och med regeringsförklaringen och regeringsbildningen avslutas Säkerhetspolisens valkommendering för arbetet med valet 2018.

22 februari. Säkerhetspolisen deltog för första gången på arbetsmarknadsmässan Armada på Kungliga Tekniska högskolan (KTH) i Stockholm i november 2018. I samband med mässan hölls tävlingar där vinnarna fick möjlighet att besöka Säkerhetspolisen. Under eftermiddagen samlas ett stort antal intresserade studenter på Säkerhetspolisens huvudkontor och får information om verksamheten.

26 februari. En person grips vid ett möte i centrala Stockholm misstänkt för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Personen misstänks ha värvats som agent av en rysk underrättelseofficer som arbetat under diplomatisk täckmantel i Sverige. Den misstänkte arbetar inom svensk högteknologisk industri med uppgifter som Säkerhetspolisen vet är av intresse för främmande makts underrättelseverksamhet. Säkerhetspolisen har arbetat med ärendet under en längre tid.

27 februari. En person grips misstänkt för grov olovlig underrättelseverksamhet mot person, flyktingspionage. Säkerhetspolisen har arbetat med ärendet under en längre tid och bedrivit ett intensivt underrättelse- och utredningsarbete.

Mars

5 mars. En gemensam handlingsplan för att höja samhällets informations- och cybersäkerhet presenteras av sju myndigheter. Syftet med planen är att intensivifiera samarbetet mellan myndigheterna och därmed höja informations- och cybersäkerheten i samhället. Huvuddelen av de åtgärder som ingår i planen syftar till att säkerställa en systematisk och samlad ansats i arbetet med informations- och cybersäkerhet, öka säkerheten i nätverk, produkter och system samt stärka förmågan att förebygga, upptäcka och hantera cyberattacker och andra it-incidenter.

8 mars. En person döms av Solna tingsrätt till sju års fängelse för förberedelse till

26 februari: En person grips vid ett möte i centrala Stockholm misstänkt för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Personen häktas senare.

FOTO: FREDRIK PERSON/TT

8 mars: En person döms till sju års fängelse för förberedelse till terroristbrott och brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.

FOTO: FREDRIK SANDBERG/TT

terroristbrott och brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. Ytterligare tre personer döms för terrorfinansiering. Enligt tingsrätten har det funnits tillräcklig bevisning för att personen som dömts för förberedelse till terroristbrott har skaffat vissa kemikalier som skulle kunna användas för att åstadkomma en sprängning. Personen har också tagit del av en bombinstruktion och haft uppsåt att genomföra en sprängning i IS namn. Det var den 30 april 2018 som tre personer anhölls i Stockholmsområdet och i norra Sverige misstänkta för förberedelse till terroristbrott. Svea hovrätt gör senare en annan bedömning (se den 12 juni).

8 mars. Nya föreskrifter om säkerhetsskydd ges ut. Det är inför att den nya säkerhetsskyddslagen ska börja gälla den 1 april som föreskrifterna har tagits fram. De innehåller mer detaljerade bestämmelser för att komplettera lagstiftningen och börjar gälla samtidigt som den nya lagen.

14 mars. Säkerhetspolisens årsbok för 2018 presenteras. Hotbilden mot Sverige är bredare och ser annorlunda ut än för några år sedan, vilket i sin tur ökar behovet att skydda de mest skyddsvärda verksamheterna i samhället, konstaterar Säkerhetspolisen.

22 mars. Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) presenterar sin helårsbedömning för 2019. Det finns ett fåtal individer som har både avsikt och förmåga att begå terroristattentat i Sverige, konstateras i rapporten.

April

1 april. En ny säkerhetsskyddslag och nya säkerhetsskyddsklassificeringar införs. Den nya lagen berör både myndigheter och privata aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet. Det nya systemet för säkerhetsskyddsklassificeringar innebär fyra nivåer: begränsat hemlig, konfidentiell, hemlig och kvalificerat hemlig. Säkerhetsskydd omfattar personalsäkerhet, informationssäkerhet och fysisk säkerhet.

2 april. En man som misstänks ha bedrivit spionage mot personer kopplade till den tibetanska miljön i Sverige döms av Svea hovrätt för flyktingspionage. Han döms till ett år och åtta månaders fängelse. Det var den 26 februari 2017 som mannen greps misstänkt för att på uppdrag av Kina olovligen ha samlat in underrättelser om personer i den tibetanska miljön. Hovrätten fastställer att syftet med verksamheten har varit att mot betalning överlämna dessa uppgifter till företrädare för den kinesiska staten.

9 april. Den årliga rapporten om arbetet mot organiserad brottslighet presenteras. Sedan 2009 bedriver tolv myndigheter på regeringens uppdrag ett gemensamt arbete för att bekämpa organiserad brottslighet. Arbetet leds av Polismyndigheten. Under 2018 pågick som mest 27 nationella operativa insatser inom ramen för samverkan, därtill flera regionala insatser.

10–11 april. Säkerhetspolisen deltar tillsammans med Polismyndigheten och Försvarsmakten vid en återkommande övning som genomförs varje år. Syftet är att öva samver-

kan mellan myndigheterna för att förhindra eller hantera ett terroristattentat i Sverige.

10–11 april. Cyberförsvarsövningen Locked Shields som arrangeras av Natos cyberförsvarscenar i Estland genomförs. Säkerhetspolisen deltar i det svenska laget, som placerar sig på tredje plats. Totalt medverkar omkring 1 000 deltagare från 23 länder.

Maj

2 maj. Säkerhetspolisen talar om åtgärder som genomförs mot individer som har tongivande roller i extremistmiljöerna. Åtgärderna görs för att minska tillväxten i extremistmiljöerna och på sikt minska terrorhotet i Sverige och skydda demokratin. Enligt lagen om särskild utlänningskontroll (LSU) vidtas åtgärder mot individer som inte är svenska medborgare och som bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet.

15 maj. Säkerhetspolisens årsbok 2018 publiceras i engelsk version.

20 maj. En man döms i Köpenhamns Byret i Danmark till tolv års fängelse och utvisning för förberedelse till terroristbrott. Mannen har tidigare friats i Sverige för terroristbrott, alternativt mordbrand, för en anlagd brand i en shiamuslimsk föreningslokal i Malmö.

26 maj. Val till Europaparlamentet genomförs i Sverige. Som en del i att skydda Sveriges demokratiska system är Säkerhetspolisen en del i arbetet med att skydda rösträkning, valsystem och även förtroendet för valet samt att valet och valrörelsen kan genomföras på ett tryggt och säkert sätt.

Juni

4 juni. Redovisning av hemliga tvångsmedel lämnas till regeringen. Under 2018 använde Säkerhetspolisen hemliga tvångsmedel i ungefär samma utsträckning som tidigare år. Det framgår av myndighetens årliga redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel. Totalt fattades 288 beslut under 2018 om hemliga tvångsmedel. Motsvarande siffra för 2017 var 309.

4 juni. Allmänhetens förtroende för Säkerhetspolisen är fortsatt högt och ökar dessutom. Det visar årets nationella SOM-undersökning. Samtidigt som andelen med stort förtroende har stigit till 59 procent minskar andelen som uppger att de har litet förtroende för Säkerhetspolisen. Den nationella SOM-undersökningen görs av Göteborgs universitet och mäter varje år bland annat allmänhetens förtroende för samhällsinstitutioner.

6 juni. Sveriges nationaldag firas. Säkerhetspolisen hanterar säkerheten kring skyddspersoner och evenemang i samverkan med Polismyndigheten och flera andra verksamheter.

12 juni. Tre personer döms till fängelse av Svea hovrätt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. Samtidigt ogillas åtalet mot en av personerna som av tingsrätten tidigare dömts för förberedelse till terroristbrott. Det var den 30 april 2018 som tre personer greps i Stockholmsområdet och norra Sverige misstänkta för förberedelse till terroristbrott. Insatsen gjordes efter ett omfattande underrättelse- och utredningsarbete vid Säkerhetspolisen.

FOTO: NOELLA JOHANSSON/TT

2 april: En man som misstänks ha bedrivit spionage mot personer kopplade till den tibetanska miljön i Sverige döms av Svea hovrätt för flyktspionage.

FOTO: INTS KALNINS/TT

10–11 april: Cyberförsvarsövningen Locked Shields arrangeras. Säkerhetspolisen deltar i det svenska laget, som placerar sig på tredje plats.

26 maj: Vid val till Europaparlamentet är Säkerhetspolisens uppdrag att skydda Sveriges demokratiska system genom att skydda rösträkning och valsystem.

FOTO: JAN VAN DEVEL/EUROPEAN UNION

30 juni–7 juli. Säkerhetspolisen anordnar och medverkar i seminarier samt deltar vid öppna samtal under Almedalsveckan.

FOTO: HENRIK MONTGOMERY/TT

17 juni. Nya vägledningarna till säkerhetskydd publiceras. Som ett stöd i arbetet med säkerhetskydd ger Säkerhetspolisen ut ett antal vägledningarna. De riktar sig till myndigheter och företag som bedriver säkerhets känslig verksamhet. Vägledningarna kompletterar den nya säkerhetskyddslagstiftningen som började gälla den 1 april.

25 juni. En debattartikel publiceras om möjligheten att kriminalisera terrorpropaganda. Säkerhetspolischefen föreslår att det tillsätts en utredning för att se över möjligheten att göra det straffbart att inneha och se på terrorpropaganda, som till exempel avrättningsfilmer och grova våldsskildringar. Syftet med terrorpropagandan är att rekrytera och radikaliserar, samt skrämna omvärlden och få en avtrubbande effekt på anhängare.

30 juni–7 juli. Almedalsveckan på Gotland är en av Sveriges största demokratiska mötesplatser. Det är också den största planerade insatsen under året för Säkerhetspolisen. Uppdraget är att säkerställa att politiker i den centrala statsledningen kan utföra sitt uppdrag och sina aktiviteter på ett säkert sätt. Säkerhetspolisen anordnar och medverkar också i seminarier och deltar vid öppna samtal under Almedalsveckan. Teman är bland annat: *Hur skyddar vi Sverige i gräzonen mellan fred och väpnad konflikt? Hur arbetar Säkerhetspolisen med kontraspionage och Sveriges säkerhet? På vilket sätt är extremistmiljöerna ett långsiktigt hot mot demokratin?*

Juli

1 juli. Allmänhetens förtroende för Säkerhetspolisen ökar. Det visar nu också

en opinionsundersökning om förtroendet för Sveriges myndigheter som marknadsundersökningsföretaget Kantar Sifo har gjort. Säkerhetspolisen kommer i år på tredje plats, förra året på nionde plats.

29 juli. En man döms till fyra års fängelse av Göta hovrätt för grovt vapenbrott. Mannen har innehaft olagliga vapen, vapendelar och ammunition. Enligt domen tillhör mannen en våldsbejakande extremistisk miljö. Säkerhetspolisen har bistått Polismyndigheten i utredningen.

Augusti

3 augusti. Säkerhetspolisen deltar i Prideparaden i Stockholm. Säkerhetspolischef Klas Friberg och biträdande säkerhetspolischef Charlotte von Essen representerar Säkerhetspolisen tillsammans med arbetstagarorganisationerna.

6 augusti. En man åtalas vid Göteborgs tingsrätt för obehörig befattning med hemlig uppgift av stor betydelse för Sveriges säkerhet. Misstankarna om brott omfattar en systematisk kartläggning av militära anläggningar från april 2013 till december 2017.

16 augusti. En person häktas misstänkt för stämpling till terroristbrott. Den misstänkte greps den 14 augusti av polis i Östersund. Säkerhetspolisen bedriver förundersökningen, som leds av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål. Förundersökningen läggs ned i november.

22 augusti. Utvecklingen av den våldsbejakande högerextremismen uppmärksam

mas av Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen ser en utveckling inom den våldsbejakande högerextremismen som innebär att risken ökar för att individer kan inspireras att begå attentat eller grova våldsbrott. Utvecklingen, där den våldsbejakande högerextrema ideologin riskerar att gå från något som uppfattas som extremt till normalt, kan leda till att enskilda individer radikaliserar.

September

2 september. En man åtalas vid Falu tingsrätt för olaga våldsskildring. Mannen misstänks ha spridit en film i sociala medier som skildrar grovt våld mot människor.

10 september. Riksmötets öppnande i riksdagen. Säkerhetspolisen hanterar säkerheten kring skyddspersoner och evenemang i samverkan med Polismyndigheten och flera andra verksamheter.

18 september. Anslaget till Säkerhetspolisen föreslås bli 1 641 miljoner kronor. Det står klart sedan regeringen presenterat budgetpropositionen för 2020.

Oktober

1 oktober. Nya regler om datalagring vid brottsbekämpning börjar gälla. De nya reglerna är en anpassning till EU-rätten och innebär ändringar i främst lagen om elektronisk kommunikation (LEK) och lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (IHL). De nya reglerna innebär att det finns en begränsad lagringskyldighet för teleoperatörerna.

1 oktober. Ändringar träder i kraft i lagen angående inhämtning av elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (IHL). Ändringarna innebär bland annat att det är åklagare som beslutar om inhämtning enligt IHL i stället för Säkerhetspolisen.

17 oktober. En myndighetsgemensam lägesbild över organiserad brottslighet presenteras. Bland den brottslighet som uppmärksammas i rapporten märks bland annat bidragsbrott och brott mot välfärdsystemen. Lägesbilden uppdateras vartannat år och är ett beslutsunderlag för myndighetsgemensamma strategiska åtgärder. Totalt ingår tolv myndigheter i samarbetet.

24 oktober. Säkerhetspolisen, Försvarmakten, Försvarets radioanstalt (FRA), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen (PTS) och Försvarets Materielverk (FMV) kommer överens om fördjupad myndighetssamverkan om cybersäkerhet. Tidigare under hösten fick myndigheterna ett uppdrag från regeringen att lämna förslag om inrättandet av ett nationellt cybersäkerhetscenter.

31 oktober. Regeringen fattar beslut om utvisning av ett antal individer där Säkerhetspolisen ansökt om utvisning enligt lagen om särskild utlänningskontroll (LSU). Individerna anses utgöra ett säkerhetshot och bedöms ha en tongivande roll vad gäller radikaliserings. Det är inom ramen för Säkerhetspolisens uppdrag att minska tillväxten i de våldsbejakande extremistmiljöerna som åtgärderna har vidtagits.

FOTO: MAGNUS SANDBERG/TT

3 augusti: Säkerhetspolisen representeras i Prideparaden av säkerhetspolischef Klas Friberg och biträdande säkerhetspolischef Charlotte von Essen.

18 september: I regeringens budgetproposition för 2020 föreslås Sakerhetspolisens anslag bli 1 641 miljoner kronor.

FOTO: CLAUDIO BRESCIANI/TT

19 november: Under två dagar medverkar Sakerhetspolisen på arbetsmarknadsmässan Armada som arrangeras av Kungliga Tekniska högskolan, KTH.

FOTO: VERONICA JOHANSSON/TT

November

6 november. En man åtalas för grov olovlig underrättelseverksamhet mot person. Mannen misstänks för flyktingspionage och för att på uppdrag av den iranska staten olovligen ha samlat in uppgifter om exiliranier i Sverige och utomlands. Den misstänkte döms senare av Stockholms tingsrätt (se den 20 december). Sakerhetspolisen har bedrivit utredningen.

11 november. Sakerhetspolisen uppmärksammar att ett relativt stort antal organisationer med kopplingar till våldsbejakande extremistmiljöer tar emot offentliga medel genom statliga eller kommunala bidrag. Det rör sig om stora belopp som bidrar till radikaliserings och därmed tillväxt i extremistmiljöerna i Sverige. I ett remissvar till regeringen förordas bland annat inrättandet av ett kunskapscenter för att ge stöd och kunskap till myndigheter i bedömningar av organisationer som uppfyller demokratikraven.

19 november. Under två dagar medverkar Sakerhetspolisen på arbetsmarknadsmässan Armada som arrangeras av Kungliga Tekniska högskolan (KTH) i Stockholm. Armada är Skandinavien största arbetsmarknadsmässa med omkring 12 000 besökande ingenjör- och arkitektstudenter.

21 november. Sakerhetspolisen erbjuder studenter att göra sina examensarbeten vid myndigheten.

December

9 december. En person åtalas misstänkt för egenmäktighet vid förhandling med främmande makt. Personen misstänks för att på ett felaktigt sätt ha varit i kontakt med individer som företräder den kinesiska statens intressen. Utredningen har bedrivits av Sakerhetspolisen.

10 december. Nobelfestligheterna genomförs traditionsenligt i Stockholm med prisutdelning i Konserthuset och bankett i Stadshuset. Sakerhetspolisen hanterar säkerheten kring skyddspersoner och evenemang i samverkan med Polismyndigheten och flera andra verksamheter.

16 december. För att stärka de nationella förmågorna på cybersäkerhetsområdet ska samarbetet fördjupas och konkretiseras ytterligare. Det konstaterar Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sakerhetspolisen i ett gemensamt förslag. Myndigheterna har fått i uppdrag av regeringen att ta fram ett förslag för att inrätta ett nationellt cybersäkerhetscenter under 2020.

20 december. Den man som åtalades den 6 november för grov olovlig underrättelseverksamhet mot person döms av Stockholms tingsrätt till två år och sex månaders fängelse. Mannen döms för flyktingspionage och för att på uppdrag av den iranska staten olovligen ha samlat in uppgifter om exiliranier i Sverige och utomlands. ●

Hot och sårbarheter som påverkar Sveriges säkerhet

Globalisering och digitalisering skapar nya möjligheter men också nya och förändrade sårbarheter i samhället. Brister i säkerheten utnyttjas av främmande makt för att inhämta information men också för att påverka beslutsfattare och andra. Under 2019 har internationell terrorism till viss del förändrats, genom att antalet terrorattentat i västvärlden utförda av våldsbejakande högerextremister ökat. Det är några bedömningar som Säkerhetspolisen gör angående hoten mot Sverige.

Sveriges säkerhetspolitiska läge har försämrats. Utvecklingen i omvärlden präglas av en tilltagande kraftmätning mellan stormakter där internationella normer och samarbeten försvagas. Oförutsägbarheten har ökat och främmande makt agerar allt oftare medvetet under tröskeln för väpnad konflikt. ●

Cyberhotet riskerar att få allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet. Den genomgripande digitaliseringen, att fler enheter kopplas upp mot internet samt fortsatt stora brister i it-säkerheten innebär att riskerna för störningar i samhällsviktiga verksamheter ökar. Även cyberangrepp som riktas mot mål i andra länder kan få allvarliga följdverkningar i Sverige. ●

Främmande makt bedriver öppen och dold påverkan mot Sverige. Under det senaste året har det, vid sidan av det ryska underrättelsehotet, blivit särskilt tydligt att Kina öppet försöker påverka grundlagsfästa fri- och rättigheter i Sverige. Påverkan bedrivs på såväl nationell som regional och lokal nivå. ●

Under det senaste året har Säkerhetspolisen uppmärksammat ett ökat intresse från främmande makt för personer i Sverige som har personlig nära anknytning till andra länder. Detta rör dels personer som främmande makt betraktar som regimkritiska, dels personer som är anställda i säkerhetskänslig verksamhet. ●

Uppbyggnaden av det nya totalförsvaret pågår för att öka samhällets förmåga vid en eventuell väpnad konflikt. En del i uppbyggnaden är att öka samhällets motståndskraft i förhållande till olovlig underrättelseverksamhet, cyberangrepp och påverkansoperationer. Brister i säkerhetsskyddet hos verksamheter riskerar att få allvarliga konsekvenser för Sveriges säkerhet. ●

Inom de våldsbejakande extremistiska miljöerna finns individer som systematiskt använder våld, hot och trakasserier mot politiker, andra samhällsföreträdare och minoritetsgrupper. Utvecklingen där fler personer som finns i extremistmiljöernas utkant och som upplevs sympatisera med extremistmiljöernas ideologier innebär att det finns en grogrund för rekrytering och tillväxt. Det påverkar det långsiktiga hotet mot Sveriges demokrati och säkerhet. ●

Under 2019 har antalet terrorattentat i västvärlden utförda av våldsbejakande högerextremister ökat medan antalet våldsbejakande islamistiskt motiverade terrorattentat har minskat från en tidigare hög nivå. Merparten av dessa attentat har utförts av ensamagerande gärningspersoner och i många fall har de radikaliserats på egen hand genom att ta del av våldsbejakande propaganda på internet och i sociala medier. ●

Demokratin hotas från flera håll

Varje dag, dygnet runt, året runt skyddar Säkerhetspolisen det demokratiska systemet och Sveriges säkerhet. Det är ett uppdrag som aldrig stannar av.
Johan Olsson är operativ chef vid Säkerhetspolisen.

Utländska underrättelse-officerare som gömmer sig bland ambassadpersonal, värvar spioner och stjälar information. Utsända agenter som förföljer regimkritiker. Våldsbejakande extremister som tillverkar och hanterar vapen. Och enstaka personer som hatar och hotar i sociala medier och ger sig på riksdagspolitiker och statsråd.

– Hoten mot Sverige och demokratin är omfattande. Oftast är terrorism och attentatshot i fokus. Det är påtagligt och väcker starka känslor. Underrättelse-hotet och påverkansoperationer kan vara svårare att ta till sig och förstå. Vi måste klara av att hantera alla hot. Allt från att få stopp på rekryteringen till extremistmiljöerna till att skydda Sveriges hemligheter från att bli stulna och komma i orätta händer, säger Johan Olsson, operativ chef vid Säkerhetspolisen.

Förändringarna i omvärlden går fort och påverkar Sveriges säkerhet. De ökade

ring och attentatsplanering.

– En ökad polarisering i samhället och det spända säkerhetspolitiska läget är starka krafter som driver på hotet från främmande makt och våldsbejakande extremism. Samtidigt som hotet ökar blir också handlingsfriheten större för dessa aktörer, säger Johan Olsson.

Ständigt underrättelsearbete

Säkerhetspolisens uppdrag är att förebygga och avslöja brott mot Sveriges säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen. Det handlar om att skydda det demokratiska systemet, fri- och rättigheter och den nationella säkerheten. Konkret innebär det allt från att spåra upp och avslöja misstänkta spioner och agenter, förhindra hot och trakasserier mot statsråd, riksdagspolitiker och andra i den centrala statsledningen till att utreda misstänkta intrång i skyddsobjekt eller terroristbrott. Men framför allt handlar det om att förhindra att allvarliga brott begås. Det gör Säkerhets-

»Hotet mot Sverige är bredare och djupare än tidigare och kommer i många skepnader.«

spänningarna och händelseutvecklingen i såväl närområdet, Mellanöstern som i övriga världen följs noga av Säkerhetspolisen. Hotet mot Sverige är bredare och djupare än tidigare. Otillbörliga aktiviteter och angrepp pågår hela tiden och ser olika ut. Metoderna växlar och teknikutvecklingen gör att främmande makt har helt andra möjligheter att både lagligt och olagligt komma över uppgifter, fakta och annan information, eller sprida desinformation, falska nyheter och försöka påverka beslutsfattare.

Digitaliseringen skapar helt nya förutsättningar för olovlig underrättelseverksamhet, sabotage mot kritisk infrastruktur och påverkansoperationer. Genom internet och sociala medier ökar möjligheter till radikaliserings, rekryte-

polisen genom ett ständigt pågående underrättelsearbete.

Svår balansgång

Varje månad hanterar Säkerhetspolisen tusentals underrättelser som rör allt från extremism och attentatshot till spionage, intrång i skyddsvärd verksamhet och hot mot centrala statsledningen. Uppgifterna hämtas in via egen verksamhet, från andra myndigheter i Sverige och utomlands eller från allmänheten. Alla uppgifter bedöms. Antingen avfärdas informationen eller arbetas det vidare med den inom Säkerhetspolisen eller vid annan myndighet. Det är ett omfattande arbete som kräver stora insatser.

– Det är en svår balans där vissa uppgifter sällas bort, andra kräver ome-

Johan Olsson, operativ chef
vid Säkerhetspolisen.

delbara åtgärder eller åtgärder över tid. Säkerhetspolisen måste kunna hantera ett stort och aldrig sinande informationsflöde. Det handlar om uppgifter om akuta hot och långsiktiga hot, som att springa ett hundrameterslopp samtidigt som ett maraton. Det är utmaningen, säger Johan Olsson.

Hotet som riktas mot Sverige kommer i många skepnader, till exempel som underrättelseofficerare, i form av bulvanföretag, som forskningsdelegationer eller som cyberattacker. Säkerhetspolisen arbetar ständigt med att förhindra främmande makt från att bedriva olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige där information och kunskap stjäls och kan användas mot Sverige direkt eller vid ett senare tillfälle. Under förra året uppmärksammades i medierna flera av Säkerhetspolisens ingripanden.

Omfattande angrepp

Hotet från i går innehöll resonemang om olovlig underrättelseverksamhet och

»De ständigt pågående aktiviteterna och angreppen från främmande makt begränsar sakta men säkert Sveriges handlingsfrihet.«

flyktingspionage mot oppositionella, angrepp mot företag och försök att påverka politiska beslut. Lägesbilden i dag är att flera länder kraftigt försöker påverka oppositionella i Sverige.

Främmande makt riktar angrepp mot grundläggande individuella rättigheter, ekonomi, det politiska oberoendet och den territoriella suveräniteten.

Ett 15-tal stater har i dag underrättelseofficerare stationerade i Sverige. Det största hotet kommer från Ryssland och Kina. Främmande makt bedriver öppen och dold påverkan mot Sverige. Under det senaste året har det, vid sidan av det ryska underrättelsehotet, blivit särskilt tydligt att Kina öppet försöker påverka grundlagsfästa fri- och rättigheter i Sverige. Det rör sig om flyktingspionage

och försök att påverka både svenska politiker och medierna.

Säkerhetspolisen har även uppmärksammat ett ökat intresse från främmande makt för personer i Sverige som har personlig nära anknytning till andra länder. Det rör dels personer som främmande makt betraktar som regimkritiska, dels personer som är anställda i säkerhets känslig verksamhet.

Att information och hemligheter stjäls innebär även stora ekonomiska förluster och kan påverka sysselsättning, tillväxt och välstånd. Underrättelsehotet är påtagligt och det är ett säkerhetshot mot Sverige.

– Det är tydligt att de ständigt pågående aktiviteterna och angreppen från främmande makt sakta men säkert

begränsar Sveriges handlingsfrihet, och underminerar grundläggande strukturer och värderingar som vårt samhälle bygger på, säger Johan Olsson.

Säkerhetspolisen har däremot små möjligheter att agera mot företeelser som inte kan kopplas till brottslig verksamhet. I princip alla befogenheter Säkerhetspolisen har förutsätter att myndigheten arbetar mot brottslig verksamhet. Andra företeelser som kan påverka Sveriges säkerhet på lång sikt är till exempel utländska strategiska uppköp och investeringar samt påverkansoperationer.

5G, AI och IoT

Händelser i omvärlden visar även att främmande makt har både avsikt och förmåga att utföra cyberangrepp som kan skada centrala samhällsfunktioner

ställningstaganden i olika frågor. Under rättelseverksamheten leder också till omfattande ekonomiska förluster där jobb och tillväxt i Sverige kan påverkas, säger Johan Olsson.

Förmågan att bedriva ett systematiskt och effektivt säkerhetsarbete är samtidigt låg hos många skyddsvärda verksamheter. Här har Säkerhetspolisen en viktig uppgift att med råd och stöd öka myndigheters kompetens inom säkerhetsskydd.

Det handlar om Sveriges säkerhet och att skydda det mest skyddsvärda. Säkerhetspolisen konstaterar att samverkan och samarbete mellan myndigheter och verksamheter är en central del i att öka motståndskraften och hantera hot och utmaningar som finns i dag. I andra länder talas det om begreppet »*whole of government approach*«, som innebär att hela

»Underrättelseverksamheten leder också till omfattande ekonomiska förluster där jobb och tillväxt i Sverige kan påverkas.«

i Sverige. Den genomgripande digitaliseringen, att fler enheter kopplas upp mot internet samt fortsatt stora brister i it-säkerheten innebär att riskerna för störningar i samhällsviktiga verksamheter ökar.

Exempel på utmaningar kring teknikutveckling och säkerhet de kommande åren omfattar bland annat femte generationens mobilkommunikation (5G), artificiell intelligens (AI) och Internet of Things (IoT) där vardagsföremål förses med inbyggd elektronik och internetuppkoppling.

I en allt mer orolig omvärld har oförutsägbarheten ökat och främmande makt agerar mer aggressivt i samhället, under tröskeln för väpnad konflikt.

– Underrättelseverksamheten bedrivs i en sådan omfattning att det får konsekvenser för Sveriges säkerhet. Till exempel kan information och kunskap som främmande makt kommer över användas direkt, eller vid ett senare tillfälle, för att påverka politiska beslut och svenska

samhället mobiliseras för att uppnå ett mål och bemöta det breddade hotet.

Grunden för totalförsvaret

Ett fungerande totalförsvaret måste vila på en solid grund. Det innebär att samhället måste hantera de aktiviteter och angrepp som pågår här och nu, annars finns inte förutsättningarna för totalförsvarsuppbyggnaden. Information och kunskap måste skyddas redan i dag. Ett väl fungerande och samtidigt medvetet säkerhetsskyddsarbete där information och kunskap skyddas är grunden för hela uppbyggnaden av totalförsvaret.

Ett av Säkerhetspolisens viktigaste uppdrag inom totalförsvaret är att skydda den centrala statsledningen, regering och riksdag. Det gäller det fysiska skyddet men också att säkerställa beslutsfattandet genom att ta fram lägesbilder och verka för att skyddsvärd information är korrekt.

Terrorism till viss del förändrad

Under 2019 har internationell terrorism

till viss del förändrats. Antalet utförda våldsbejakande islamistiskt motiverade attentat i västvärlden har minskat, från en tidigare hög nivå. Samtidigt har antalet våldsbejakande högerextremistiskt motiverade attentat ökat. Liksom tidigare har det i stor utsträckning varit ensamagerande gärningspersoner som utfört attentaten. I många fall har de radikaliseras genom att ta del av våldsbejakande propaganda på internet och i sociala medier.

– Den våldsbejakande högerextrema ideologin får allt större spridning och attraherar fler. Utvecklingen innebär att risken ökar för att individer kan inspireras att begå attentat eller grova våldsbrott. Radikaliseringen kan gå snabbt och kan vara svår att upptäcka. En av Säkerhetspolisens stora utmaningar är att

hundratals till tusentals, från källarlokaler till skolkoncerner och stiftelser, från timslånga föreläsningar på film och internet till actionfyllda videoklipp i sociala medier.

Inom de våldsbejakande extremistiska miljöerna finns individer som systematiskt använder våld, hot och trakasserier mot politiker, samhällsföreträdare och minoritetsgrupper. Utvecklingen där fler personer som i dag finns i extremistmiljöernas utkant och som upplevs sympatisera med extremistmiljöernas ideologier, gör att det finns en grogrund för rekrytering och tillväxt. Det påverkar det långsiktiga hotet mot Sveriges demokrati och säkerhet.

Utmaningar att vänta

För att möta hotet från extremist-

»Det är en utmaning att hantera de hot som finns i dag, kortsiktiga och långsiktiga. Det handlar om Sveriges säkerhet och att skydda demokratin.«

hitta gärningspersonerna, som ofta döljer sig bakom krypterade plattformar, säger Johan Olsson.

Säkerhetspolisens arbete med att motverka våldsbejakande extremism består dels av att identifiera och avvärja attentatsplaner, dels av att motverka radikalisering, rekrytering och finansiering. Det motsvarar ett kortsiktigt och ett långsiktigt hot som hänger samman.

– Det måste finnas en våldsbejakande miljö för att attentatsplaner ska uppstå och miljöns storlek påverkar attentatshotet. Samtidigt leder tillväxten av våldsbejakande miljöer inte bara till attentat utan även till en ökad polarisering i samhället. Den ökade polariseringen och extremistmiljöernas bidrag till denna utveckling utgör i dag ett minst lika stort hot mot demokratin som risken för attentat, säger Johan Olsson.

Från hundratals till tusentals

De senaste tio åren har antalet våldsbejakande extremister i Sverige gått från

miljöerna räcker det inte med att arbeta med attentatshot utan ett bredare grepp måste tas kring radikalisering, rekrytering och finansiering som gör att hotet växer. Att stoppa tillväxten av extremister är hela samhällets ansvar.

Det behöver också ske ett arbete mot den institutionalisering som skett inom den våldsbejakande extremismen där radikalisering, rekrytering och finansieringen sker genom bolag, stiftelser och föreningar som omsätter hundratals miljoner kronor. Ytterligare en utmaning är de individer som har identifierats i migrationsflödet. Antalet individer som har ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut men som är kvar i Sverige fortsätter att öka.

– Det är en utmaning att hantera de hot som finns i dag, både kortsiktiga och långsiktiga. Det handlar om Sveriges säkerhet och att skydda demokratin, säger Johan Olsson. ●

Ökat spioneri från öst

Inhämtning av känsliga uppgifter, diplomatiska påtryckningar och elektroniska angrepp.

Det är några exempel på aktiviteter och angrepp som främmande makt använder sig av för att destabilisera Sverige. Framför allt är det Ryssland och Kina som ligger bakom. Sverige står inför ett nytt och fördjupat säkerhetshot.

Underrättelseverksamheten från andra länder mot Sverige har breddats och fördjupats. Varje dag året om försöker underrättelseofficerare från andra länder samla in hemliga uppgifter om Sverige, kartlägga minoritetsgrupper och bedriva säkerhetshotande verksamhet.

– Det har skett en normförskjutning där icke-demokratiska länder ständigt försöker förflytta gränsen för vad som är acceptabelt, säger Daniel Stenling, chef för Säkerhetspolisens kontraspionage.

– Underrättelsehotet mot Sverige är högt och pågår ständigt, intensiteten vrids upp och ner och varierar över åren. Det är en strategi och ett verktyg i sig och gör det svårt att förutse hur hotet utvecklas, säger Kennet Alexandersson, senior analytiker vid Säkerhetspolisen.

När underrättelseofficerare själva, eller med hjälp av agenter som de värvat, samlar in känsliga och hemliga uppgifter eller kartlägger minoritetsgrupper begär de ett brott mot Sveriges säkerhet. Det kan till exempel handla om olovlig underrättelseverksamhet som spioneri eller flyktingspionage. Det senaste året har flera agenter som rekryterats av underrättelseofficerare från andra länder gripits, och några har även dömts till fängelse för olovlig underrättelseverksamhet, som en följd av Säkerhetspolisens underrättelse- och utredningsarbete.

Den information och kunskap som underrättelseofficerare försöker inhämta är av stort värde för Sverige och därför viktig att skydda. Arbetet med säkerhet och skydd är något som måste få ta tid och kosta pengar.

– Säkerhetspolisen uppskattar att den information och kunskap som olovligen inhämtas kan värderas till miljardbelopp.

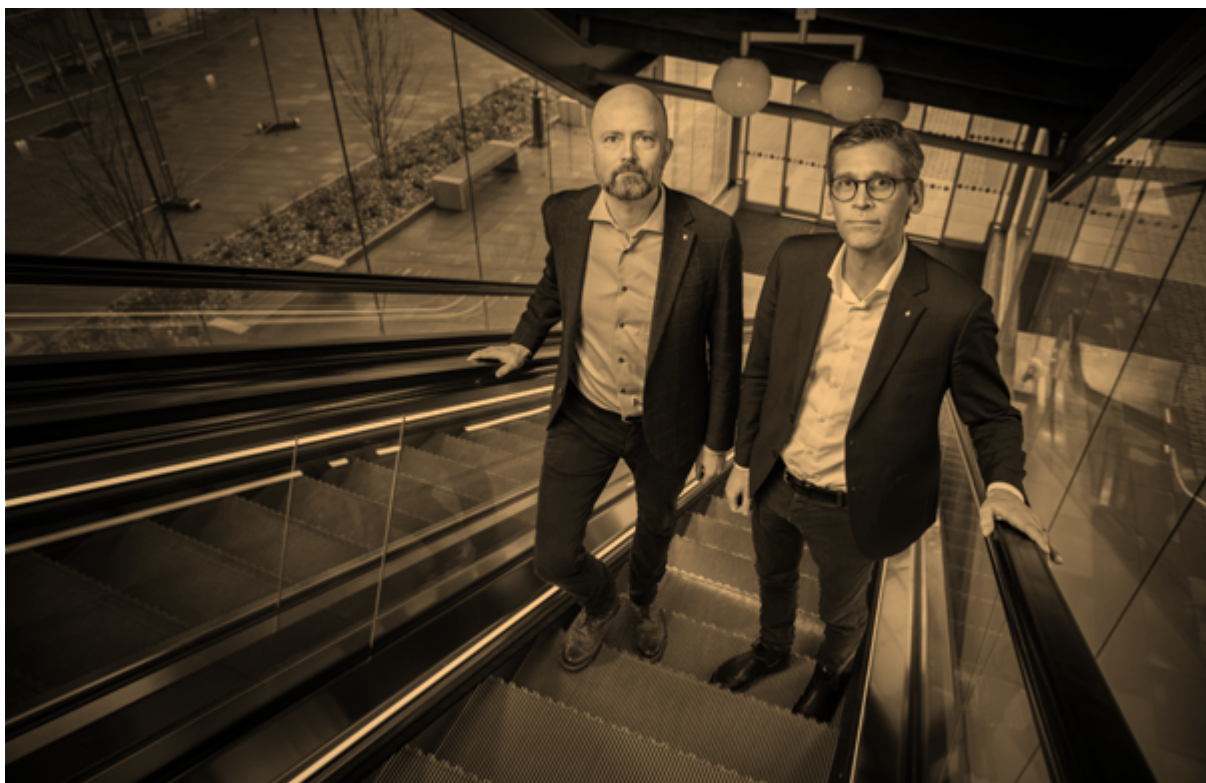
Underrättelseverksamheten leder till ekonomiska förluster där jobb och tillväxt i Sverige kan påverkas. Men en del av den information som främmande makt försöker inhämta går inte att värdera. Det är information som är avgörande för att Sverige som land ska fungera och som främmande makt kan komma att använda i framtiden, säger Kennet Alexandersson.

En viktig del i Säkerhetspolisens arbete är att aktivt arbeta med att förhindra och motverka att brott mot Sveriges säkerhet begås. Just nu pågår den första totalförsvarsövningen på 30 år i Sverige. Det är ett viktigt steg för att bygga upp motståndskraft och öka medvetenheten om vad som händer om den svenska militära beredskapen höjs vid förberedelse för ett eventuellt framtida krig. Försvarsberedningen har tidigare konstaterat att ett väpnat angrepp mot Sverige i dagsläget inte är sannolikt, men att det inte kan uteslutas.

Även om det i dag inte finns något land med tydlig avsikt att inleda krig mot Sverige finns det flera som ständigt försöker försvaga Sveriges handlingskraft. Det handlar om en kombination av underrättelseverksamhet och säkerhetshotande verksamhet riktad mot till exempel myndigheter och företag för att försvaga Sverige eller uppnå säkerhetspolitiska mål utan att provocera fram en kostsam väpnad konflikt.

– Det som kännetecknar de länder som bedriver säkerhetshotande verksamhet mot Sverige är att de lägger ner stora summor pengar, omfattande personella resurser och många år, ibland flera decennier på, att uppnå sina säkerhetspolitiska mål, säger Kennet Alexandersson.

Ryssland är det land som mest utmärker sig i detta hänseende. Bara på de ryska diplomatiska beskickningarna i Sverige

verkar var tredje rysk diplomat under täckmantel. Vid sidan av den traditionella underrättelseverksamheten bedriver Ryssland säkerhetshotande verksamhet för att påverka Sverige och nå säkerhetspolitiska mål, som att hålla Sverige utanför försvarsalliansen Nato eller försvaga och skapa splittring i västlänternas ekonomiska och militära samarbeten.

Ett annat land som det senaste året blivit ett större underrättelsehot mot Sverige är

tjänster, dels genom civila kinesiskägda företag, som måste dela med sig av teknologi och kunskap till den kinesiska militären, säger Kennet Alexandersson.

Kina har också utmärkt sig genom ett höjt tonläge gentemot Sverige och svenska företrädare det senaste året. Säkerhetspolisen ser hur Kina försöker påverka politiska beslutsfattare för att stärka sin ställning och försvara Kinas uppfattade hot mot den territoriella integriteten. Det handlar också om att skydda den kom-

Kennet Alexandersson och **Daniel Stenling** vid Säkerhetspolisen.

»Säkerhetspolisen uppskattar att den information och kunskap som olovligen inhämtas kan värderas till miljardbelopp.«

Kina. Även om Sverige inte finns i Kinas geografiska närhet finns kunskap och innovationer som är av intresse för den kinesiska staten.

– I Sverige har det ryska underrättelsehotet under lång tid varit störst. Vad vi sett på senare tid är hur det kinesiska underrättelsehotet nu börjat närma sig och ligger i nivå med Rysslands. Samtidigt skiljer sig hoten åt. I Kinas fall handlar de strategiska målen om att komma åt teknologi och kunskap som finns i Sverige, dels genom underrättelse-

ministiska partiorganisationen och att etablera sin bild av verkligheten i och utanför landet. Kinesiska företrädare har under året försökt hindra svenska politiska företrädare från att uppmärksamma personer som Kina uppfattar som misshagliga.

Säkerhetshotande verksamhet kan vara olaglig, exempelvis elektroniska angrepp, olaga hot, ekonomisk brottslighet och förberedelse till mord. Men den kan också vara laglig, till exempel påverkansoperationer och strategiska uppköp.

Underrättelseofficerare från andra länder kan rekrytera agenter på olika sätt och med olika metoder.

»För Sveriges del behöver vi möta den säkerhetshotande verksamhet som varje dag riktas mot Sverige tillsammans, som ett land.«

För Säkerhetspolisen är det viktigt att lyfta blicken och se på andra länders säkerhetspolitiska och ekonomiska mål och doktriner, som stödjer deras praktiska handlande.

– Denna verksamhet har ofta sitt ursprung i beslut som fattats i andra länder. Säkerhetspolisen ser till exempel hur främmande makt bedriver påverkansoperationer och propaganda, inte sällan genom att använda sig av inhemska extremistmiljöer som ombud, så kallade proxy. Strategiska uppköp av värdefull infrastruktur, teknik eller kunskap som finns i Sverige är ett annat verktyg av intresse för främmande makt, bland annat i samband med offentliga upphandlingar, säger Kennet Alexandersson.

Kombinationen av lagliga och olagliga metoder gör att hotet måste bemötas på olika sätt. För att effektivare komma åt den säkerhetshotande verksamheten

krävs också delvis andra typer av verktyg. I dag är påverkansoperationer som utförs mot Sverige inte förbjudet i svensk lag, utan i hög utsträckning tillåtet inom yttrandefrihetens ramar.

Ett sätt att bemöta säkerhetshotande verksamhet är en välfungerande samordning mellan myndigheter och företag vars verksamhet är av intresse för främmande makt. I andra länder talas det om *whole of government approach*, som innebär att hela samhället mobiliseras för att uppnå ett mål eller bemöta ett hot.

– För Sveriges del behöver vi möta den säkerhetshotande verksamhet som varje dag riktas mot Sverige tillsammans, som ett land. Det är inte enbart en uppgift för säkerhetstjänsten. Vi behöver också i ännu högre grad bemöta det tillsammans med andra länder inom Norden och EU, säger Daniel Stenling. ●

Cybersäkerhet i centrum

För att öka förmågan att hantera cybersäkerhetshot stärks samarbetet mellan flera myndigheter genom ett nationellt cybersäkerhetscenter. Syftet med ett center är att förstärka myndigheternas förmåga att lösa sina respektive uppdrag, samtidigt som det ger bättre möjligheter att höja den nationella förmågan att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och andra it-incidenter som riskerar att skada Sveriges säkerhet.

På sikt är målet med det fördjupade och mer konkreta samarbetet att centret ska sammanställa gemensamma analyser och övergripande lägesbilder för hot och sårbarheter, sprida information mellan myndigheterna och andra aktörer samt koordinera arbetet vid it-incidenter och cyberangrepp.

Förutsättningarna för en fördjupad samverkan är att det finns både tekniska och rättsliga möjligheter för att dela sä-

kerhetsskyddsklassificerad information. Inledningsvis kan ett center finansieras och resurser tillföras inom ramen för respektive myndighets verksamhetsansvar.

Myndigheterna som ingår i samarbetet är Försvarets materielverk (FMV), Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen (PTS) och Säkerhetspolisen. ●

Nu inrättas ett nationellt cybersäkerhetscenter, där bland annat Säkerhetspolisen ingår.

Hot mot totalförsvarsövning

En säkerhetstjänst arbetar för att höja säkerhetsnivån i det egna landet. Under Totalförsvarsövning 2020 hanterar Säkerhetspolisen underrättelsehotet som riktas mot övningen.

Uppbyggnaden av totalförsvaret pågår i Sverige. Hösten 2019 inleddes den första totalförsvarsövningen på 30 år, TFÖ 2020. Över 400

aktörer inom det civila och militära försvaret övar under 2020 olika delar av totalförsvaret. Säkerhetspolisen medverkar i övningen. Framför allt hanterar Säkerhetspolisen underrättelsehotet mot övningen och Sverige. Inhämtningen av känsliga uppgifter från främmande makt pågår hela tiden, långt innan samhället når en eventuell höjd beredskap.

Att verksamhet som TFÖ 2020 är mycket intressant för främmande makt är något Säkerhetspolisen känner till från tidigare liknande övningar där det

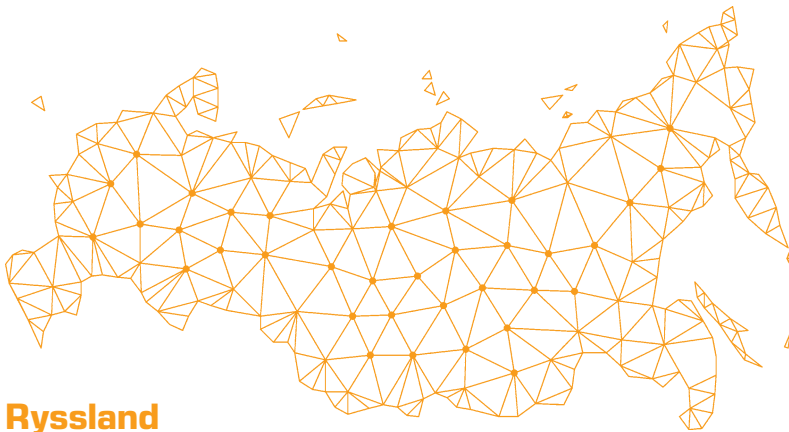
förekommit incidenter. Till exempel visade främmande makt stort intresse för tidigare genomförda försvarsmaktsövningar, både innan övningarna inleddes och under tiden de pågick. ●

Länderna som spionerar mot Sverige

Ett 15-tal länder bedriver underrättelseverksamhet och har underrättelseofficerare i Sverige. Hot, spionage, påverkansoperationer och uppköp av strategisk betydelse är några exempel på hur andra länder försöker försvaga Sverige och påverka demokratin.

Det som kännetecknar de länder som bedriver säkerhetshotande verksamhet mot Sverige är att de lägger ner pengar, personella resurser och många år på att uppnå sina säkerhetspolitiska mål. Ryssland, Kina och Iran är de länder som utgör det största underrättelsehotet. ●

Ryssland

Ryssland har avsikt och förmåga att försvaga Sveriges handlingskraft.

Ryssland har under senare år återkommande i västvärlden visat att landet är berett att gå längre än till underrättelseverksamhet för att nå sina politiska mål, som i fallet med den ryske före detta underrättelseofficeraren som tillsammans med sin dotter förgiftades i Storbritannien 2018. Ryska påverkansoperationer har också genomförts mot andra länders demokratiska val.

Rysslands mål är bland annat att hålla länder utanför försvarsaliansen Nato och verka för att Sverige därmed ska vara alliansfritt. Sverige är också en del av Östersjöregionen som är militärt och säkerhetspolitiskt viktig för Ryssland.

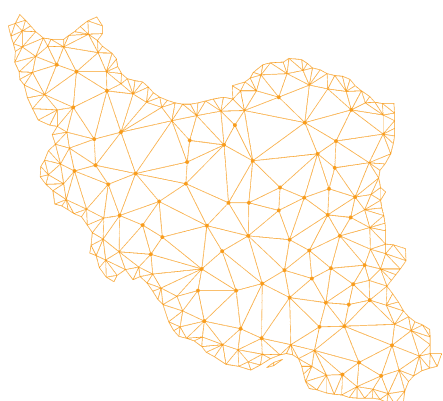
Ryssland använder också en rad

lagliga och olagliga metoder för att påverka andra länder och därmed uppnå säkerhetspolitiska mål, utan att provocera fram en väpnad konflikt. Det handlar om att få Sveriges och andra länders politiska, ekonomiska och försvarssamarbeten samt samverka att försvagas.

Ryssland har de senaste åren ingripit militärt i Ukraina och Syrien. Det finns i nuläget fortsatt inga ryska ambitioner att använda sig av militära medel gentemot Sverige, även om det inte går att utesluta, enligt försvarsberedningen. Däremot försöker Ryssland till exempel förmedla bilden av Sverige som ett land i kaos och förfall, bland annat för att stärka det egna landets hållning hos den ryska befolkningen.

Exempel på aktiviteter som Ryssland genomför mot Sverige

- **Spionage.** Genom underrättelseofficerare med diplomatisk täckmantel rekryterar Ryssland agenter och inhämtar uppgifter om Sverige. Var tredje diplomat på de ryska beskickningarna i Sverige är underrättelseofficerare som verkar under diplomatisk täckmantel.
- **Påverkan via proxy.** Ryssland låter andra grupper utträtta det de själva vill förmedla och uppnå, till exempel genom extremistgrupper.
- **Påverkansoperationer.** Genom vilseledande eller oriktig information som sprids via sociala och traditionella medier försöker Ryssland påverka beslut, uppfattningar eller beteenden hos statsledningen eller utvalda målgrupper i Sverige.
- **Strategiska uppköp.** Ryssland visar intresse för eller köper upp till exempel svensk infrastruktur och teknik, antingen direkt eller via ryskkontrollerade företag, som ett led i att påverka Sverige.
- **Cyberspionage.** Ryssland försöker inhämta uppgifter om till exempel svensk infrastruktur, teknik och information att använda sig av direkt eller vid ett senare tillfälle. ●

Iran

Iran bedriver främst flykting- och industrispionage mot Sverige.

Den iranska statens flyktingspionage i Sverige är riktad mot minoritetsgrupper som den iranska regimen uppfattar som ett hot. Det handlar till exempel om att kartlägga regimkritiker och mål i Sverige kopplade till shia- och sunnimuslimer.

Iran bedriver också industrispionage som främst riktas mot svensk högteknologisk industri och svenska produkter som kan användas i kärnvapenprogram. ●

Kina

Kina har avsikt och förmåga att försvaga Sveriges handlingskraft.

Sverige ligger geografiskt långt från Kina men inom den kinesiska intressesfären när det kommer till Kinas långsiktiga säkerhetspolitiska, ekonomiska och politiska mål. Kinas ekonomiska planer är också kopplade till landets säkerhetspolitiska mål. Det är inte Sverige som land som Kina i första hand är intresserat av, utan teknologi och kunskap som finns i Sverige. Det kan till exempel handla om industrispionage och strategiska uppköp av svenska energi- och teknikföretag för att uppnå Kinas femårsplaner. Ett exempel är att kinesiskägda företag enligt lag är skyldiga att dela med sig av teknologi och kunskap de har till landets civila och militära

underrättelsetjänster.

Det kan också handla om flyktingspionage mot dissidenter och personer i den tibetanska och uiguriska miljön i Sverige, som ett led i att försvara Kinas uppfattade hot mot den territoriella integriteten eller skydda den kommunistiska partioorganisationen.

Säkerhetspolisen har sett hur det kinesiska underrättelsehotet har breddats och fördjupats och omfattar även cyberspionage, strategiska uppköp och påtryckningar eller hot mot bland annat svenska politiska beslutsfattare, forskare och offentliga personer. Ett exempel på kinesiska påtryckningsmedel är att varna för eller genomföra ekonomiska åtgärder om andra länder genomför aktiviteter som Kina anser misshagliga. ●

Flyktingspionen som tog färjan

Det är en grå februaridag 2017. Färjan från Polen har precis lagt till. En av passagerarna som går i land i ett nollgradigt och grått Nynäshamn är en person som Säkerhetspolisen under en längre tid haft ögonen på. Det är inte första gången han åker med färjan.

När mannen är på väg in i terminalen grips han av personal från Säkerhetspolisen, som vid visitation finner 6000 dollar i kontanter och ett antal tomma läkemedelsförpackningar. Agenten som Säkerhetspolisen griper i februari 2017 förs till polisens arrest på Norrmalm i Stockholm där han delges misstanke om grov olovlig underrättelseverksamhet mot exiltibetaner i Sverige. Han nekar till brott.

Olovlig underrättelseverksamhet mot person, så kallat flyktingspionage, är ett allvarligt brott. Brottet är ett av de brott som listas i 19 kapitlet brottsbalken, som rör brott mot Sveriges säkerhet. Brottet beskrivs i lagtexten »... att gå främmande makt tillhanda, här i landet, genom att i hemlighet eller genom svikliga och otillbörliga medel anskaffa uppgifter om någon annans personliga förhållanden eller medverkar till sådan verksamhet.«

För att kunna dömas för flyktingspionage behöver det finnas bevis på att spionaget har pågått under en tid och att det inte rör sig om enstaka handlingar, utan en serie av handlingar. Spionaget ska också ha genomförts dolt, med särskilda försiktighetsmått. Det gör att flyktingspionage ofta är komplicerat, har kopplingar till flera länder och tar tid att utreda.

Säkerhetspolisens uppdrag är att förhindra och motverka flyktingspionage i Sverige. När det finns indikationer på att flyktingspionage bedrivits följs detta upp

genom underrättelse- och utredningsarbete. I fallet med flyktingspionen från Kina vidtar Säkerhetspolisen åtgärder både för att upptäcka, förhindra och utreda.

Tidiga kontakter med kinesisk underrättelseofficer

Kinesiskt flyktingspionage är ingen ny företeelse. Några år tidigare, år 2010, dömdes en annan man för flyktingspionage mot personer i den uiguriska miljön i Sverige. Han dömdes för att ha lämnat över uppgifter till en kinesisk underrättelseofficer stationerad i Stockholm under täckmantel.

Under utredningen förekom agenten, som senare grips i Nynäshamn, som en av kontakterna till underrättelseofficern. Men då var bevisen inte tillräckliga för att koppla honom till något brott.

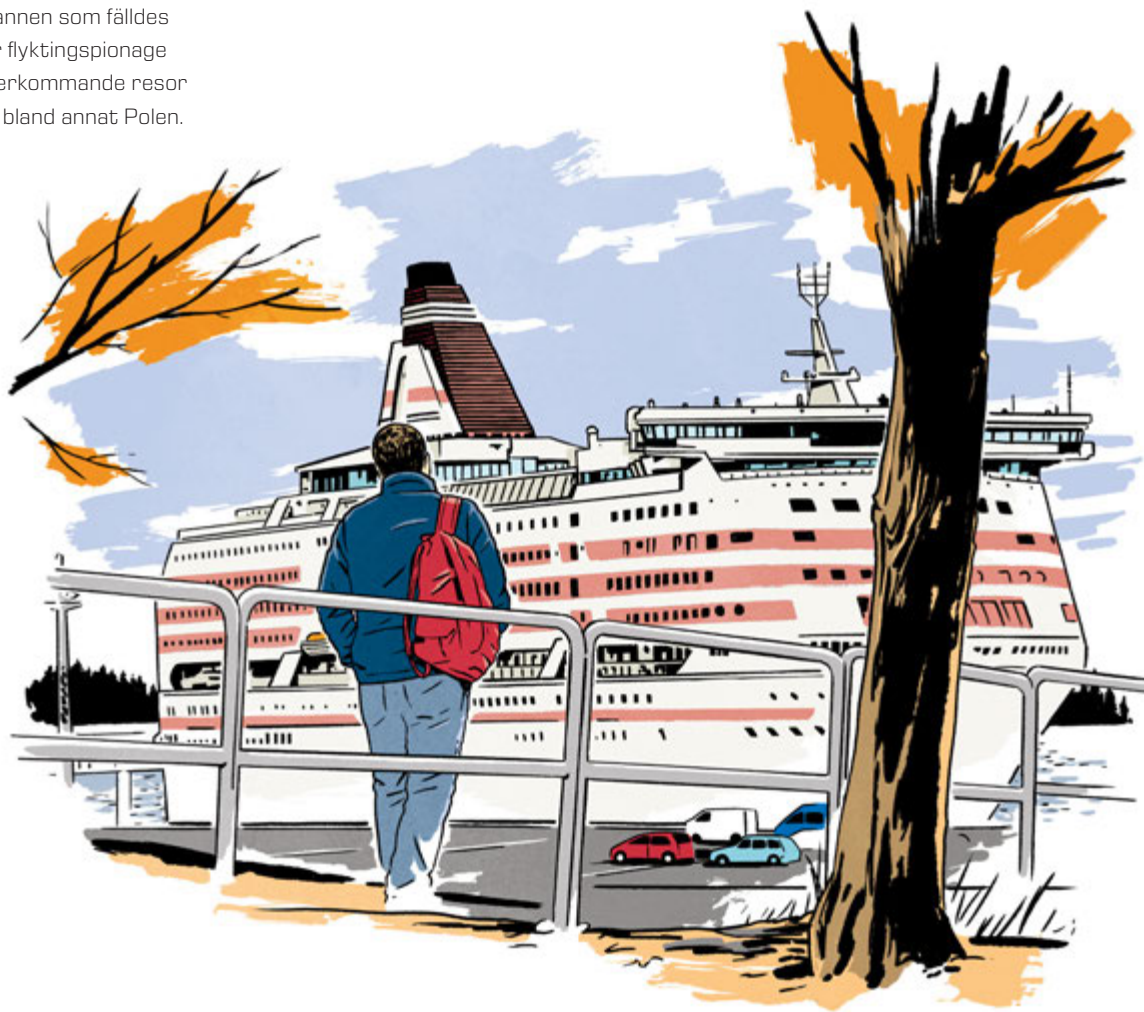
Förutom en fällande dom mot den man som bedrivit flyktingspionage mot uigurer resulterade utredningen även i att underrättelseofficern från den kinesiska staten återvände till Kina.

Den fällande domen i kombination med bevakningen av rättegången bidrog även till en ökad medvetenhet om kinesiskt flyktingspionage i Sverige.

Nya indikationer på flyktingspionage

Under juli 2015 får Säkerhetspolisen kännedom om att agenten, som senare grips i Nynäshamn, på nytt misstänks bedriva olovlig underrättelseverksamhet mot personer i den tibetanska miljön i Sverige. Misstankarna gör att Säkerhets-

Under några år gjorde mannen som fälldes för flyktingspionage återkommande resor till bland annat Polen.

»En fällande dom från 2010 bidrog till en ökad medvetenhet om kinesiskt flyktingspionage i Sverige.«

polisen inleder en förundersökning under ledning av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål.

Inom ramen för förundersökningen får Säkerhetspolisen in flera uppgifter genom bland annat avlyssning av agentens telefon och insamlande av uppgifter om agentens resor utomlands. Där framkommer att mannen gjort återkommande resor till bland annat Polen.

Efter ett första förhör i arresten på Norrmalm förs agenten till Kronobergshäktet i Stockholm där fortsatta förhör hålls. Henry, utredare på Säkerhetspolisen, var en av dem som förhörde mannen:

— Vi hade uppgifter från bland annat spaning om att mannen rest ett femton-tal gånger till Polen för att träffa en

underrättelseofficer och att han oftast återvände med vändande färja, säger Henry.

Den misstänkte agenten beskriver i förhör att de 6 000 dollarna kommer från en fastighetsförsäljning i Kina och att han fått pengarna av en vän i Polen. Det är dock inte första gången som agenten återvänder från Polen med liknande summor kontanter i dollar.

Genom telefonavlyssning har Säkerhetspolisen bland annat kommit över ett samtal där den misstänkte efter ett tidigare Polenbesök gör en polisanmälan efter att ha blivit av med sin legitimation. I samtalet med polisen beskriver agenten att han blivit av med den i Stockholm. Därefter ringer agenten ett samtal till en kon-

takt i Kina där han beklagar sig över att ha blivit bestulen på sin plånbok med 6000 dollar i Polen. Agenten antyder för sin kinesiska kontakt att pengarna kommer från en kollega till underrättelseofficern, som numera är bosatt i Kina och som agenten tidigare hade kontakt med i Sverige. Denna kollega till underrättelseofficern befinner sig nu i Polen.

När agenten konfronteras med uppgifterna vid förhör hävdar han att pengarna som han tidigare bestulits på kommer från försäljning av Kashmirsjalar från Indien. När Säkerhetspolisen ställer frågor om tidigare insättningar på agentens konto, kort efter hemkomst från Polen, har han nya förklaringar.

– I förhören var agenten pratsam och han beskrev till exempel att han syss-

– Betalningen skedde genom att agenten mottog kontanter i kinesiska läkemedelsförpackningar när han träffade underrättelseofficern, säger Henry.

Döms till fängelse

Mot mannens nekande döms han av tingsrätten till fängelse för flyktingspionage. Domen överklagas till hovrätten, som fastställer fängelsestraffet. Hovrätten konstaterar bland annat i sin dom att agenten:

»Varit väl integrerad i den tibetanska miljön i Sverige och har med lätthet kunnat kartlägga de personer som vistas där. Hans kontakter med B och den kinesiska underrättelsetjänsten varit omfattande. Även om kartläggningen avsett till synes trivial information ligger det i brottets natur att även sådana uppgifter kan orsaka

»I förhören var agenten pratsam och han beskrev till exempel att han sysslade med valutaväxling eller spelade hem vinster på casino.«

lade med valutaväxling eller spelade hem vinster på casino, säger Henry.

I själva verket har Säkerhetspolisen haft agenten under uppsikt och kunnat följa hur han på ett systematiskt sätt samlat in personliga uppgifter om personer i den tibetanska miljön. Uppgifter som agenten utan deras vetskap förmedlat vidare till underrättelseofficerare från den kinesiska staten mot betalning.

stor skada för såväl för tibetaner i Sverige som för deras anhöriga i Tibet. Detta understryks inte minst av det en av förhörspersonerna uppgett om att en släkting i Tibet uppmanats av företrädare för den kinesiska staten att se till att en dotter i Sverige sköter sig.»

Uppgifterna som agenten lämnade till Kina handlade om personliga uppgifter, familjeförhållanden, uppgifter om vänner

»Även om kartläggningen avsett till synes trivial information ligger det i brottets natur att även sådana uppgifter kan orsaka stor skada.» (ur hovrättens dom)«

»Kartläggningen används för att hota individer eller grupper med våld för att förmå dem att sluta med sina politiska aktiviteter.«

och familjer i Kina, som den kinesiska staten sedan kunde använda som påtryckning och hot eller som lockbete för att värva fler agenter.

Fallet med agenten visar hur den kinesiska underrättelsetjänsten arbetar. De identifierar och rekryterar en person (agent) med tillgång till en miljö som underrättelsetjänsten inte har tillgång till. Genom agenten kartläggs individer eller en grupp som den kinesiska staten vill ha kontroll över. Kartläggningen används för att förutsäga vad miljön har för avsikter, men också för att hota eller utsätta individer eller grupper med våld för att förmå dem att sluta med sina politiska aktiviteter eller spionera på gruppen.

– Flyktingspionage är ett mycket allvarligt brott. Det är en brottslighet som

leder till att den demokratiska processen undermineras eftersom människor, som redan är utsatta och har flytt sitt land, inte vågar utnyttja sina grundlagsskyddade fri- och rättigheter i Sverige. Dessutom kan flyktingspionage resultera i att personer i hemlandet utsätts för allvarliga kränkningar och tortyr, säger Daniel Stenling, chef för Säkerhetspolisens kontrapionage.

För Säkerhetspolisens del fortsätter arbetet med att förhindra och motverka flyktingspionage från bland annat Kina. Fallet med flyktingspionen från Kina visar att det är komplicerade brott att utreda, att det pågår i flera länder och att metoderna utvecklas och förändras över tid. ●

Fotnot: Henry heter egentligen något annat.

Kontraspionage

Så fungerar det

Säkerhetspolisen inhämtar aktivt underrättelser för att analysera och motverka utländskt spioneri och säkerhetshotande verksamhet i arbetet med kontraspionage.

Eftersom spioneri är olagligt hålls verksamheten dold för värdlandets säkerhetstjänst. Därför använder andra länder flera olika typer av konspirativa metoder.

Konspirativt beteende är en naturlig del i spioneri för att ge omgivningen en falsk bild av vad som verkligen pågår, som till exempel att använda falska namn eller täckbefattningar.

Ett flertal länder bedriver olika former av underrättelseverksamhet mot Sverige som till exempel spioneri eller flykting-spionage. Underrättelseverksamhet bedrivs för att uppnå säkerhetspolitiska mål och stärka det egna landets makt- och kunskapsövertag samt vid behov påverka andra stater.

För att motverka spioneri bedriver Säkerhetspolisen kontraspionage. Det innebär att Säkerhetspolisen aktivt inhämtar uppgifter för att analysera och motverka utländskt spioneri och säkerhets-hotande verksamhet. Uppgifterna kan leda till spaning eller samtal med uppgiftslämnare, som resulterar i olika åtgärder för att motverka säkerhetshotande verksamhet från andra länder. Uppgifterna kan också leda till att en förundersökning inleds om misstänkta brott mot Sveriges säkerhet.

Brott mot Sveriges säkerhet

När Säkerhetspolisen får indikationer på att individer på uppdrag av ett annat land bedriver spioneri mot Sverige utreds det misstänkta brottet. I brottsbalkens 19:e kapitel finns brott mot Sveriges säkerhet listade, däribland spioneri, som kan ge fängelse i mellan två år och livstid om det bedöms som grovt.

- Svensk medborgare, som utan tillstånd av regeringen eller den regeringen bemyndigat låter bruka sig

såsom ombud för främmande makt i diplomatisk angelägenhet som rör riket, så ock envar, som i föregiven egenskap av behörigt ombud inlåter sig i underhandling om sådan angelägenhet med någon som företräder främmande makts intresse, dömes för **egenmäktighet vid förhandling med främmande makt.** (BrB 19:4)

- Den som med avsikt att gå främmande makt tillhanda obehörigen anskaffar, lämnar, befordrar eller röjer uppgifter, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra skada för Sveriges säkerhet döms för **spioneri.** (BrB 19:5) De inhämtade uppgifterna behöver inte vara hemliga eller riktiga.
- Den som utan avsikt att gå främmande makt tillhanda obehörigen anskaffar, lämnar, befordrar eller röjer uppgifter av hemlig natur döms för **obehörig befattning med hemlig uppgift.** (BrB 19:7)
- Den som av grov oaktsamhet antingen befordrar, lämnar eller röjer en hemlig uppgift, eller hanterar den så att fara uppkommer för att någon obehörig kan ta del av den döms för **vårdslöshet med hemlig uppgift.** (BrB 19:9)
- Den som med avsikt att gå främmande makt tillhanda hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter vars uppenbarande för främmande makt kan medföra skada för Sveriges säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet döms för **olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige.** (BrB 19:10)
- Den som med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i landet hemligen eller med användandet av svikliga eller otillbörliga medel antingen

bedriver verksamhet vars syfte är anskaffandet av uppgifter om någon annans personliga förhållanden eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för **olovlig underrättelseverksamhet mot person**. (BrB 19:10b)

Förebyggande arbete

Säkerhetspolisens uppgift är att förhindra och motverka att brott mot Sveriges säkerhet uppstår. Det är ett arbete som Säkerhetspolisen bedriver hela tiden, ge-

som icke önskvärd i landet, så kallad *persona non grata* (PNG). Som utländsk diplomat skyddas personer från att åtalas för brott i Sverige. Ett annat exempel är vid elektroniska angrepp där ägaren av den angripna enheten eller nätverket kan skydda informationen och avbryta spioneriet.

Säkerhetspolisen genomför också säkerhetshöjande åtgärder genom att minska sårbarheter i skyddsvärda verksamheter. Säkerhetspolisen identifierar verksamheter i det svenska samhället som skulle kunna

Regeringen kan förklara en utländsk underrättelseofficer som arbetar under diplomatisk täckmantel som icke önskvärd i landet, så kallad *persona non grata*.

nom bland annat inhämtning av information och spaning.

Säkerhetspolisen kan också dela information till andra myndigheter som genomför åtgärder för att minska hotet. Till exempel kan regeringen förklara en utländsk underrättelseofficer som arbetar under diplomatisk täckmantel i Sverige

vara föremål för intresse från andra länders underrättelsetjänster. Genom att informera och föreläsa för personer som arbetar i skyddsvärda verksamheter om underrättelsethotet, värvningsförsök och elektronisk säkerhet stärks skyddet av Sveriges säkerhet. ●

Fakta: *persona non grata*

Persona non grata är latin och betyder »icke önskvärd person«.

Detta är det verktyg ett land har för att vid behov kunna avvisa en diplomat. Diplomater har immunitet och kan inte åtalas eller straffas i det mottagande landet. Däremot kan det mottagande landet förklara diplomaten för *persona non grata*, vilket innebär att det land som sänt honom eller henne uppmanas att ta hem personen. Om det sker innebär det som regel att personen får lämna landet och förhindras att återvända till Sverige i framtiden.

Samarbete stoppar spionage

I arbetet med att förhindra och avslöja spioneri, olovlig underrättelseverksamhet och flyktingspionage samarbetar Säkerhetspolisen med ett flertal myndigheter och organisationer i Sverige och utomlands.

Svenskt samarbete

Säkerhetspolisen har ett nära samarbete med de svenska myndigheter och organisationer som hanterar hemliga uppgifter. Inom ramen för vårt säkerhetsskyddsarbete ger vi dem råd om hur de ska skydda sin verksamhet. Det handlar till exempel om att informera de medarbetare vid Utrikesdepartementet som ska arbeta vid svenska ambassader runt om i världen. Myndigheterna i sin tur informerar oss om underrättelseverksamhet som riktas mot deras verksamhet eller personal.

Inom ramen för Säkerhetspolisens under-

rättelsearbete finns ett nära samarbete med det övriga polisväsendet och de fyra försvarsunderrättelsemyndigheterna:

- Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must)
- Försvarets radioanstalt (FRA)
- Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)
- Försvarets materielverk (FMV)

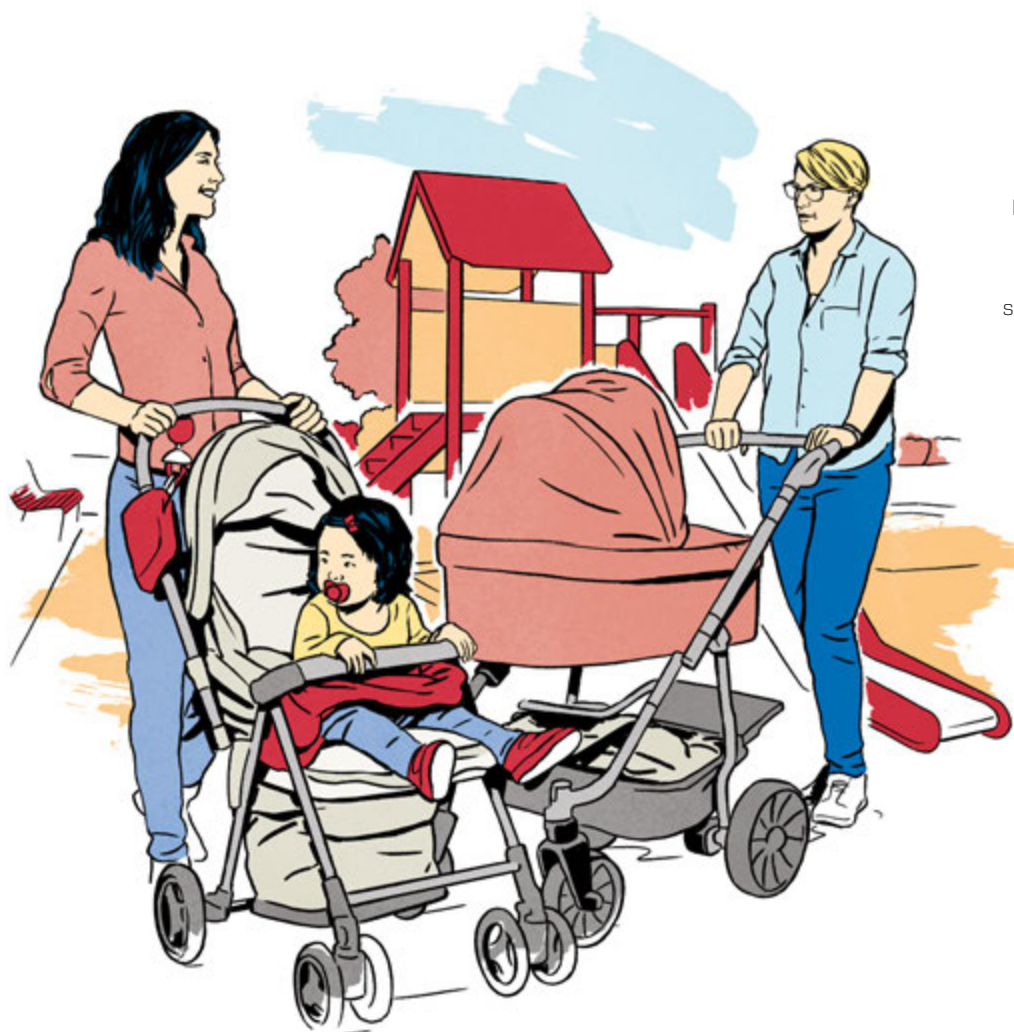
Bilateralt och multilateralt samarbete

Internationellt samarbetar Säkerhetspolisen främst med andra säkerhets- och underrättelsetjänster. Säkerhetspolisen har ett bilateralt samarbete med en rad säkerhets- och underrättelsetjänster världen över. För att underlätta samarbetet finns sambandsmän stationerade utomlands.

Säkerhetspolisen deltar också i det multilaterala samarbetet mellan Europas säkerhetstjänster. Samarbetet handlar till stor del om informationsutbyte.

Spioneri mot Sverige

Så värvas en agent i sex steg

Närmandet sker på ett sätt som ska uppfattas som spontant och slumpmässigt.

De länder som bedriver spionage i Sverige eller mot svenska mål utomlands kan göra det med en utsänd underrättelseofficer. Högsta prioritet är att värva personer som kan leverera information och därmed arbeta för ett annat lands räkning, så kallade agenter. Agentens uppdrag är att samla information om svenska förhållanden och lämna den vidare till sin uppdragsgivare, det vill säga att spionera mot Sverige. Möjliga agenter bearbetas systematiskt av andra länder i en process som kan delas upp i sex steg.

Värvningen är det svåraste ögonblicket i processen.

1 – Analysen

Värvningsprocessen börjar med en analys av vilken information den utländska underrättelsetjänsten behöver.

2 – Målsökningen

Analysen utgör grunden för målsökningsfasen, då en underrättelseofficer får i uppdrag att hitta en person som har tillgång till och skulle kunna dela med sig av den efterfrågade informationen.

3 – Studien

Personen som underrättelseofficeren bedömer har tillgång till rätt information kartläggs sedan i en studiefas. Uppgifter om personliga egenskaper, svagheter, ekonomi och familjesituation ligger till grund för en bedömning av möjligheterna att få personen att arbeta för ett annat land.

4 – Närmandet

Om underrättelseofficeren anser att den utvalda personen är lämplig söker han eller hon kontakt i en närmandefas. Det sker på ett sätt som ska uppfattas som spontant och slumpmässigt,

till exempel på krogen, konferensen eller lekplatsen. I själva verket sker kontakten mycket välplanerat utifrån de uppgifter som framkommit i studiefasen.

5 – Vänskapen

Om det första mötet blir lyckat inleder underrättelseofficeren en relation med den tilltänkta agenten i en vänskapsfas. Den utvalda personen utsätts för en charmoffensiv och får också oskyldiga uppdrag för att testa relationen, exempelvis genom att han eller hon blir ombedd att lämna över dokument som inte är hemliga. Personen vänjs också vid att ta emot gåvor av olika slag. Vaksamheten och omdömet bryts ner hos den utvalda personen, ibland under flera års tid.

6 – Värvningen

Slutligen ställer underrättelseofficeren den tilltänkta agenten inför frågan att lämna ut hemlig eller annan känslig information. Värvningsfasen är det svåraste ögonblicket i processen, men om underrättelseofficeren lyckas har personen blivit agent för ett annat lands underrättelsetjänst. ●

Terminologi inom underrättelsetjänsten

Agent – person som värvas till att spionera för ett annat lands underrättelsetjänst.

Insider – person som oftast på eget initiativ väljer att arbeta för ett annat lands underrättelsetjänst.

Underrättelseofficer – person på diplomatisk beskickning vars huvudsakliga uppgift är att försöka komma över hemliga uppgifter, bland annat genom att värva agenter. Andra plattdorinar som underrättelseofficerare kan verka ifrån är som representanter för företag, inresande delegationer, flygbolag och universitet eller som journalister.

Flyktingspionage – underrättelseverksamhet som riktas mot oppositionella, regimkritiker och andra i exil.

Antiövervakning – åtgärder för att kontrollera om man följs av en säkerhetstjänsts spanare.

Är du utsatt för ett värvningsförsök?

Varje år utsätts ett antal personer i Sverige för värvningsförsök. Om du upplever att du har blivit det, även om du är osäker, uppmanas du att ta kontakt med Säkerhetspolisen.

- Anteckna vem som kontaktat dig och vilken anledning till kontakten som personen uppgav.
- Notera också när och hur den första kontakten togs.
- Kontakta sedan Säkerhetspolisen.

Stoppa spridning av massförstörelsevapen

Varje år görs försök att köpa och få tag på produkter och kunskap i Sverige – med syftet att användas i andra länders massförstörelsevapenprogram. Säkerhetspolisens uppdrag är att motverka detta. En effektiv metod i arbetet är, förutom ett intensivt underrättelsearbete, riktade informationskampanjer.

Säkerhetspolisen arbetar för att begränsa tillgång till och spridning av massförstörelsevapen, det vill säga kärnvapen, biologiska och kemiska vapen samt vapenbärare, som ballistiska robotar. Därför ska produkter och kunskap förhindras från att föras ut ur landet och vidare till andra stater som vill komma åt dessa. I Säkerhetspolisens uppdrag ingår även att förhindra att kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära ämnen (CBRNE) kommer i fel händer.

Brotten som ska motverkas

Målet är att förhindra att svenska företag och lärosäten medvetet eller omedvetet bidrar till andra länders massförstörelsevapenprogram. Större delen av de produkter som behövs för att framställa massförstörelsevapen är inte unika för vapenframställning. De förekommer i flera typer av industrier för att tillverka helt vanliga civila produkter. Sådana produkter, till exempel vakuumpumpar, kan också användas för att framställa massförstörelsevapen och kallas PDA (produkter med dubbla användningsområden).

Därför sker brotten här

Sverige har ett öppet forskningsklimat med stort internationellt utbyte, vilket gynnar och bidrar till att landet har en framstående position inom en rad teknologiska områden. Detta är mycket positivt, men eftersom spets-

teknologi och specialkompetens även kan användas i militärt syfte behöver uppmärksamhet riktas mot vilka som får tillgång till teknologin och kompetensen. Detta, i kombination med den stora exportindustrin, gör att Sverige är attraktivt för länder som vill framställa massförstörelsevapen. Det gäller produkter och kunskap för såväl tillverkning som utveckling.

Flera av de stater som Säkerhetspolisen misstänker har massförstörelsevapenprogram behöver kunskap från högre forskning utanför det egna landet. Stater som är i behov av fördjupad kunskap kan till exempel skicka forskare från det egna landet till universitet utomlands eller så inleder ett universitet från den staten ett samarbetsprojekt med ett svenskt universitet. Inriktningen brukar då vara områden där kunskapen kan användas för både civilt bruk och till massförstörelsevapenprogram.

Så förhindras brotten

Ett av de viktigaste sätten att förebygga spridning av massförstörel-

sevapen är att ha en aktiv dialog med företag, lärosäten och myndigheter som har produkter, teknologi eller kunskap av betydelse för utvecklingen av massförstörelsevapen. Många företag är inte alltid medvetna om att de producerar något som kan användas för utveckling av massförstörelsevapen. Säkerhetspolisen besöker därför företag, mässor, branschorganisationer och lärosäten i syfte att minska risken att dessa blir inblandade i anskaffning till program för massförstörelsevapen. Aktuell lagstiftning och vikten av att söka exporttillstånd för kontrollerade produkter betonas vid sådana besök. Ibland sker besöken tillsammans med Inspektionen för strategiska produkter (ISP). Säkerhetspolisen samarbetar i icke-spridningsfrågor också med andra myndigheter som Tullverket, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Strålsäkerhetsmyndigheten och Försvarsmakten.

Dessutom deltar Säkerhetspolisen i det internationella arbetet för att förhindra att kunskap eller produkter förs från eller via Sverige. ●

Avbrutna försök under 2019

Även under 2019 har Säkerhetspolisen bidragit till att ett antal försök att anskaffa produkter eller kunskap för massförstörelsevapen har avbrutits. Målet för

Säkerhetspolisen är att fortsätta förhindra anskaffningsförsök. Det sker framför allt via aktiva åtgärder kopplade till informationsinsatser. Möjligheterna för Säkerhetspolisen, andra rättsvärdande

myndigheter och exportkontrollmyndigheter att upptäcka denna kriminalitet omfattar ett intensivt underrättelsearbete, delgivning av information och tätt samarbete med andra myndigheter och verksamheter.

Att skydda det som måste skyddas

Kunskapen om vikten av säkerhetsskydd har ökat i Sverige. Ändå ser Säkerhetspolisen fortfarande brister hos de myndigheter och andra verksamheter som hanterar det mest skyddsvärda. Samtidigt fortsätter angreppen som skadar Sverige.

Sveriges skyddsvärden är i dag utspridda på fler verksamhetsutövare än tidigare. Samtidigt har teknikutveckling och digitalisering medfört fler och nya sårbarheter, och angreppen har blivit fler. Utvecklingen av säkerhetsskyddsåtgärder har inte gått i samma takt, vilket skapat ett gap mellan skydd och sårbarheter. Gapet innebär en ökad risk för att främmande makt kommer åt skyddsvärden, vilket skulle innebära konsekvenser för Sveriges säkerhet som skulle vara allvarliga och kostsamma och ta lång tid att reparera.

De inventeringar som Säkerhetspolisen gjort bland skyddsvärda verksamheter har visat att det finns brister i säkerhetsskyddet och att dessa brister består.

– Arbetet med att skydda det mest skyddsvärda behöver intensi-

fieras. Gapet mellan sårbarheter och säkerhetsskydd är fortfarande för stort. En bättre kunskap om hot, sårbarheter och säkerhetsskydd, samt en högre prioritering av dessa frågor skulle minska gapet, säger Anna Sjöberg, chef för säkerhetsavdelningen, där Säkerhetspolisens arbete med säkerhetsskydd ingår.

För att kunna bygga ett adekvat säkerhetsskydd behövs kunskap om hur hotet mot det specifika skyddsvärdet eller den specifika verksamheten ser ut. Det behövs också en tydlig bild av sammanhanget som skyddsvärdet existerar i. Man behöver både vara medveten om samverkande säkerhetsskyddsåtgärder och om beroenden av andra verksamheter och system. Det behövs också förståelse för hur den egna informationen skulle kunna utnyttjas i kombination med andra uppgifter.

– Det kommer alltid att finnas

en osäkerhet om vilka pusselbitar en antagonist redan skaffat sig, och vilka som saknas för att de ska få hela bilden. Därför är det mycket viktigt att skydda sina egna skyddsvärden och på så sätt försvåra för främmande makt att lägga hela pusslet, säger Anna Sjöberg.

Den 1 april 2019 trädde en ny säkerhetsskyddslag och förordning i kraft. Regelverket gäller för både myndigheter och privata verksamheter som bedriver säkerhetskänslig verksamhet och ger bättre möjligheter att förebygga sårbarheter som Säkerhetspolisen under flera år har uppmärksammat. Lagen omfattar fler verksamheter än tidigare och skyldigheterna för den som bedriver verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet har blivit tydligare och bättre anpassade till befintliga hot.

– Att minska sårbarheterna är något som hela samhället behö-

ver ta ansvar för och prioritera högre. Den nya lagstiftningen på området möjliggör detta på ett tydligare sätt, bland annat eftersom den sätter skyddsvärdet i fokus oavsett om det finns hos en myndighet eller i en privat verksamhet, säger Anna Sjöberg.

Arbetet med att återuppbygga det svenska totalförsvaret har påbörjats. De verksamheter som är av särskild betydelse för totalförsvaret bedrivs till en del i privat regi. En del i uppbyggnaden av det civila försvaret är att öka samhällets motståndskraft i förhållande till olovlig under rättelseverksamhet, cyberattacker och påverkansoperationer.

– Totalförsvaret måste vila på en solid grund. Därför är det nödvändigt att säkerhetsskyddsarbetet kan hantera såväl de angrepp som pågår här och nu som framtida angrepp. Annars finns inte förutsättningar för totalförsvarsuppbyggnaden, säger Anna Sjöberg.

Anna Sjöberg, chef för säkerhetsavdelningen vid Säkerhetspolisen.

Ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete är grunden för hela totalförsvaret. Ett fullgott säkerhetsskydd behöver vara på plats innan själva arbetet med

totalförsvarsplaneringen påbörjas.

– För att säkerhetsskyddsfrågorna ska få genomslag i en verksamhet behöver de genomgå hela organisationen och hanteras av den högsta ledningen, som har mandat att styra över tid och resurser. Det gäller att skapa en god säkerhetskultur, säger Anna Sjöberg.

Säkerhetsskyddets alla delar måste finnas på plats. Det spelar ingen roll hur bra skydd som finns i form av exempelvis lås och larm eller olika säkerhetsskyddsåtgärder i it-system om goda säkerhetsskyddsrutiner saknas, eller om medarbetarna inte är lojala.

Säkerhetsskyddsanalysen är grunden

För att verksamheten ska hitta en väl avvägd nivå för säkerhetsskyddet behöver en analys göras där man identifierar vad som behöver skyddas och var i verksamheten skyddsvärdena finns. Man

Säkerhetspolisens arbete med säkerhetsskydd

Exempel på frågor i en säkerhetsskyddsanalys:

- Har man identifierat rätt befattningar för inplacering i säkerhetsklass?
- Säkerhetsprövas och utbildas de medarbetare som berörs av den säkerhetsskyddskänsliga verksamheten?
- Har man klassificerat sin information?
- Finns adekvata behörighetsstyrningar i system och fysiska utrymmen?
- Följer man upp kravställning på säkerhetsskydd för skyddsvärden som är utkontrakterade?

Stöd och kontroll

Som tillsynsmyndighet ansvarar Säkerhetspolisen för att bedriva tillsyn av säkerhetskänslig verksamhet. Säkerhetspolisen arbetar också med att på olika sätt stödja och informera de verksamheter som berörs av lagstiftningen. Det sker bland annat i form av utbildningar och vägledning.

Under 2019 har Säkerhetspolisen erbjudit de mest skyddsvärda verksamheterna olika utbildningar inom säkerhetsskydd, framför allt för att de ska kunna arbeta fram så heltäckande säkerhetsskyddsanalyser som möjligt.

Under 2020 kommer fokus att läggas på andra delar i uppdraget, främst tillsyn och samråd.

I vissa fall finns en skyldighet att genomföra samråd med Säkerhetspolisen, till exempel vid vissa säkerhetsskyddade upphandlingar eller förändringar i informationssystem. Det handlar inte om att Säkerhetspolisen i detalj ger rekommendationer för olika lösningar inom säkerhetsskyddet, eller föreslår konkreta åtgärder. Samrådsprocessen handlar snarare om att kvalitetssäkra att verksamhetsutövaren har vidtagit tillräckliga säker-

hetsskyddsåtgärder givet aktuellt skyddsvärde. När samrådet är färdigt lämnar Säkerhetspolisen ett yttrande som verksamhetsutövaren har att ta ställning till inför beslut.

I och med införandet av den nya lagen har samråd runt informationssystem ökat. Det kan handla om allt från samråd om fristående datorer till ändringar i eller införande av system som har bred nationell påverkan. Många efterfrågar mer detaljerade krav kring samråd, men för att kunna möta de breda behoven har Säkerhetspolisen valt att koppla vägledning

behöver också ha en bild av vilka antagonistiska verktyg och förmågor som säkerhetsskyddet ska kunna stå emot innan det avgörs hur skyddet ska byggas.

Säkerhetsskyddsanalysen utgör själva grunden för arbetet med säkerhetsskydd. En noggrann säkerhetsskyddsanalys syftar främst till att klargöra det skyddsvärda som ska skyddas, men säkerställer också att tid och resurser investeras i rätt delar, vilket i sig är kostnadsbesparande. Kunskapen kring de egna skyddsvärdena och deras behov av säkerhetsskydd möjliggör också planering och prioritering och kan även ligga till grund för exempelvis kravställning i samband med utkontraktering.

I säkerhetsskyddsanalysen framträder också systemet av säkerhetsskyddets olika delar tydligare och det blir lättare att bedöma om man fått ihop helheten med personalsäkerhet, fysisk säkerhet och informations-säkerhet. ●

Så går cyberspionage till Ett exempel

- 1** Främmande makts underrättelsetjänst vill komma åt känslig information från ett annat land.
- 2** Underrättelsetjänsten kartlägger den verksamhet som har tillgång till informationen och väljer ut en lämplig person.
- 3** En skadlig kod som nyttjar en sårbarhet som nyligen blivit känd väljs ut för att passa organisationens it-system.
- 4** Den skadliga koden bifogas ett e-postmeddelande som utformas så att personen ska uppleva meddelandet som trovärdigt.
- 5** Meddelandet skickas till personen, som öppnar det varpå den skadliga koden aktiveras.
- 6** Underrättelsetjänsten har nu tillgång till personens dator och kan ta sig vidare i nätverket för att hitta den eftersökta informationen.
- 7** Den eftersökta informationen förs ut via samma molntjänst som organisationen använder, för att minska risken för upptäckt.
- 8** Underrättelsetjänsten rapporterar det inhämtade materialet till sina politiska uppdragsgivare.

till föreskrifterna för att skapa förutsättningar för verksamhetsutövaren att lösa säkerhetsskyddsåtgärderna på olika sätt.

Sedan den nya säkerhetsskyddslagen trädde i kraft har myndigheter och verksamheter givits utrymme att utveckla sin säkerhetsskyddsverksamhet och Säkerhetspolisen har genomfört tillsyn, främst på förekommen anledning. Framöver kommer Säkerhetspolisen att genomföra mer planerad tillsyn.

Arbetet med säkerhetsskydd är långsiktigt och proaktivt. Det behöver få ta tid och resurser i anspråk. I slutänden är det en nödvändig investering både för verksamheten och

för Sveriges säkerhet. Det handlar om att alla behöver vara med och bidra för att skydda det allra mest skyddsvärda, Sveriges säkerhet.

Vid misstanke – rapportera

Om en verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagen misstänker att en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts eller om man haft en säkerhetsrelaterad incident i ett säkerhets-känsligt it-system finns det en skyldighet att anmäla detta till Säkerhetspolisen. En anmälan ska också göras om det misstänks att en säkerhetshotande händelse har ägt rum.

Det är alltid viktigt att rapportera, inte bara för att få stöd i hur man kan skydda det säkerhets-känsliga som riskerar att röjas eller skadereducera det som eventuellt redan har röjts, utan även för att Säkerhetspolisen ska kunna bygga upp en bredare kunskap kring hot och sårbarheter.

Genom att lägga ihop de incidenter som rapporteras till Säkerhetspolisen skapas en större förståelse och kunskap kring hot, sårbarheter och skyddsvärden. I förlängningen kan denna aggregerade kunskap läggas till annan typ av information, som underrättelser om antagonistiska aktörer, och på så sätt bidra till en bättre helhetsbild.

Incident?

Vid vissa typer av incidenter är de verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen skyldiga att göra en anmälan till Säkerhetspolisen. Skyldigheten gäller:

- Anmälan om att en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts
- Anmälan vid vissa it-incidenter i informationssystem som har betydelse för säkerhets-känslig verksamhet
- Anmälan vid kännedom eller misstanke om någon annan allvarlig säkerhetshotande verksamhet.

Samråd för säkerhet

När ett nytt system som ska hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska införas eller ändras, eller när vissa säkerhetsskyddade upphandlingar ska göras, behövs ett samråd med Säkerhetspolisen. Samråd är en kontrollfunktion som syftar till att det mest skyddsvärda får rätt skydd.

Införande av nytt informationssystem

Om en säkerhetskänslig verksamhet ska driftsätta ett system eller göra en väsentlig förändring i ett informationssystem som hanterar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska ett samråd genomföras med Säkerhetspolisen. Man behöver även samråda om man bedömer att det kan medföra skada för Sveriges säkerhet om någon obehörig skulle få tillgång till informationssystemet.

Samrådet ska klarlägga dels om ändringen i informationssystemet följer verksamhetens säkerhetsskyddskrav och Säkerhetspolisens föreskrifter, dels om balansen mellan skyddsvärden och skyddsåtgärder bibehålls. Processen syftar till att kvalitets-säkra att verksamhetsutövaren har genomfört tillräckliga skyddsåtgärder.

Under ett samråd kan Säkerhetspolisen bidra med vägledning i dessa frågor. Samrådet avslutas med att Säkerhetspolisen lämnar ett yttrande som verksamhetsutövaren har att ta ställning till inför beslut om säkerhetsgodkännande.

Säkerhetsskyddad upphandling

Om en statlig myndighet ska genomföra en säkerhetsskyddad upphandling där hemliga uppgifter ska lämna myndighetens lokaler eller tillgång ska ges till säkerhetskänsliga informationssystem som allvarligt kan skada Sveriges säkerhet behöver ett samråd genomföras med Säkerhetspolisen. Samrådet ska säkerställa att tillräckliga säkerhetsskyddsåtgärder finns för att obehöriga inte ska få ta del av de hemliga uppgifterna.

Under samrådet tittar Säkerhetspolisen på myndighetens säkerhetsskyddsbedömning och hur skyddet ska efterlevas under upphandlingen och genomförandetiden. Säkerhetspolisen kan bidra med bedömningar och värderingar av de olika åtgärder som kan bli aktuella under verksamhetsutövarens uppdrag.

Om samrådet gäller enklare upphandlingar, exempelvis av en konsult som behöver ta del av hemliga uppgifter, kan samrådet genomföras på ganska kort tid. Om det gäller högre skyddsvärden eller tillgång till särskilt säkerhetskänsliga informationssystem kan Säkerhetspolisen behöva ha fortsatt samråd ända fram till säkerhetsskyddsavtalets undertecknande. Säkerhetspolisen kan i sällsynta fall förbjuda att upphandlingen genomförs om bedömningen är att det är direkt olämpligt i förhållande till skyddsvärdena.

Fakta om samråd

Verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen behöver samråda med Säkerhetspolisen vid följande tillfällen:

- Inför driftsättning eller förändring av informationssystem som ska behandla säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i nivån konfidentiell eller högre.

Och i sådana fall där en obehörig åtkomst kan medföra en icke obetydlig skada för Sveriges säkerhet.

- Inför att en statlig myndighet gör vissa typer av säkerhetsskyddade upphandlingar.

Viktiga informationssystem

I Sverige finns en stor mängd informationssystem som är viktiga för Sveriges säkerhet. Det kan bero på att de innehåller information som om den kommer i orätta händer skulle skada Sveriges säkerhet, så kallade säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Men det kan också vara så att informationssystemet är bärande för en stor del av samhället, till exempel om systemet påverkar hela eller stora delar av Sveriges elförsörjning. Om ett sådant system utsätts för angrepp skulle det få stora konsekvenser för Sveriges säkerhet.

En stor del av Säkerhetspolisens arbete med säkerhetsskydd går ut på att kontrollera och ge förutsättningar för att sådana informationssystem har ett tillräckligt säkerhetsskydd. Före driftsättning eller förändring av vissa av dessa system måste verksamhetsutövaren samråda med Säkerhetspolisen. Det ger Säkerhetspolisen möjlighet både att få en bild av vilka informationssystem som är driftsatta och att kunna påpeka brister i säkerhetsskyddet.

Särskild säkerhetsskyddsbedömning

För varje informationssystem som utgör ett skyddsvärde eller som är avsett för att behandla säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska verksamhetsutövaren upprätta en särskild säkerhetsskyddsbedömning. Denna ska upprättas innan informationssystemet tas i drift och hållas uppdaterad under systemets livscykel.

Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen utgår från säkerhetsskyddsanalysen och inleds med en beskrivning av på vilket sätt informationssystemet utgör ett skyddsvärde i verksamheten. I den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen tar verksamhetsutövaren sedan ställning till vilka säkerhetskrav som är motiverade i systemet och ser till att säkerhetsskyddsåtgärder utformas så att dessa krav tillgodoses. De motiverade säkerhetskraven tillsammans med de krav som följer av

författningar dokumenteras tillsammans med de säkerhetsskyddsåtgärder som möter kraven. Innan systemet driftsätts testar verksamhetsutövaren att säkerhetsskyddsåtgärderna fungerar och kompletterar den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen med testresultaten.

Samråd med Säkerhetspolisen

Normalt sett kontaktar verksamheten Säkerhetspolisen med information om vad som är planerat. Säkerhetspolisen är gärna med tidigt i processen för att kunna lämna vägledning i hur säkerhetsskyddsfrågorna ska omhändertas. Beroende på hur omfattande samrådet är sker ett antal dialoger. Det slutliga yttrandet, som utgår från den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen, kommer att lämnas sent i processen när verksamheten är klar med alla tester som visar att alla säkerhetsskyddskrav är uppfyllda. När yttrandet från Säkerhetspolisen lämnas kan verksamheten fatta beslut om driftgodkännande. ●

134 930

Så många registerkontroller utförde Säkerhetspolisen under 2019.

Registerkontroll – en del av säkerhetsprövningen

Antalet registerkontroller som Säkerhetspolisen genomför ökade med tio procent under 2019. Registerkontrollen är en del av den säkerhetsprövning som varje myndighet eller verksamhet ska göra när säkerhetsklassade tjänster ska tillsättas.

Den rekryterande myndigheten eller verksamheten ansvarar för säkerhetsprövningen och behöver göra en grundutredning där bland annat intervju, kontroll av betyg och intyg samt referenstagning ingår. Vidare behöver säkerhetsprövningen följas upp med fortlöpande kontakt och samtal för

att fördjupa personkännedomen. Även när en anställning avslutas behöver samtal hållas för att bedöma om personen kan antas vara fortsatt lojal mot de intressen som omfattas av säkerhetsskydd.

I Säkerhetspolisens registerkontroll hämtas uppgifter in från bland annat belastningsregistret och misstankeregistret. Om det förekommer uppgifter kring personen som kontrolleras är det Registerkontrolldelegationen vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) som fattar beslut om det som framkommit ska lämnas ut till den rekryterande myndigheten som avser att anställa personen.

Ökad tillsyn av känslig verksamhet

Säkerhetspolisen kommer under 2020 att intensifiera tillsynen inom säkerhetsskydd.

De verksamheter där konsekvenserna av ett angrepp skulle vara allvarligast för Sveriges säkerhet kommer att prioriteras i tillsynen.

Den 1 april 2019 trädde en ny säkerhetsskyddslag i kraft. Säkerhetspolisen har under 2019 genomfört ett relativt begränsat antal kontroller, detta för att verksamhetsutövare ska få möjlighet att anpassa sitt säkerhetsskydd till ny lag, förordning och nya föreskrifter. Under 2020 kommer tillsynsverksamheten successivt att öka och den kommer främst att fokusera på ledning och styrning av säkerhetsskyddsarbetet samt säkerhetsskyddsanalys.

Säkerhetspolisen prioriterar tillsynsverksamheten mot de verksamheter som bedriver särskilt säkerhetskänslig verksamhet. Det innebär att kontrollerna främst är inriktade mot verksamheter där konsekvenserna av ett angrepp skulle vara allvarligast för Sverige. Om tillsynen resulterar i att ett antal brister upptäcks behöver verksamhetsutövaren åtgärda dessa. I det arbetet kan Säkerhetspolisen till exempel stödja med vägledning i hur kraven i lagstiftningen kan tolkas.

Hur går en tillsyn till?

När beslut fattas om att inleda en tillsyn kan det antingen ligga i linje med långsiktig planering eller ske på förekommen anledning. Vilket eller vilka områden som tillsynen fokuseras på kan påverkas av flera olika faktorer. Det kan röra sig om omständigheter som verksamhetens art, brister eller sårbarheter som tidigare upptäckts eller nya förutsättningar i omvärlden.

Vad görs konkret?

En typisk tillsyn kan bestå av genom-

gång av dokumentation, intervjuer med personer i verksamheten som är centrala för arbetet med säkerhetsskydd eller penetrationstester av it-system, där sårbarheter i systemen identifieras. Det undersöks om verksamheten har uppfyllt de förutsättningar som är nödvändiga för att ha ett fullgott säkerhetsskydd.

Vad händer om det upptäcks brister?

Eventuella brister påtalas för verksamheten, som då har ansvaret för att åtgärda dem. När säkerhetsskyddet är eftersatt beror det ofta på resursbrist, att säkerhetsskyddsarbetet inte i tillräcklig utsträckning prioriterats och att det i vissa fall råder brist på kompetens.

Genom en tillsyn får verksamhetsutövaren möjlighet att strukturerat genomlysa sin säkerhetsskyddsverksamhet. I flera fall innebär en tillsyn från Säkerhetspolisen att större delar hos verksamhetsutövaren involveras i säkerhetsskyddsarbetet, vilket har goda effekter för den generella säkerhetskulturen. ●

Fakta om tillsyn

Säkerhetspolisen är tillsammans med Försvarmakten, Affärsverket svenska kraftnät, Post- och telestyrelsen (PTS), Transportstyrelsen och samtliga länsstyrelser ansvarig för tillsyn av säkerhetsskyddet.

Försvarmakten utövar tillsyn över Fortifikationsverket, Försvarshögskolan och myndigheter som hör till Försvarsde-

partementet. Säkerhetspolisen utövar tillsyn över övriga offentliga verksamhetsutövare utom Justitiekanslern. De andra tillsynsmyndigheterna ansvarar för tillsyn av enskilda verksamhetsutövare inom sina respektive sektorer, och länsstyrelserna utövar tillsyn över enskilda verksamhetsutövare som inte faller under någon annan tillsynsmyndighet.

På Säkerhetspolisens webbplats finns vägledningar inom sex områden rörande säkerhetsskydd.

Vägledningar i säkerhetsskydd

I samband med att den nya säkerhetsskyddslagen trädde i kraft tog Säkerhetspolisen fram sex vägledningar om säkerhetsskydd. Vägledningarna ska fungera som ett stöd till verksamhetsutövare som omfattas av den nya lagen. Målgruppen är bredare än tidigare och fler behöver leva upp till lagstiftningens krav och känna till de åtgärder som behöver vidtas.

Alla som bedriver säkerhets-känslig verksamhet, till exempel myndigheter, kommuner och privata företag, behöver utreda om de omfattas av säkerhetsskyddslagen och vidta åtgärder därefter.

Den nya säkerhetsskyddslagen som trädde i kraft den 1 april 2019 ställer högre krav på verksamhetsutövare att själva identifiera och skydda det i verksamheten som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Det kan till exempel vara uppgifter som inte får röjas eller annan verksamhet som kan skadas vid angrepp som olovlig underrättelseverksamhet, sabotage eller terroristbrott. Ansvar för hela kedjan, från analys och bedömning till val av säkerhetsskyddsåtgärder, ligger hos verksamhetsutövaren.

I arbetet med att ta fram vägledningar inom säkerhetsskydd har Säkerhetspolisen samverkat på olika sätt med berörda verk-

samhetsutövare, allt för att stödet ska bli så användbart som möjligt. Genom konkreta tips och exempel ger vägledningarna stöd i hur regelverket kring säkerhetsskydd kan tillämpas i praktiken. Fler vägledningar som är inriktade på mer specifika områden kommer att publiceras. Vägledningarna uppdateras löpande och finns på Säkerhetspolisens webbplats sakerhetspolisen.se

Vägledningar

Introduktion till säkerhetsskydd

Vägledningen ger en översiktlig bild av säkerhetsskyddets olika delar och beskriver roller och ansvar.

Säkerhetsskyddsanalys

Säkerhetspolisen har tagit fram en modell som stöd för genomförandet av en säkerhetsskyddsanalys. Modellen är inte tvingande, även andra modeller kan användas för att uppfylla kraven i lag, förordning och föreskrifter. Säkerhetsskyddsanalysen ska ge svar på de övergripande frågorna:

- Vad ska skyddas?
- Mot vad ska det skyddas?
- Hur ska det skyddas?

Informationssäkerhet

Vägledningen vänder sig till personer som arbetar med att styra, leda eller utforma

informationssäkerhet inom säkerhetsskydd. Även om vägledningen är inriktad på informationssäkerhet som säkerhetsskyddsåtgärd beskrivs även till viss del hur en verksamhet kan förhålla sig till informationssäkerhet i stort.

Fysisk säkerhet

Vägledningen riktar sig till personer som arbetar med fysisk säkerhet inom säkerhetsskydd. Den beskriver hur fysisk säkerhet ska fungera som ett system av upptäckande, försvårande och hanterande säkerhetsskyddsåtgärder.

Personalsäkerhet

Vägledningen riktar sig till verksamhetsutövare som på något sätt arbetar med personalsäkerhet inom säkerhetsskydd. Den beskriver processer kring bland annat säkerhetsprövning och registerkontroll och innehåller en checklista för personalsäkerhet.

Säkerhetsskyddad upphandling

Vägledningen beskriver processen för att identifiera berörda skyddsvärden i en upphandling, analysera dem och ta fram ett säkerhetsskyddsavtal för att säkerställa att skyddsvärdena bibehåller sitt skydd i upphandlingen och i avtalet med en leverantör. ●

Säkerhetsskydd

Så fungerar det

Säkerhetsskydd handlar om att skydda den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot. Sedan den 1 april 2019 gäller en ny säkerhetsskyddslag som omfattar fler verksamheter än tidigare.

Om vissa myndigheter och företag i Sverige utsätts för ett angrepp kan det innebära allvarliga konsekvenser för landets säkerhet. Det kan till exempel handla om verksamheter inom totalförsvaret, rättsväsendet, energi- eller vattenförsörjningen, telekommunikationer eller transportsektorn. Dessa verksamheter kan i sitt uppdrag behöva hantera uppgifter som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Om dessa uppgifter röjs, förstörs eller ändras kan det inverka på Sveriges säkerhet. Vissa verksamheter kan dessutom behöva ett sär-

skilt skydd mot terrorism. Om de angrips blir konsekvenserna för Sverige mycket allvarliga. De här verksamheterna behöver ett särskilt skydd, säkerhetsskydd. Säkerhetsskyddet finns reglerat bland annat i säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddsförordningen.

Säkerhetskänslig verksamhet

Säkerhetsskydd handlar om att genom förebyggande arbete skydda säkerhetskänslig verksamhet hos myndigheter och företag mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten. Säkerhetskänslig verksamhet är verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som Sverige har

förbundit sig att skydda genom internationella åtaganden.

I säkerhetsskydd ingår också att skydda uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen, eller som skulle ha omfattats av den lagen om den varit tillämplig.

De kallas säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och delas in i fyra säkerhetsskyddsklasser, utifrån vilken skada för Sveriges säkerhet som kan uppstå om de röjs:

- kvalificerat hemlig
- hemlig
- konfidentiell
- begränsat hemlig

Behov av säkrare kommunikationslösningar

Underrättelsehotet mot Sverige har breddats och fördjupats och pågår ständigt. Flera länder använder sig av bland annat elektronisk inhämtning, något som kommer att öka i takt med den snabba tekniska utvecklingen. Säkerhetspolisen ser ett framtida ökat behov av säkra trådlösa och mobila kommunikationslösningar.

Den 1 januari 2020 infördes bestämmelserna i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för att skydda Sveriges säkerhet vid användning av radiosändare. Ändringarna i lagen påverkar även förfarandet vid tilldelningen av de nya mobilnätetsfrekvenserna för 5G-nätet.

Från och med den 1 februari 2020 har Post- och telestyrelsen (PTS), som är den myndighet som tilldelar de nya mobilnätetsfrekvenserna för 5G-nätet, en skyldighet att samråda med Säkerhetspolisen

och Försvarsmakten enligt förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation för att bedöma om radioanvändningen enligt tillståndsansökan kan antas komma att orsaka skada för Sveriges säkerhet, och behovet av att förena ett sådant tillstånd med särskilda villkor. PTS hämtar in uppgifter för att skapa ett underlag för Säkerhetspolisens och Försvarsmaktens bedömning.

Säkerhetspolisens arbete med att skydda det mest skyddsvärda regleras i säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Tillsyn, råd och stöd – Säkerhetspolisens roll och ansvar

Säkerhetspolisen utövar tillsyn över säkerhetsskyddet hos de flesta myndigheter och företag. Försvarsmakten är tillsynsmyndighet för vissa verksamheter. Dessutom har ett antal sektorsmyndigheter ett direkt tillsynsansvar för vissa verksamheter.

Säkerhetspolisen inriktar själv sin tillsynsverksamhet och prioriterar då de mest skyddsvärda verksamheterna i samhället. Det innebär att kontrollerna främst är inriktade på de verksamheter där konsekvenserna av ett angrepp skulle vara allvarligast för Sverige. Efter tillsynen ges förslag på åtgärder som kan förbättra säkerhetsskyddet hos verksamheten.

Säkerhetspolisen ger också löpande råd och stöd till de mest skyddsvärda verksamheterna för att förbättra säkerhetsskyddet i samhället.

Säkerhetspolisen tillhandahåller hotbilder till verksamheterna via de tillsynsmyndigheter som har ett särskilt ansvar för vissa samhällssektorer. I samråd med tillsynsmyndigheterna upprättar Säkerhetspolisen även dimensionerande hotbeskrivningar till dem som bedriver särskilt säkerhetskänslig verksamhet. Verksamheterna ska använda sig av hotbilderna och de dimensionerande hotbeskrivningarna i sina bedömningar och när de planerar

säkerhetsskyddsåtgärder.

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår även att genomföra registerkontroller på begäran av myndigheter, regioner, kommuner och privata aktörer. Registerkontrollen är i regel en del av säkerhetsprövningen som görs innan en person ska arbeta i säkerhetskänslig verksamhet.

Vid vissa typer av förfaranden eller incidenter är de verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen skyldiga att samråda med eller göra en anmälan till Säkerhetspolisen.

Skyldigheten gäller

- samråd inför driftsättning av informationssystem som ska behandla vissa typer av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter
- samråd inför att en statlig myndighet gör vissa typer av säkerhetskyddade upphandlingar
- anmälan inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet till en privat aktör
- anmälan om att säkerhetsskyddsavtal har ingåtts, ändrats eller slutat gälla
- incidentanmälan om en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts
- incidentanmälan vid vissa it-incidenter i informationssystem som har betydelse för säkerhetskänslig verksamhet

- incidentanmälan vid kännedom eller misstanke om någon annan allvarlig säkerhetshotande verksamhet

Ny lagstiftning inom säkerhetsskydd

Den nya säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) gäller från den 1 april 2019 för alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Den omfattar fler verksamheter än tidigare och i lagstiftningen förtydligas att den gäller både offentliga och privatägda verksamheter.

Säkerhetspolisens föreskrifter och vägledningar

Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2019:2) innehåller mer detaljerade bestämmelser som kompletterar lagstiftningen.

Säkerhetspolisen har också gett ut ett antal vägledningar om säkerhetsskydd som kan fungera som ett stöd för verksamhetsutövare i tillämpningen av säkerhetsskyddsregelverket.

Anmälan vid säkerhetshotande händelser och verksamhet

Myndigheter och privata aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska skyndsamt anmäla till Säkerhetspolisen om de får

kännedom om säkerhetshotande händelser eller verksamhet. Verksamhetsutövaren ansvarar för att det finns ett fullgott säkerhetsskydd.

En verksamhetsutövare ska skyndsamt anmäla till Säkerhetspolisen om något av nedanstående skett:

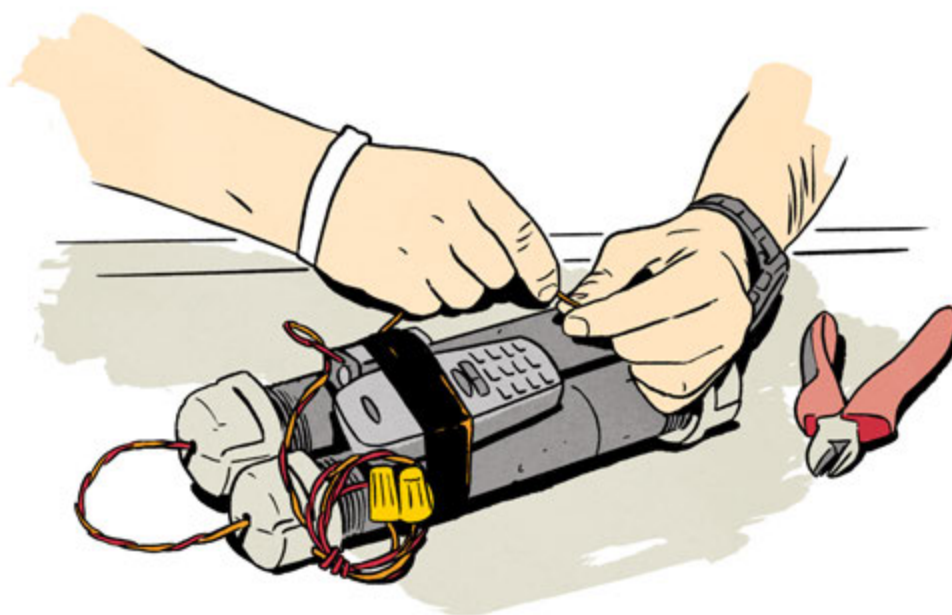
- en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts
- det har inträffat en it-incident i ett informationssystem som verksamhetsutövaren är ansvarig för och som har betydelse för säkerhetskänslig verksamhet och där incidenten allvarligt kan påverka säkerheten i systemet
- verksamhetsutövaren får kännedom eller misstanke om någon annan för denne allvarlig säkerhetshotande verksamhet

Ansvaret för ett fullgott säkerhetsskydd, skydd för uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för Sveriges säkerhet, åligger den egna verksamheten. Om verksamhetsutövaren tillhör Försvarsmaktens tillsynsområde ska anmälan också göras till Försvarsmakten.

Verksamhetsutövare är skyldiga att anmäla säkerhetshotande händelser och verksamhet skyndsamt. En första kontakt kan med fördel tas via mejl till sakerhetsskydd@sakerhetspolisen.se eller via telefon 010-568 70 00.

Tusentals tips att hantera

Varje månad hanterar Säkerhetspolisen tusentals underrättelser som rör allt från extremism och attentatshot till spionage, intrång i skyddsvärd verksamhet och hot mot centrala statsledningen. Uppgifterna kommer in via den egna verksamheten, från andra myndigheter i Sverige och utomlands eller från allmänheten. Alla uppgifter bedöms. Antingen avfärdas informationen eller så arbetas det vidare med den inom Säkerhetspolisen eller vid annan myndighet.

Loggen en vanlig dag för den enhet inom Säkerhetspolisen som är första mottagare av de underrättelser som kommer utifrån ger en inblick i verksamheten.

04.19 Tips från en person i en stad i södra Sverige om att ett mystiskt flygplan flugit över staden vid flera tillfällen.

06.56 Samtal från en privatperson som känner oro på grund av misstankar om att det forna hemlandets underrättelsetjänst kartlägger honom i Sverige.

08.15 Information från Polismyndigheten om att man i samband med husrannsakan i en bostad funnit knivar och gatustridsvapen samt nazistsymboler.

Individen är tidigare okänd för Säkerhetspolisen.

08.31 Information om en utredning mot ett kriminellt nätverk som också sysslar med människosmuggling och passförfalskning. Uppgifter finns om kopplingar till IS i Syrien.

08.53 Polismyndigheten i norra Sverige har fått information om att en boende i området eventuellt har varit i Syrien och stridit för IS för några år sedan.

09.27 Information från Polismyndigheten om en stöld från ett företag där kemikalier och ämnen som möjligen kan användas vid framställning av sprängmedel har stulits.

09.37 Information från inter-

nationell partner med uppdatering om ett terrorärende där en ensamagerande gärningsman i en europeisk stad nyligen utförde en attack och dödade och skadade flera personer.

09.40 Tips från en privatperson angående en Facebookprofil som uppges uttala sig aggressivt mot politiker och den förda migrationspolitiken.

10.01 Information om att en skolelev visar aggressiva och hotfulla tendenser. Eleven har bakgrund från ett konfliktområde och misstänks ha deltagit i strider.

10.02 Tips om en grupp aktivister som i sociala medier planerar demonstrationer på olika flygplatser i Sverige.

10.12 Samtal från Polismyndigheten om att de gripit två personer som olovligen befunnit sig vid ett militärt skyddsobjekt.

10.15 Tips med skärmdump från en privatperson om en individ som i sociala medier skriver hotfulla kommentarer mot en riksdagspolitiker.

10.17 Tips om tre personer som uppges samla pengar till IS. En av dem ska enligt uppgift åka till Irak inom kort.

10.22 Information om en hotfull och missnöjd asylsökande som hotar att ta livet av sig själv eller andra ifall personen inte får positivt besked i asylprocessen.

10.29 Tips om att en före detta elev i en skola i Mellansverige

11.32 Samtal från samverkande myndighet som fått tips om attentatshot i sociala medier mot ett shoppingcenter inför kommande storhelg.

12.17 Samtal från en verksamhet i södra Sverige angående en ung person involverad i bland annat kriminalitet och vapenhantering.

12.45 Besökare i Säkerhetspolisens reception som säger sig vilja berätta om säkerhetshot i Sverige med bäring på ett land i Mellanöstern.

13.00 Information om att en privatperson fått ett brev som pekar ut två personer som IS-terrorister. Dessa ska resa in från Mellanöstern till ett annat europeiskt land och utföra ett terrorattentat i ett köpcenter. Gärnings-

14.04 Förfrågan från ett grannlands säkerhetstjänst om eventuella kända hot inför ett inkommande utländskt statsbesök i landet.

15.02 En flitigt återkommande privatperson ringer för andra gången under dagen för att återigen prata om och framföra sina teorier om Palmemordet.

15.15 Information från samverkande myndighet om att två personer kända för terrorkopplingar stoppats på E4:an.

15.22 Samtal från en person som har insyn i hanteringen av bidrag till olika föreningar. Farhågor finns att pengar går till radikaliserande verksamhet.

15.29 Tips om att en ägare till en pizzeria i Mellansverige regel-

15.22 Samtal från en person som har insyn i hanteringen av bidrag till olika föreningar. Farhågor finns att pengar går till radikaliserande verksamhet.

har uttryckt en vilja att utföra en skolskjutning som hämnd för att personen upplever sig ha behandlats dåligt.

10.37 Samtal från en person i södra Sverige som uttrycker oro för en högstadieelev som bedöms som allt mer radikaliserad.

10.58 Fråga från säkerhetstjänst i ett europeiskt land om en svensk som vistas där och som misstänks ha för avsikt att utföra brott med främlingsfientliga motiv.

11.03 En person från en verksamhet ringer för att rådgöra med Säkerhetspolisen om ett anonymt brev i vilket det förekommer information om en elev och dennes påstådda kopplingar till extremism.

personerna uppger sig vilja ha en stor summa pengar för att inte utföra attentatet.

13.12 Tips om en individ i Sverige som på sin Facebook lagt upp en bild på IS-terrorister som ska avrätta fångar samt uppmanat andra att göra likadant mot svenskar.

13.20 Polismyndigheten ringer för att stämma av gällande ett ärende där en misstänkt, känd av Säkerhetspolisen, ska kallas till förhör i ett ärende rörande olaga hot.

13.55 Information från samverkande myndighet om en asylsökande som är efterlyst för mordförsök.

bundet skänker stora penningbelopp till en terrorklassad organisation.

15.35 Fråga från samverkande säkerhetstjänst i Europa om kriminell gruppering med koppling till Sverige samt pågående utredning om vapensmuggling.

17.57 Information från samverkande myndighet om varning för terrorattacker utomlands under kommande storhelg.

20.58 Tips om Facebookprofil som uppmanar att döda svenskar.

22.22 Samtal från en vårdinrättning där en för Säkerhetspolisen välkänd boende bara vill prata lite. ●

Från maskerade och dolda till synliga och stolta

Utvecklingen i extremistmiljöerna

Den våldsbejakande högerextremistiska ideologin bedöms attrahera fler än tidigare och under 2019 inträffade flera terrorattentat i världen med högerextremistiska förtecken. Samtidigt finns det ett långsiktigt hot mot demokratin från alla extremistmiljöerna. För att samhället ska kunna motverka hotet måste kunskapen om hur extremism fungerar öka.

Våldsbejakande extremism grundar sig på individers avsikt och förmåga att begå brott för att ändra samhällsordningen.

Våldsbejakande höger-, våldsbejakande vänster- och våldsbejakande islamistisk extremism hålls samman av sina respektive gemensamma föreställningar och ser brott som en legitim del av den ideologiska kampen.

Men individerna i eller i utkanten av extremistmiljöerna påverkas även av drivkrafter som exempelvis radikalnationalism, rasism och främlingsfientlighet, antisemitism, utanförskap, segregation, antifeminism eller ett rent kvinnoförakt. Även djurrättsaktivism, klimataktivism, HBTQ-frågor, jämställdhet och jämlikhet kan få individer i eller i utkanten av extremistmiljöerna att agera.

– Det är ingen slump att antalet förespråkare förefaller öka och att dessa frågor lyfts fram just nu. Extremistmiljöerna blir som mest aktiva när de via traditionella medier, och genom att förstärka varandra på sociala medier, får känslan av att det är många som har samma uppfattning som de själva och att samhället inte agerar mot vad som upplevs som problem och hot. Och det är där vi är i dag, säger Fredrik Hallström, chef för Säkerhetspolisens kontraterrorism och författningsskydd.

Ahn-Za Hagström, senior analytiker vid Säkerhetspolisens, följer noggrant utvecklingen i extremistmiljöerna.

– Vi kan se att nationalistiska partier vinner framgångar i västvärlden och att samhället och samhällsdebatten blir allt mer polariserade. Vi ser även individer som anser att samhället och politiker inte kan hantera de problem de anser finns och som tycker sig varje dag få bekräftelse på att de har rätt. Uppfattningen underblåses av att extremistmiljöerna och antalet sympatisörer upplevs öka, säger hon.

Det görs löpande bedömningar av de olika extremistmiljöerna och olika företeelser som kan påverka hotbilden. Säkerhetspolisen kan bland annat se att våldsbejakande högerextremism, som tidigare framför allt varit begränsad till en liten och organiserad vit makt-miljö, får allt större spridning och attraherar fler. Den våldsbejakande högerextremistiska värdegrunden består också av betydligt mer än rasism och främlingsfientlighet. Här ryms till exempel nationalism, HBTQ-motstånd och kvinnoförakt.

Att de här drivkrafterna kan påverka individer i utkanten av extremistmiljöerna är något som på senare tid fått ökad uppmärksamhet utifrån ett antal terrorattentat och andra grova våldsbrott runt om i världen. Under 2019 inträffade ett flertal terrorattentat med högerextremistiska förtecken i västvärlden. Gemensamt för flera av dem var att gärningsmännen inte hade tydlig koppling till någon högerextrem organisation utan snarare hämtat inspiration från internet och sociala medier.

Från maskerad och dold

– till synlig och stolt

Det här beskriver väl den utveckling som Säkerhetspolisen ser och som pågått under en tid såväl i Sverige som i omvärlden.

Det är en utveckling som Säkerhetspolisen bedömer kommer att fortsätta de kommande åren.

– De som är mest benägna att begå brott behöver nödvändigtvis inte tillhöra

– Det är en mix av olika ideologier och personliga drivkrafter och det innebär svårigheter att veta vad som är vad och i vilken utsträckning som brotten är ideologiskt motiverade, säger Ahn-Za Hagström.

Utmaningen för Säkerhetspolisen är att upptäcka och bedöma de individer som kan utgöra ett hot. Det vill säga de som agerar helt på egen hand, de som inspireras av andra eller de som blir styrda.

– En uppmaning som i dag finns inom alla extremistmiljöer är »gör vad du kan, med de medel du har, där du är nu«. Det handlar inte bara om attentat och grova våldsbrott utan också om att polarisera, underblåsa och hetsa fram en samhällskollaps. Med dagens teknik har den här taktiken möjlighet att vara framgångsrik, säger Ahn-Za Hagström.

Våldsbejakande extremism är inte en nationell företeelse, den har internationella kopplingar, inte minst när det gäller inspiration genom propaganda på inter-

»De som är mest benägna att begå brott behöver nödvändigtvis inte tillhöra en gruppering eller en formell organisation.«

en gruppering eller en formell organisation, utan deras gemenskap byggs på internet. Det är där det skapas ett narrativ som formar hat och normaliserar och försvarar användandet av våld, säger Fredrik Hallström.

För att samhället ska kunna motverka extremism behövs en ökad förståelse för hur extremismen fungerar, att den ideologiskt motiverade brottsligheten består av fler beståndsdelar än enstaka organisationer. Det vill säga att när något utförs, och mot vad det riktar sig, ibland beror på andra omständigheter eller tillfälligheter än den organisatoriska tillhörigheten. Säkerhetspolisen ser en utveckling där olika drivkrafter sätts samman till en personlig ideologi. Utifrån rasism och främlingsfientlighet, antifeminism och konspirationsteorier skapas en egen världsbild.

net. Digitaliseringen har gjort det lättare att producera och sprida propaganda. Ett exempel är när vissa extremister vill förmedla att »det land vi en gång kände finns inte längre« och »politikerna och rättsvärdande myndigheter har tappat greppet«. Det skapas en känsla av att »vi har framgång nu – det är nu vi har möjlighet att agera, innan det är för sent«.

Det är genom att nyttja händelser i omvärlden och det andra medier publicerar som det skapas en grogrund och attraktion för extremistmiljöernas ideologier.

– Jag kan inte nog understryka internetns betydelse för den våldsbejakande extremismen. Nya digitala plattformar ger helt andra förutsättningar för kommunikation och möjligheter att hitta likasinnade. Det är där de inspireras och uttrycker sin tillhörighet och trohet till ledare, rörelse eller vision. Aktörerna har gått från

att vara maskerade och dolda till synliga och stolta, säger Fredrik Hallström, chef för Säkerhetspolisens kontraterrorism och författningsskydd.

Vid i princip varje tillslag som Säkerhetspolisen gör för att motverka terrorism, påträffas filmer och bilder som

brott. Säkerhetspolisen har under en tid påpekat hur de våldsbejakande extremistmiljöerna inriktar sig på att använda sig av systematiskt våld, hot och trakasserier eller brott som var för sig inte behöver betraktas som grova, för att avskaffa eller ändra det demokratiska styrelseskicket.

Fredrik Hallström
och **Ahn-Za Hagström** vid
Säkerhetspolisen.

»Vi måste därför ha fokus på både det kortsiktiga och det långsiktiga hotet samtidigt. Inte antingen eller, utan både och.«

skildrar avrättningar eller annat mycket grovt våld.

Hotet från extremistmiljöerna består av två delar

Säkerhetspolisens underrättelseflöde är fortfarande omfattande, och det hanteras många underrättelser om attentatsplanering eller attentatsavsikter mot Sverige.

Säkerhetspolisen tar regelbundet emot information om vapen och sprängmedel där det finns kopplingar till såväl våldsbejakande högerextremism som våldsbejakande vänsterextremism.

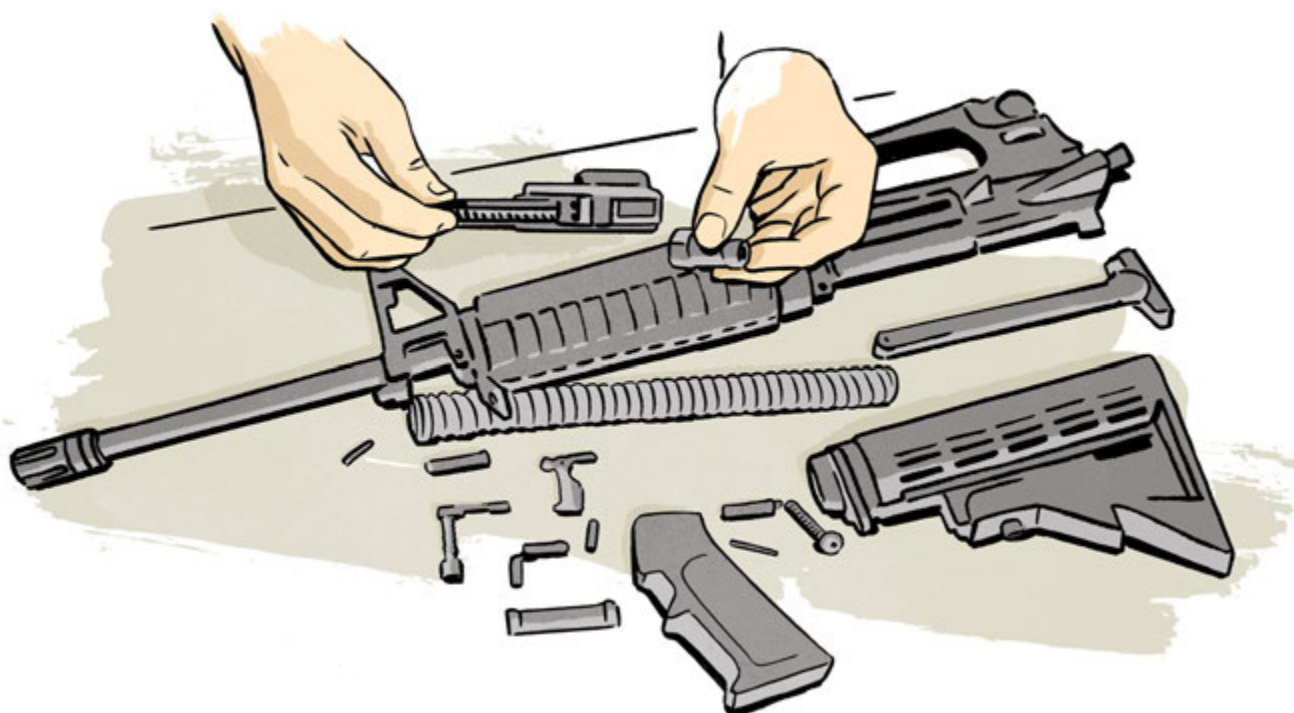
Men hotet mot demokratin består av mer än terrorattentat och grova vålds-

Det är ett långsiktigt hot mot demokratin.

– Utvecklingen som vi ser där fler upplevs sympatisera med extremistmiljöernas ideologi eller de drivkrafter som finns i dess närhet, gör att det finns en grogrund för rekrytering, och tillväxten påverkar det långsiktiga hotet mot vår demokrati. Vi måste därför ha fokus på både det kortsiktiga och det långsiktiga hotet samtidigt. Inte antingen eller, utan både och. Och det är viktigt att vi tar det långsiktiga hotet på allvar. Det är det som blir det kortsiktiga hotet i framtiden, säger Ahn-Za Hagström. ●

Intensivt arbete att minska tillväxten i extremistmiljöerna

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att skydda demokratin och motverka våldsbejakande extremism. Under 2019 har Säkerhetspolisen intensifierat arbetet för att minska tillväxten i extremistmiljöerna, bland annat genom samarbete med andra myndigheter.

Tillväxten i extremistmiljöerna har varit omfattande under senare år. Hotet från extremistmiljöerna består både av attentats-hot och ett mer långsiktigt hot mot demokratin. Att stoppa tillväxten är därför avgörande för att på sikt minska terrorhotet i Sverige och skydda demokratin.

– Vi är fler som gör mer av det långsiktiga arbetet mot extremism och vi har blivit bättre tillsammans. Men tyvärr är det inte tillräckligt. Ännu fler måste göra ännu mer, säger Fredrik Hallström, chef för Säkerhetspolisens kontraterrorism och författningsskydd.

Inom ramen för uppdraget att skydda

Sverige och demokratin följer Säkerhetspolisens brottsaktiva individer inom extremistmiljöerna.

Extremistmiljöernas verksamhet är komplex, och allt de gör för att undergräva demokratins grundläggande principer är inte brottsligt eller faller inom ramen för Säkerhetspolisens uppdrag att förhindra och motverka ideologiskt motiverade brott. En ökad kunskap om mekanismerna bakom brottsligheten är nödvändigt för att alla samhällsaktörer tillsammans ska kunna motverka den våldsbejakande extremismen och skydda demokratin.

– Säkerhetspolisen måste fortsätta sprida kunskap om hur extremismen fungerar, så att vi tillsammans kan

Säkerhetspolisen har ett nära samarbete med Polismyndigheten och utbyter dagligen information, till exempel vid vapenbrott.

motverka den. Och vi måste samtidigt beakta dem som påverkar brottsligheten: radikaliserar, inspirerar och instruerar, säger Fredrik Hallström.

Extremistmiljöerna verkar med både lagliga och olagliga metoder utifrån sin målsättning och det sätt de uppfattar världen på och ger sig själva tolkningsföreträde för att legitimera sina handlingar.

– En framgångsfaktor i det långsiktiga arbetet är att jobba metodiskt och målmedvetet, utan att prioritera bort eller ned det här mer strategiska arbetet till förmån för hastigt uppkomna operativa situationer, säger Fredrik Hallström.

Samarbete som ger resultat

De åtgärder som Säkerhetspolisen vidtar grundar sig på ett omfattande underrättelsearbete. Målet är att på kort sikt förhindra terroristattentat och andra grova våldsbrott och på

Den våldsbejakande högerextrema ideologin bedöms attrahera fler än tidigare.

»Genom samverkan sprids också kunskap om individer som har koppling till de våldsbejakande miljöerna.«

lång sikt minska extremistmiljöernas tillväxt, handlingsutrymme och förmåga att underblåsa hotet mot Sverige. Åtgärderna kan till exempel handla om att dela information där den gör som mest nytta och att samverka kring både brottsutredning och brottsförebyggande arbete.

Säkerhetspolisen har ett nära samarbete med Polismyndigheten och utbyter information dagligen. Ett exempel är myndigheternas samarbete för att reducera extremistmiljöerna där målet är att vidta rätt åtgärder mot rätt individer vid rätt tillfälle. Samarbetet ska säkerställa att Säkerhetspolisens information når lokalpolisområden och att det löpande genomförs reducerande åtgärder mot brottsaktiva individer, men även att det leder till ett bra och effektivt brottsförebyggande arbete.

– Vi märker i Säkerhetspolisens underrättelseflöde att vi har lyckats få ut information till lokalpolisområden. Det

gäller till exempel i det brottsförebyggande arbetet, som vid vapenbrott, men framför allt skapas förutsättningar för lokal polis att samverka med andra, till exempel kommuner. Genom samverkan sprids också kunskap om individer som har koppling till de våldsbejakande miljöerna, säger Fredrik Hallström.

Återvändare från konfliktområden

Vissa av de individer som rest från Sverige till konfliktområden för att ansluta sig till terrororganisationer kan återvända med en större övertygelse om att våldsbrott är nödvändigt för att förändra samhället i den riktning de vill. Men de kan också återvända med ett slags status utifrån vilken de kan påverka och rekrytera andra, och på så sätt påverka tillväxten i extremistmiljöerna.

– Alla som har rest har inte deltagit i strid, eller rest i det syftet. Men de flesta har rest för att de sympatiserar med organisationen eller med de värderingar

som IS står för, det vill säga uppfattningar som går stick i stäv med våra grundläggande demokratiska värderingar om exempelvis fri- och rättigheter, oavsett kön och trosuppfattning. De har rest för att de föredrar en annan samhällsordning och i någon mån för att de inte vill anpassa sig till vår, säger Ahn-Za Hagström, senior analytiker vid Säkerhetspolisen.

Hon påpekar att det sannolikt finns de som är desillusionerade, färdiga med sitt engagemang i IS och traumatiserade av sina upplevelser i konfliktområden.

– Det krävs alltid individuella bedömningar av avsikt och förmåga, såväl vid själva återvändandet som senare. Men det är viktigt att inte bara fokusera på de individer som eventuellt kan komma att återvända utan komma ihåg att miljöerna med grogrund för extremism, som individerna reste ifrån, finns kvar. Beslutet att resa fattades i en svensk kon-

»Lagen om särskild utlänningskontroll ger möjlighet att få personer som utgör ett säkerhetshot utvisade«, säger Fredrik Hallström.

»Lagförande och fällande domar är inte vårt primära syfte, utan istället ska Sverige vara säkert.«

text där lokala omständigheter sannolikt också spelade roll för beslutet att resa, säger Ahn-Za Hagström.

Åtgärder mot säkerhetshot

Under 2019 vidtog Säkerhetspolisen åtgärder enligt lagen om särskild utlänningskontroll (LSU) mot ett antal individer som inte är svenska medborgare och som hade en tongivande roll i extremistmiljöerna. Säkerhetspolisen ansökte till Migrationsverket om att dessa individer skulle utvisas. Insatserna som Säkerhetspolisen gör grundar sig på ett omfattande underrättelsearbete under en längre tid. Det kan handla om olika uppgifter under lång tid som visar att individen aktivt bedriver säkerhetshotande verksamhet. Det räcker inte bara med ett enstaka tips.

– Det här handlade om individer med kopplingar till den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön som i stor utsträckning under längre tid bidragit till radikaliserings. Den här lagen ger oss

möjlighet att få personer som utgör ett säkerhetshot utvisade, och på det sättet göra det svårare för extremistmiljöerna att växa, säger Fredrik Hallström.

Utlänningsärenden och brottmål är helt skilda processer. I varje ansökan om utvisning gör Säkerhetspolisen en noggrann bedömning av hur säkra uppgifterna om individen är och om förutsättningarna för utvisning är uppfyllda. Om det inte går att verkställa utvisningen just nu har Säkerhetspolisen möjlighet att fortsatt hålla en person under uppsikt genom till exempel anmälningsplikt.

– Säkerhetspolisen kan konstatera att ett antal individers utvisning faktiskt verkställs. Även om det finns verkställighetshinder sänder utvisningsbeslutet en tydlig signal, och anmälningsplikten försvårar för individer att bedriva säkerhetshotande verksamhet, säger Fredrik Hallström.

Individer som har ett beslut om utvisning har inte längre rätt att till exempel

Ett sätt att minska tillväxten i extremistmiljöerna är att förhindra att organisationer som bidrar till radikaliserings får ta del av offentliga medel.

arbeta, studera eller driva företag i Sverige.

Förebyggande arbete lokalt

Säkerhetspolisen har under det senaste året lagt mycket kraft på att bidra med kunskap och information för att stödja det förebyggande arbetet i samhället.

– Säkerhetspolisen har stor kunskap om extremistmiljöerna som kan använ-

antal organisationer med kopplingar till våldsbejakande extremistmiljöer motar offentliga medel genom statliga eller kommunala bidrag. Det handlar om miljontals kronor som på sikt kan bidra till radikaliserings och därmed tillväxt i extremistmiljöerna i Sverige.

Exempel på plattformar kan vara organisationer som skolor, stiftelser och kulturföreningar. Ett sätt att minska tillväxten i extremistmiljöerna är att förhindra att organisationer som bidrar till radikaliserings får ta del av offentliga medel.

Säkerhetspolisen är en av de myndigheter som kan ha relevant information, och det är viktigt att fortsätta att belysa problematiken och skapa förutsättningar för andra aktörer i samhället att agera. Säkerhetspolisen är en säkerhetstjänst och arbetar främst med underrättelseverksamhet.

Underrättelser är ofta behäftade med olika former av begränsningar, och källor samt inhämtningsmetoder måste till exempel skyddas. Den information som Säkerhetspolisen kan dela, och som andra myndigheter behöver, är alltså endast sådan som är allmänt tillgänglig, öppen information, och därmed också tillgänglig för andra.

– Tillsammans kan vi bryta tillväxten i extremistmiljöerna om vi över tid till exempel säkerställer att skolor inte kan

»Samverkan är mycket viktig med andra myndigheter som Polismyndigheten och Center mot våldsbejakande extremism.«

das som en katalysator, och det är på lokal nivå som verktygen för det förebyggande arbetet finns. Samverkan är mycket viktig med andra myndigheter som Polismyndigheten och Center mot våldsbejakande extremism (CVE), säger Fredrik Hallström.

Såväl våldsbejakande höger- som våldsbejakande vänster- och våldsbejakande islamistiska extremistmiljöer använder olika plattformar för att förankra sina budskap. I det operativa arbetet konstaterar Säkerhetspolisen att ett relativt stort

användas som plattformar för radikalisering, gör det svårare att finansiera stiftelser och försvårar spridning av våldsam propaganda, men även utvisar de tongivande aktörerna som inte är svenska medborgare och agerar löpande mot nya, säger Fredrik Hallström.

»Sverige ska vara säkert«

Säkerhetspolisens underrättelsearbete pågår hela tiden, det stannar aldrig av och pusslet av information växer hela tiden. Säkerhetspolisens arbete med att upp-

täcka och förhindra terrorbrott innebär att attentatsplaner avbryts på ett tidigt stadium.

– Vi går in tidigt och chansar inte när det gäller människoliv. Därför är lagföring och fällande domar inte vårt primära syfte. Det är i stället att Sverige ska vara säkert, säger Fredrik Hallström.

Även om bevisningen i en förundersökning inte är tillräcklig för en fällande dom, för till exempel förberedelse till terroristbrott, har Säkerhetspolisen genom sitt agerande avvärjt brottslighet för att skydda människoliv. Det är också därför det inte går att dra några slutsatser om vad Säkerhetspolisen vet, och vilka åtgärder som vidtas inom ramen för underrättelsearbetet, genom att läsa ett förundersökningsprotokoll.

– Med de verktyg som lagstiftningen ger oss möjlighet att använda kan vi göra det betydligt svårare för dem som vill skada vår demokrati. Med andra ord: fler behöver göra ännu mer. Säkerhetspolisen kommer att fortsätta vidta olika åtgärder för att minska tillväxten i extremistmiljöerna och hålla Sverige säkert, säger Fredrik Hallström, chef för Säkerhetspolisens kontraterrorism och författningsskydd. ●

»Säkerhetspolisen kommer att fortsätta vidta olika åtgärder för att minska tillväxten i extremistmiljöerna.«

Fredrik Hallström
och **Ahn-Za**
Hagström vid
Säkerhetspolisen.

Utlänningsärenden

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att förhindra att personer som är eller kan bli ett säkerhetshot mot Sverige uppehåller sig eller etablerar sig i landet.

Som ett led i arbetet är Säkerhetspolisen remissinstans till Migrationsverket i utlänningsärenden. Säkerhetspolisen kan även ansöka hos Migrationsverket om att en person ska utvisas.

Vissa av de ärenden som Migrationsverket handlägger får Säkerhetspolisen på remiss. Det innebär, något förenklat, att Migrationsverket ställer en fråga till Säkerhetspolisen i ärendet. Det handlar i första hand om ärenden där personer ansökt om uppehållstillstånd eller medborgarskap.

Om Säkerhetspolisen befarar att personen i fråga kan utgöra ett säkerhetshot görs en utredning. Utifrån vad som är känt om personens bakgrund, kontakter eller egna aktiviteter i Sverige eller utomlands gör Säkerhetspolisen en bedömning av om personen kan komma att ägna sig åt säkerhetshotande verksamhet. Det kan till exempel handla om att personen bedöms ha kopplingar till olovlig underrättelseverksam-

het, det vill säga spionage, eller till terrorism.

När utredningen är klar lämnar Säkerhetspolisen ett yttrande till Migrationsverket. Om Säkerhetspolisen förordar att personen ska få avslag på sin ansökan av säkerhetsskäl lämnar Säkerhetspolisen en erinran. Det är sedan Migrationsverket som fattar beslut i ärendet.

Om Migrationsverket beslutar om avslag på en ansökan har den sökande rätt att överklaga beslutet. Om Säkerhetspolisen har lämnat en erinran i ärendet blir Säkerhetspolisen också part i en eventuell överklagandeprocess.

Enligt lagen om särskild utlänningskontroll (LSU) kan Säkerhetspolisen vidta särskilda åtgärder mot personer som inte är svenska medborgare och som bedöms utgöra ett säkerhetshot. Det kan till exempel handla om personer som kan kopplas till olovlig underrättelseverksamhet eller som annars kan kopplas till säkerhetshotande verksamhet.

Utifrån de underrättelser Säkerhetspolisen har om en per-

sons bakgrund, kontakter eller egna aktiviteter under en längre tid, i Sverige eller utomlands, gör Säkerhetspolisen en bedömning av om personen ägnar sig åt säkerhetshotande verksamhet. Säkerhetspolisen kan då ansöka hos Migrationsverket om att få personen utvisad ur landet.

Säkerhetspolisen kan i samband med att myndigheten ansöker om utvisning av en person ta personen i förvar. Om det anses tillräckligt kan personen ställas under uppsikt i stället. En person som tas i förvar placeras på kriminalvårdsanstalt, i häkte eller i polisarrest. Säkerhetspolisen anmäler sitt beslut till Migrationsverket, som prövar om förvaret ska bestå och handlägger Säkerhetspolisens ansökan om utvisning.

När Migrationsverket handlägger ansökan om utvisning och beslut om förvar får personen ärendet rör möjlighet att yttra sig. Beslut om förvar kan överklagas till Migrationsöverdomstolen. Utvisningsbeslutet kan överklagas till regeringen. Innan regeringen fattar beslut ska Migrationsöverdomstolen yttra sig. ●

Fakta: LSU-processen

Säkerhetspolisen ansöker till Migrationsverket om utvisning av en person som bedöms utgöra ett säkerhetshot. I samband med ansökan kan Säkerhetspolisen besluta att interimistiskt, tillfälligt, ta personen i förvar.

Migrationsverket prövar Säkerhetspolisens ansökan om utvisning och fattar beslut om huruvida perso-

nen ska vara kvar i förvar. När Migrationsverket handlägger frågan om förvar och ansökan om utvisning får både den enskilde och Säkerhetspolisen yttra sig.

Förvarsbeslut kan överklagas till Migrationsöverdomstolen. Förvarsbeslut omprövas löpande av Migrationsverket.

Utvisningsbeslut kan överklagas till regeringen. Innan regeringen fattar

beslut ska Migrationsöverdomstolen hålla förhandling i ärendet och yttra sig, till exempel om huruvida det går att utvisa personen till ett visst land.

Om domstolen bedömer att det finns verkstälighetshinder får regeringen inte avvika från den bedömningen.

Upphållstillstånd

Under 2019 har Säkerhetspolisen tagit emot 667 remisser. Säkerhetspolisen har lämnat erinran i 127 yttranden.

Medborgarskap

Under 2019 har Säkerhetspolisen bedömt 856 ärenden av intresse. Säkerhetspolisen har lämnat erinran i 148 yttranden.

Kontraterrorism

så fungerar det

Säkerhetspolisen bedriver underrättelsearbete och vidtar åtgärder för att förhindra terrorattentat och andra brott relaterade till terrorism.

Säkerhetspolisens uppgift är att förhindra att terrorattentat begås i Sverige. Konsekvenserna av ett terrorattentat kan bli mycket allvarliga för samhället och medborgarna. Därför är målet att förhindra terrorbrottslighet på ett tidigt stadium. Mycket av Säkerhetspolisens arbete syns därför inte i antal förundersökningar och domar. Terrorattentat är allvarlig brottslighet som syftar till att allvarligt skada Sverige som stat och injaga fruktan i befolkningen. Även uppmaning och rekrytering till, finansiering av och utbildning i terrorismsyfte är brottsligt.

Gärningspersonen har ofta ett ideologiskt motiv och begår brottet i syfte att förändra samhället.

Säkerhetspolisens uppgift är också att förebygga och förhindra terrorverksamhet. Det kan röra sig om finansiering, logistiskt stöd, utbildning, rekrytering eller radikaliseringsarbete. Det görs genom att skapa ett informationsövertag. Det vill säga vara steget före. För att uppnå detta krävs ett gediget och effektivt inriktat underrättelsearbete.

Förutsättningen för Säkerhetspolisens underrättelsearbete inom kontraterrorism är inhämtning av relevant information. Inhämtningen sker bland annat genom spaning, hemliga tvångsmedel samt kontakter och samverkan både nationellt och internationellt. Hemliga tvångsmedel är ett viktigt verktyg. Här ingår hemlig avlyssning och övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig rumsavlyssning,

hemlig kameraövervakning och postkontroll. Beslut om att använda hemliga tvångsmedel fattas av domstol.

Det förebyggande arbetet är mycket viktigt för att på sikt minska terrorhotet. Det kan Säkerhetspolisen inte göra på egen hand. För att komma åt grundproblematik

ken bakom terrorismen krävs en gemensam och samlad insats från samhället.

För att kunna förebygga och förhindra terrorbrott och skydda demokratin är både nationell och internationell samverkan viktig. Säkerhetspolisen samverkar bland annat med andra myndigheter i Sverige, men terrorism och extremism är gränsöverskridande fenomen. Därför deltar Säkerhetspolisen också i ett omfattande internationellt samarbete där länder delger varandra information för att förebygga terrorattentat. ●

Ideologiskt motiverade brott...

är brott som till exempel begås av politiska skäl eller utifrån en religiös övertygelse – ofta kopplat till en konflikt, en sakfråga eller situation som uppfattas som orättvis. Säkerhetspolisen arbetar med att förebygga och förhindra sådana brott som riktas mot grundläggande demokratiska funktioner för att påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller som omfattas av lagstiftningen om terroristbrott.

Det gäller oavsett vilken ideologisk bevekelsegrund, alltså vilken politisk inriktning eller religiös uppfattning aktörerna har. Det kan röra sig om att skapa rädsla hos befolkningen, tvinga fram åtgärder som annars inte skulle vidtas eller på annat sätt skada grundläggande samhällsstrukturer.

Det kan också röra sig

om rekrytering, finansiering och utbildning i syfte att begå terroristattentat. Om ett brott ska bedömas som terroristbrott eller inte beslutas av åklagare och ytterst av domstol.

Merparten av dem som anser att brottsliga metoder är ofrånkomliga för att förändra samhället ingår i någon av de tre extremistmiljöerna: våldsbejakande islamistisk extremism, våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande vänsterextremism. Det finns också personer som inte tillhör någon av extremistmiljöerna, men som har samma värdegrund som dessa och som ensamma eller tillsammans med någon säger sig vilja genomföra ett attentat eller begå något annat grovt våldsbrott utifrån denna värdegrund.

Aktörer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna använder inte bara

brottsliga metoder. Den ideologiska kampen handlar också om att rekrytera sympatisörer och väcka opinion genom sociala aktiviteter, flygbladsutdelningar och demonstrationer. Några aktioner är brott av symbolisk karaktär som syftar till att skapa debatt kring en viss fråga. Det kan till exempel röra sig om blockader eller sabotage. Ibland görs även den efterföljande rättsprocessen till en del av aktionen.

Säkerhetspolisen fokuserar på de grövre brotten som begås för att direkt påverka demokratin. Till dessa hör bland annat attentat och andra våldsbrott, hot och trakasserier. I övriga fall är det Polismyndigheten som agerar.

Säkerhetspolisen är en brottsbekämpande myndighet och deltar i det brottsförebyggande arbetet för att hotet från våldsbeja-

kande extremistmiljöer ska minska på längre sikt. För detta behöver alla krafter i samhället göra gemensamma ansträngningar.

Genom olika metoder arbetar Säkerhetspolisen för att förebygga och förhindra den ideologiskt motiverade brottsligheten. En metod är att göra bedömningar av vilka mål och på vilket sätt en person, grupp eller organisation kan tänkas agera.

En annan metod för att förhindra brott är att Säkerhetspolisen delar med sig av den kunskap som finns till andra myndigheter och samhällsaktörer, så att de tidigt kan upptäcka och reagera på olika företeelser som tyder på en avsikt att begå brott.

I dagsläget är Säkerhetspolisens bedömning att ingen av extremistmiljöerna har förmåga att ändra det demokratiska statskicket som helhet.

Fakta om: Ensamgerande

Det finns personer som inte tydligt ingår i extremistmiljöerna, men som på olika sätt sympatiserar med dessa eller har samma värderingar och känner sig manade att göra vad de kan för att förändra samhällsordningen eller hörsamma det budskap som tongivande aktörer inom extremistmiljöerna sänder.

Det finns också personer som på egen hand begår attentat eller andra grova våldsbrott på uppdrag av en etablerad organisation, det

vill säga där självständigheten är en strategi för att försvåra för rättsväsendet att upptäcka dem.

Ensamgerande gärningspersoner utgör ingen homogen grupp. Tillvägagångssättet har historiskt sett använts av alla de tre extremistmiljöerna. Det finns också personer som på egen hand begår samma typ av brott mot liknande mål och med i stort sett samma metoder utan att det finns någon ideologisk bevekelsegrund.

Fakta om: Resande till konfliktområden

Sedan 2012 har omkring 300 personer rest från Sverige till konfliktområden för att ansluta sig till en organisation, tränas för strid eller ingå i ett stridande förband. De flesta har rest till konfliktområden i Mellanöstern. Ungefär hälften av dem har återvänt till Sverige.

Säkerhetspolisen gör individuella bedömningar av samtliga individer som återvänder från konfliktområden utifrån deras avsikt och förmåga att begå brott. Om

det finns misstankar om att brott begåtts, utreds de. Det gäller till exempel de personer som rest för att begå allvarlig brottslighet till stöd för våldsbejakande islamistisk extremism från och med den 1 april 2016, då resandelagstiftningen trädde i kraft. Det finns också de som kan misstänkas ha gjort sig skyldiga till krigsbrott. Sådana brott hantearas av Polismyndigheten.

I fall där barn riskerar att fara illa gör Säkerhetspolisen en orosanmälan enligt socialtjänstlagen (SoL 14) till socialtjänsten.

Författningsskydd – så fungerar det

Säkerhetspolisen förebygger och förhindrar brott som begås i syfte att förändra samhället och där aktören har en ideologisk övertygelse.

Säkerhetspolisen förebygger och förhindrar ideologiskt motiverade brott som utgör ett säkerhetshot eller som hotar grundläggande demokratiska funktioner, oavsett om de bakomliggande orsakerna är religiösa eller politiska. Det kan handla om personer, grupper eller organisationer som uppmanar till eller själva använder våld, hot och trakasserier för att förändra samhället.

Säkerhetspolisens uppdrag gäller både grova våldsbrott som attentat och brott som begås systematiskt i syfte att påverka

där brotten begås och där gärningspersonerna finns. Långsiktigt samverkar Säkerhetspolisen också med olika intresseorganisationer, forskare och företrädare för de grupper och funktioner som utsätts för politiskt motiverade brott.

Vad är en extremistmiljö?

Med extremistmiljö avser Säkerhetspolisen individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen, påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer

Säkerhetspolisens uppdrag omfattar de grova eller systematiska brott som riktas mot grundläggande demokratiska funktioner i syfte att ändra samhällsordningen.

förtroendevalda eller myndighetsföreträdare med anledning av den funktion de har i samhället.

En annan typ av hotaktörer är personer som drivs av personliga skäl och som med brottsliga metoder närmar sig företrädare för den centrala statsledningen. Det kan röra sig om en verklig eller upplevd oförrätt eller en föreställning om att de har en personlig relation till någon av Säkerhetspolisens skyddspersoner.

För att bedöma utvecklingen av hoten behöver Säkerhetspolisen hämta in information. Det krävs en bred samverkan för att motverka politiskt motiverade brott.

Säkerhetspolisen delar med sig av den kunskap som finns till andra myndigheter och samhällsaktörer för att dessa tidigt ska kunna upptäcka och reagera på olika företeelser som indikerar en avsikt att begå brott. Samverkan sker framför allt med Polismyndigheten, som verkar

från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Utgångspunkten är således synen på brott som en legitim och nödvändig del av den ideologiska, politiska eller religiösa kampen. Det vill säga att det är ofrånkomligt att andra människors fri- och rättigheter ibland kränks för att nå målet.

Säkerhetspolisens uppdrag omfattar de grova eller systematiska brott som riktas mot grundläggande demokratiska funktioner i syfte att ändra samhällsordningen.

De tre extremistmiljöerna är: våldsbejakande islamistisk extremism, våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande vänsterextremism.

Säkerhetspolisen fokuserar på brottsligheten, det vill säga de extrema metoder som aktörerna använder sig av, inte på ideologier eller åsikter. ●

Komplext uppdrag i föränderlig tid

Inget får lämnas åt slumpen när det gäller säkerheten för skyddspersonerna som ingår i Säkerhetspolisens uppdrag. Det handlar om noggranna förberedelser och åtgärder där allt tas om hand i detalj. För att möta hotet måste personskyddet hela tiden utvecklas.

Mycket av livvaksarbetet handlar om förberedelser och att undvika risker.

Säkerhetspolisen har ansvar för säkerheten kring centrala statsledningen, bland annat delar av kungafamiljen, riksdagens ledamöter, statsråden och statssekreterarna. Personskyddet består av många olika delar för att höja säkerheten runt en skyddsperson, där den yttersta skyddsåtgärden är livvaktsskydd.

– Uppdraget är komplext och en livvakt måste vara beredd att agera med mycket kort framförhållning, säger Fredrik Bratt, chef för Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet.

Personskydd handlar till stor del om förebyggande arbete för att skyddspersonerna ska kunna genomföra sitt uppdrag tryggt och säkert, samtidigt som

de ska kunna röra sig fritt och ha nära kontakt med allmänheten.

Det kan vara lätt att tro att livvaksjobbet enbart handlar om att hålla sig nära en skyddsperson och vara beredd på att ingripa när något händer. Det är bara en del av uppdraget. Mycket av livvaksarbetet handlar om att undvika risker och faror samt ha en plan för vad som ska göras om något inträffar.

Förberedelserna inför en insats är omfattande och sker ofta i nära samverkan mellan Säkerhetspolisen och Polismyndigheten. Säkerhetspolisen ansvarar för den övergripande utformningen av personskyddet och för skyddet närmast skyddspersonen. Polismyndigheten ansvarar för distansskyddet.

– Livvaktsuppdraget handlar till stor

del om planering, rekognoscering, bedömning och god samverkan. Det är ett självständigt arbete med stort eget ansvar som ställer stora krav på planeringsförmåga och gott omdöme, säger Fredrik Bratt.

Han betonar hur viktig den sociala förmågan är liksom förmågan att samarbeta. Bedömningarna som livvakterna behöver göra är av olika karaktär och skiljer sig åt både vad gäller svårighetsgrad och utmaning. Emellanåt handlar det om att agera direkt utan möjlighet till förberedelser.

– Säkerhetspolisens livvakter är mycket professionella, i både bemötande och yrkesutövande. De är engagerade och brinner för uppdraget, säger Fredrik Bratt.

Den digitala utvecklingen i samhället påverkar även Säkerhetspolisens arbete med personskydd. Till exempel sprids information i dag enkelt via internet och sociala medier. Det går snabbt att hota eller uppmåna till brott.

– Ett skrivet inlägg från våra skydds-personer får snabbt stor spridning i sociala medier och uppfattas inlägget som kontroversiellt kan det på kort tid höja hotbilden.

Ett väl fungerande samarbete med andra myndigheter är en förutsättning för att personskyddet ska kunna lösa uppgiften.

»Uppdraget är komplext och en livvakt måste vara beredd att agera med mycket kort framförhållning.«

Det är ett exempel på vad vi måste ta hänsyn till i samhällsutvecklingen, säger Fredrik Bratt.

För att löpande kunna bedöma hot och sårbarheter hos skyddspersonerna krävs kunskap och information. Även ett väl fungerande samarbete med andra myndigheter och verksamheter är en förutsättning för att kunna lösa uppgiften att skydda den centrala statsledningen.

– Skyddspersonernas säkerhet är vår högsta prioritet och därför måste vår förmåga inom personskyddet ständigt utvecklas, det gäller inte minst livvaktsrollen. Det är ett arbete som pågår och där vi tar tillvara de gedigna kunskaper och erfarenheter som våra livvakter har.

Arbetet underlättas enligt Fredrik Bratt av att kulturen på Säkerhetspolisen präglas av en vilja att ständigt utvecklas och bli bättre.

– Vi vet alla att vårt uppdrag är viktigt, vi skyddar Sverige och demokratin, säger Fredrik Bratt. ●

»Vår förmåga inom personskyddet måste ständigt utvecklas«, säger **Fredrik Bratt**.

Ett uppdrag utöver det vanliga

Sökes: Noggrann lagspelare med självinsikt och hög social förmåga som är van att ta tag i och lösa problem. **Finnes:** Arbetsgrupp med stark gemenskap och skiftande arbetsuppgifter som kan vara livsavgörande. **Uppdrag:** Skydda Sverige och demokratin.

Vad gör då arbetet att skydda den centrala statsledningen intressant? Vad är det som gör att flera söker sig tillbaka och återvänder till Säkerhetspolisens personskydd och livvaksarbetet? Livvakten Per och gruppchefen Tina, som varit poliser i närmare 20 år, ger sin syn på arbetet.

På personskydds-enheten arbetar Säkerhetspolisens livvakter. Där finns också en rad andra yrkesgrupper som till exempel säkerhetschaufförer, administratörer, säkerhetshandläggare, koordinatörer, instruktörer och analytiker. Uppdraget är att ansvara för säkerheten för till exempel statsministern, kungen och riksdagens talman.

Vad var det som gjorde att du valde att söka dig tillbaka?

– Jag saknade jobbet som livvakt. Jag trivdes med mina arbetsuppgifter på den andra arbetsplatsen som jag var på, men kände under åren som jag var borta att jag saknade Säkerhetspolisen, säger Per.

– Det finns en bra gemenskap och ett fint kamratskap här och det är stort att vara en del av ett viktigt uppdrag. Dessutom finns här hög kompetens och professionalism, med en känsla av att vi gemensamt rör oss mot ett mål, säger Per.

Tina har arbetat som gruppchef vid personskydds-enheten i några år.

Vad är det roligaste med ditt arbete?

– Stämningen gör att jag tycker om att gå till jobbet varje dag för att träffa alla trevliga kollegor. Det är hjärtligt här och jag skrattar mycket, vilket gör mig glad

och påverkar mig att göra ett bra jobb.

Alla på enheten vill det bästa, säger Tina.

Samverkan med andra är viktigt. En daglig sådan sker med Regeringskansliet, hovet, riksdagen, Polismyndigheten, utländska ambassader i Sverige och säkerhetstjänster i andra länder och är en förutsättning för att klara uppdraget.

– Tack vare att vi har arbetat upp ett bra samarbete under åren har vi genomgående positiva dialoger. Vi arbetar tillsammans och det finns en god möjlighet till fortsatt utveckling, säger Tina.

Vad är det som skapar stämningen med god gemenskap och kamratskap?

– Vi är lagspelare som trivs i ett lag, säger Per.

– Och vi är rekryterade efter vår sociala förmåga, tillägger Tina.

Utifrån kan det upplevas som att livvakter uppträder på samma sätt och ser likadana ut, är ni lika varandra?

– Livvakter är rekryterade efter en profil men det finns en enorm spridning i karaktär och personlighet. Likheten mellan oss är att vi är noggranna och vill jobba. Ser vi ett problem så tar vi tag i det direkt, vi är väldigt drivna. Men utöver det? Jag skulle vilja säga att livvakter är väldigt olika sinsemellan och det är olikheterna som är roliga, säger Per.

För en del är bilden av en livvakt en kostymklädd muskulös person i mörka solglasögon med en hörnsnäcka i örat som uppträder buffligt.

– Den machobilden är en missuppfattning om livvaksjobbet. Likaså att arbetet inte skulle gå att kombinera med familjeliv på ett bra sätt, säger Tina och tillägger

Machobilden är en missuppfattning om livvaktsgörelsen, säger Tina.

att det finns alla möjligheter att vara livvakt och ha en aktiv fritid och familjeliv.

– Många tror att jobbet innebär mycket väntan och att man ofta är bortrest. Men det varierar med arbetsuppgifterna och skyddspersonerna och går att anpassa, säger Per.

Tina och Per talar vidare om vilka egenskaper som krävs för att vara en bra livvakt. Noggrannhet och prestation nämns som drivkrafter. Lika viktigt är det att kunna planera, ha god självinsikt,

mer omfattande med samverkan och planering med alla inblandade, säger Tina.

Även tidsaspekten skiljer sig åt. Ibland handlar det om att förbereda för en insats flera månader fram i tiden. Andra gånger gäller det att klara av allt under en dag.

Vilken är den största utmaningen med livvaktsuppdraget?

– Vi vistas i många olika miljöer som alla ger olika utmaningar, allt från valmöten och festivalbesök till att

»Vi är lagspelare som trivs i ett lag. Och vi är rekryterade efter vår sociala förmåga.«

social kompetens och att vara anpassningsbar.

– Skyddspersoner är olika som individer och för att kunna möta dem behöver man veta vem man själv är och var man står, säger Tina.

Den ena arbetsdagen är inte den andra lik. Det finns inga typiska arbetsdagar, påpekar de. En mycket viktig uppgift är planeringen. Ett uppdrag innehåller alla delar från förarbetet och genomförandet till att ta hand om erfarenheterna från insatsen.

– Det som märks tydligt utåt är arbetet som utförs under en insats. Men förarbetet är många gånger

skyddspersoner går och handlar mat till familjen efter jobbet. Det är också en utmaning att bedöma alla individer vid ett livvaktsuppdrag, vilka de är och vilket uppsåt de har. Grundutbildningen är väldigt bra men det är svårt att föreläsa om, och öva, olika typer av miljöer. Alla uppdrag skiljer sig från varandra och har nya förutsättningar, det leder till utveckling och att erfarenhetsbanken fylls på efterhand. På så sätt känner jag att jag både har utvecklats och fortsätter att utvecklas, säger Per. ●

Fotnot: De medverkande heter egentligen något annat

Personskydd

Så fungerar det

Statschefen, statsråd, riksdagsledamöter och andra skyddspersoner som ingår i den centrala statsledningen ska kunna utföra sina uppdrag under säkra och trygga former.

Därför finns Sakerhetspolisens personskyddsverksamhet.

Säkerhetspolisen ansvarar för personskyddet för den centrala statsledningen, vilket omfattar funktionerna: statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden, statssekreterarna och kabinetssekreteraren.

Säkerhetspolisen ansvarar också för personskyddet vid officiella besök av utländska statschefer, liksom vid besök av en person som har en ställning jämförbar med en statschefs, samt eventuella medlemmar i dennes familj. Ansvaret gäller också besök av utländska talmän, regeringschefer eller utrikesministrar. Även besök

av en utländsk partiledare eller en företrädare för en internationell organisation, där besöket kräver särskilda bevaknings- eller säkerhetsåtgärder kan vara Sakerhetspolisens ansvar. I enskilda fall kan Sakerhetspolisen även fatta beslut om personskydd för andra funktioner, till exempel ambassadörer.

Personskyddet består av många olika delar för att höja säkerheten. Den yttersta skyddsåtgärden är livvakter. De säkerhetshöjande åtgärder som görs kring en skyddsperson sker bland annat utifrån en hot- och sårbarhetsbedömning och en bedömning av vilket skyddsvärde en funktion har. Dessutom görs bedömningar för att se om det finns någon hotbild mot evene-

man som skyddspersonen ska delta vid. Även bedömningar i förhållande till platsen för evenemanget görs. Sammantaget utgör de bedömningarna grunden för det skydd som sedan utformas vid varje specifikt tillfälle.

Sakerhetspolisen ansvarar för den övergripande utformningen av personskyddet och för skyddet närmast skyddspersonen. Polismyndigheten ansvarar för distansskyddet.

För att skyddet ska bli så bra som möjligt samverkar Sakerhetspolisen bland annat med hovet, riksdagen, Regeringskansliet, Polismyndigheten, utländska ambassader i Sverige och med säkerhetstjänster i andra länder. ●

Utformningen av skyddet – tre delar

Beslut om vilka säkerhetshöjande åtgärder som ska vidtas fattas utifrån en hot- och sårbarhetsbedömning och en bedömning av vilket skyddsvärde en funktion har.

- **Skyddsvärde** avser de konsekvenser det får när en skyddsvärd funktion påverkas på ett icke önskvärt sätt, till exempel om en skyddsperson hindras att utföra sitt jobb.
- **Hot** avser i personskyddssammanhang en aktörs avsikt att utföra

ett fysiskt angrepp på en skyddsperson samt den aktuella aktörens förmåga att realisera denna.

- **Sårbarhet** definieras som egenskaper hos eller aspekter kring en skyddsperson som kan utnyttjas av en hotaktör med avsikt och förmåga.

Skyddsåtgärder

Sakerhetspolisens skyddsåtgärder utformas efter behov. Den minst omfattande skyddsåtgärden innebär information och rådgivning, till exempel att Sakerhetspolisen informerar den

enskilde om försiktighetsåtgärder som kan vidtas i vardagen, eller samverka med Polismyndigheten kring att en aktivitet ska genomföras på en viss plats. En av de mer omfattande åtgärderna är livvaktsskydd. Säkerhetshöjande åtgärder kan också vara till exempel säkra transporter samt tekniska skyddsåtgärder som installation av fysiskt skydd i bostäder.

De skyddsåtgärder som genomförs ska förebygga, förhindra och försvåra ett angrepp. När skyddsåtgärder planeras är det nöd-

vändigt att bedöma vad en angripare har för förmåga.

Angriparens förmåga, till exempel att utöva hot eller använda fysiskt våld, kan förändras och utvecklas. Många gånger är dessa förändringar inte kända eller kan inte bedömas.

Sakerhetspolisen tillämpar därför en dimensionerande hotbeskrivning för särskilt skyddsvärda funktioner. En dimensionerande hotbeskrivning ska beskriva en viss antagen förmåga som skyddet ska motstå och som ska kunna stå sig över tid.

En säkerhetshöjande åtgärd kan vara installation av fysiskt skydd i bostäder.

Arbetet som livvakt är varierande och ger tillträde till unika miljöer.

Så blir du livvakt

Polis och nyfiken på ett unikt och omväxlande uppdrag som ställer höga krav på social kompetens, handlingskraft och fingertoppskänsla? Livvakterna vid Säkerhetspolisen är en del i arbetet med att skydda den svenska demokratin.

En livvakt arbetar i första hand med att förebygga och förhindra att skyddspersonen utsätts för våld eller hot om våld. Om skyddspersonen ändå blir utsatt för ett fysiskt angrepp eller en kränkning ska livvakten kunna hantera situationen.

Arbetet som livvakt är varierande och ger tillträde till unika miljöer. Det teta samarbetet med skyddspersoner, andra myndigheter och organisationer både i Sverige och ibland internationellt ställer höga krav på social kom-

petens. När det gäller personliga egenskaper är det viktigt att kunna ta stort eget ansvar och ha ett gott omdöme när det gäller att värdera och bedöma situationer. Kontinuerlig vidareutbildning ger möjlighet att utvecklas och att fördjupa specialistkunskaper.

För att kunna bli livvakt krävs

- Polisexamen
- Anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen
- Intyg över godkänd utryckningsförarutbildning eller utbildning i polistaktisk bilkörning.

Det finns inga formella krav när det gäller arbetslivserfarenhet, men det är en fördel att ha jobbat som polis i minst ett till ett och ett halvt år. Det är också en fördel med ett intresse för vapenhan-

tering, självskydd och bilkörning, eftersom grundutbildningen för livvakter till stor del fokuserar på dessa delar.

I samband med antagningen testas begåvning, personlig fysik, syn, hörsel, bilkörning och vapenhantering. Livvaktsutbildningen är cirka tre månader. Utöver den sker regelbunden fortbildning.

Säkerhetspolisen strävar aktivt efter en jämnare könsfördelning samt en mångfald när det gäller bakgrund och erfarenheter bland livvakterna. Skyddspersonerna rör sig i många olika sammanhang, vilket livvakterna måste kunna spegla.

Mer information om personskydd och livvakter finns på: sakerhetspolisen.se under personskydd

Tillit och förtroende ska styra

Säkerhetspolisen har ett unikt uppdrag att skydda Sverige och demokratin. Det är en uppgift som inspirerar och skapar stolthet och engagemang bland medarbetarna. Det skapar också en ödmjukhet inför arbetet och en stark känsla av gemenskap.

Vid kaffeautomaten i personalrummet på Säkerhetspolisen trycker Charlotte von Essen, biträdande säkerhetspolischef, på knappen

för extra starkt bryggkaffe. Det brukar bli några koppar om dagen i samband med olika möten.

– Säkerhetspolischefen och jag gör kontinuerliga besök i verksamheten och har gett dem benämningen dialogmöte för att tydligt signalera att det handlar om att vi vill få till dialog med medarbetarna, säger Charlotte von Essen.

Precis som flera andra statliga verksamheter vill Säkerhetspolisen gå mot att bli en organisation som präglas av tillit och förtroende och mindre av kontroll och detaljstyrning. Tillit ska återspeglas i styrning, ledarskap, organisation och kultur, och dialog är ett viktigt verktyg för att uppnå det i vardagen.

– Våra medarbetares stora engagemang och höga kompetens gör att de vet bäst hur en uppgift ska lösas. Som chef gäller det att inte leda på detaljnivå om man ska uppnå tillit och förtroende. Däremot behöver chefen peka ut riktningen och tydliggöra vad det är som ska uppnås och varför, säger Charlotte von Essen.

Daniel Karlsson är ny it- och teknikchef (CTO) på Säkerhetspolisen.

– Grunden i ett bra ledarskap är att man gillar sitt jobb, och passionerade ledare skapar engagemang och energi som smittar av sig. Jag tror på ett öppet klimat där man delar kunskaper och

erfarenheter mellan varandra och tänker helhet före delarna.

Ett av de första intrycken som Daniel Karlsson fick som ny på Säkerhetspolisen var att det råder en mycket speciell gemenskap.

– Vi hanterar känslig information, som ibland är tung att bära, och som vi inte kan tala med någon utomstående om. Då blir relationerna med kollegorna extra viktiga, säger Daniel Karlsson.

Säkerhetspolisens nya it- och teknikchef såg platsannonsern på en slump. Trots att han redan hade ett spännande jobb och trivdes bra med det kunde han inte motstå att söka jobbet. Förutom att det formella stämde helt och hållet lockades Daniel Karlsson av möjligheten att få göra skillnad här och nu samt av att få vara med och driva säkerhetsfrågor i ett samhälle som digitaliseras allt mer. Säkerhetspolisen behöver nu fler medarbetare inom it-området.

– Här får man arbeta med unika uppgifter, men också med sådant som inte skiljer sig så mycket från att jobba med it på andra ställen. Det du får hos oss är ett viktigt och betydelsefullt samhällsuppdrag, unika arbetsuppgifter och gott kamratskap, säger Daniel Karlsson.

På Säkerhetspolisens huvudkontor i Solna arbetar majoriteten av omkring 1 400 medarbetare, men Säkerhetspolisens verksamhet finns också representerad på andra platser i Sverige, bland annat sex regionkontor. På myndigheten arbetar många olika professioner, ungefär hälften är poliser i grunden. För att arbeta på Säkerhetspolisen krävs svenskt

Daniel Karlsson
och **Charlotte von Essen** vid Säkerhetspolisen.

medborgarskap och alla medarbetare är säkerhetsklassade.

– Du behöver inte vara en viss sorts person för att passa in här, säger Daniel Karlsson. En del är analytiskt lagda, andra är experter inom ett visst område, några behöver ha extra mycket social kompetens, allt beror på vad du jobbar med. Det som förenar är samhällsintresset och viljan att bidra till att skydda demokratin och det mest skyddsvärda.

Charlotte von Essen nickar och fyller i.

– Hos oss kan det vara dagar med hög puls och intensitet, men också perioder med långsiktigt arbete som ger resultat på längre sikt. Vi behöver medarbetare som använder sig av och delar med sig av kunskaper och erfarenheter och som tar initiativ till förbättringar.

Precis som många andra organisationer behöver Säkerhetspolisen möta den

snabba teknikutvecklingen. Det innebär bland annat förändrade arbetssätt med smidigare och snabbare processer och verktyg, men för Säkerhetspolisen finns det ytterligare en dimension att ta hänsyn till då myndigheten behöver vara rustad för att möta hot och bedöma sårbarheter i samhället. ●

**Vill du
arbeta
hos oss?**

Lediga tjänster finns på
www.sakerhetspolisen.se

Det är som vilket jobb som helst – men ändå inte

Teknik och it är ett område i ständig förändring och Säkerhetspolisen behöver därför förstärka med fler medarbetare inom denna verksamhet. Hur är det att jobba med de bästa inom teknik och it på en arbetsplats som andra emellanåt benämner som Sveriges hemligaste myndighet? Läs hur tre medarbetare med olika roller och uppdrag beskriver sin arbetsplats. Fia, systemutvecklare, Klara, teknikkoordinator och Alexander, it-forensiker.

Jag har blivit en mycket bättre mamma, fru och vän sedan jag började på Säkerhetspolisen, säger Klara.

Klara: Jag kommer från det privata näringslivet och minns att jag var så nervös för att börja jobba på Säkerhetspolisen eftersom jag inte visste någonting om hur det skulle vara eller hur jag skulle bli bemött. Det som slog mig ganska snart var att här jobbar alla för myndighetens och samhällets bästa och inte för egen vinnings skull, eller för att nå uppsatta månadsmål. Vi har såklart mål i vår verksamhet, men det handlar om andra mål än vinstkrav.

Alexander: När jag skulle välja yrke ville jag jobba inom polisen fast inte bli polis, därför passade utbildningen digitala brott och elektronisk säkerhet bra. Efter utbildningen blev det totalt elva år som både it-tekniker och it-forensiker inom Polismyndigheten och de senaste åren som it-forensiker på Säkerhetspolisen. Det innebär att jag jobbar med att få fram

digitala bevis och underrättelser ur till exempel telefoner och datorer. Jag har alltid varit intresserad av kriminologi, juridik och att lösa brott, här får jag kombinera det med it och teknik eftersom jag jobbar i gränslandet mellan teknik och utredning.

Fia: Det är som vilket jobb som helst, men ändå inte. Jag får utveckla nytt, vidareutveckla, anpassa och förvalta system. Verktygen är ungefär som på andra arbetsplatser men när man funderar på innehållet, vilken typ av information som hanteras och vad systemen faktiskt gör så blir det väldigt speciellt. Ibland är det lite krångligt att arbeta här eftersom vi har särskilda säkerhetskrav, men det går bra när man förstår varför det måste vara så, att det finns en anledning och ett syfte. Om någon hade sagt till mig för tio år sedan att jag skulle jobba på Säkerhetspolisen då hade jag bara skrattat. Nu tycker jag visserligen att det är häftigt att jag får komma in här varje dag, men samtidigt så går man ju och startar sin dator precis som på vilken arbetsplats som helst, när man väl kommit in genom porten. Det är en vanlig arbetsplats, där vanliga människor jobbar och man ska inte vara rädd för att skicka in en ansökan om man är intresserad av att jobba här.

På Säkerhetspolisen ska helhetssyn prägla verksamheten. Det vill säga att alla delar i organisationen samspelar och bildar en helhet och genom den egna arbetsinsatsen bidrar alla till helheten.

Klara: Min uppgift är att vara filter

mellan verksamhet och teknik, vilket innebär att jag samordnar verksamhetens behov av systemutveckling eller förvaltning efter vilka resurser vi har att tillgå på it-avdelningen. Ett nära samarbete mellan it-avdelningen och verksamheterna är A och O, vi behöver varandra och arbetar ständigt med att förbättra flödet och skapa förståelse för varandras behov och förväntningar. Jag skulle säga att det generellt är ganska lätt att jobba här, eftersom alla är så hjälpsamma och generösa med sin tid och kunskap.

Alexander: Jag är oftast med från start till mål i ett ärende och tycker det är viktigt att vara med redan då vi planerar ett tillslag för att få en uppfattning om vad jag kan bidra med. För inte så länge sedan fick jag åka till en annan stad till-

Alexander: Det är viktigt att man känner varandra, även på det personliga planet, när det hettar till och samarbetet sätts på prov. Jag har kompisar på alla våningsplan här i huset.

Av säkerhetsskäl stannar arbetsuppgifterna på jobbet när medarbetarna går hem från Säkerhetspolisen. Om barnen blir sjuka är det inte möjligt att vobba, både jobba och vårda sjukt barn, som förekommer på andra arbetsplatser.

Klara: Jag har blivit en mycket bättre mamma, fru och vän sedan jag började på Säkerhetspolisen, eftersom jag inte kan jobba eller ens läsa mejl hemma. När jag går från jobbet är jag ledig och det har gjort mig mycket mer harmonisk och mindre stressad. Om något akut skulle hända så vet jag att jag blir kontaktad.

»Jag har nog inte träffat på en enda otrevlig person sedan jag började här. När jag var ny fick jag ofta frågan Behöver du hjälp med något?«

sammans med insatsstyrkan, det luktade krutrök i hela korridoren vid tillslaget. Det är verkligen ett unikt it-jobb, där jag får möjlighet att jobba tvärvetenskapligt med både långsiktiga ärenden och sådant som är akut och minutoperativt. Jag uppskattar det nära samarbetet med kollegor och att få vara en del av ett lag. Min roll är ofta att vara teknisk expert till kollegor, men det händer också att jag får vara med och vittna i rättegångar. Vid de tillfällena förstår man att det vi gör på Säkerhetspolisen ger resultat och att vi faktiskt gör Sverige säkrare.

Stämningen och kamratskapet bland kollegorna är något som Fia, Klara och Alexander återkommer till under samtalet. På Säkerhetspolisen hanterar medarbetarna ofta allvarlig och känslig information som man inte kan tala med någon utomstående om. Det gör att relationen med kollegorna blir extra viktig.

Fia: Man hälsar på alla, även dem man inte känner, och det är väldigt prestigelöst. När jag var ny fick jag ofta frågan »behöver du hjälp med något?«. Jag har nog inte träffat på en enda otrevlig person sedan jag började här

Det finns många olika yrkeskategorier som arbetar på Säkerhetspolisen. Därför är det svårt att ange vilken typ av person som passar på myndigheten. Men visst finns det några egenskaper som är bra att ha, anser Klara, Fia och Alexander.

Det är bra att vara lösningsorienterad och att gilla att lösa problem och göra förbättringar tillsammans. Man bör ha en vilja och ett driv att komma framåt och tycka att det är kul att dela kunskap och erfarenheter med andra. Många som jobbar på Säkerhetspolisen har också en stark drivkraft att vilja förbättra samhället och göra gott. ●

Fotnot: De medverkande heter egentligen något annat.

Så går rekryteringen till

Om du blir kallad till intervju får du träffa rekryterande chef och kanske potentiella kollegor. Arbetspsykologiska och begåvningsrelaterade tester genomförs. Testerna måste, oavsett vilken tjänst det handlar om,

klaras med godkänt resultat. Alla kandidater genomför ett längre samtal med psykolog. Det är för att kunna utvärdera hur stabil och sårbar du som sökt jobbet är. Rekryteringen avslutas med en säkerhetsprövning där det bland annat görs en registerkontroll.

Tre decennier i rikets tjänst

– och fem år som egen myndighet

1989 bildades Säkerhetspolisen i sin nuvarande form med egen generaldirektör. Sedan dess har Säkerhetspolisen fortsatt att utvecklas och blev 2015 en egen polismyndighet.

Våren 1989 var Carl Lidbom klar med en utredning om Säkerhetspolisens arbetsmetoder. Efter allt som varit efter Stig Berglings rymning, Palmemordet och Ebbe Carlsson-affären beslutade riksdag och regering att RPS/Säk (Rikspolisstyrelsens säkerhetsavdelning) inte längre skulle vara en avdelning inom Rikspolisstyrelsen utan under Rikspolisstyrelsen ha en mer självständig ställning. Namnet skulle vara Säkerhetspolisen och högsta chef skulle vara en generaldirektör.

Förutom uppdraget att förhindra och avslöja brott mot rikets säkerhet fick Säkerhetspolisen också det formella ansvaret för bevaknings- och säkerhetsarbete för den centrala statsledningen och vid statsbesök och liknande händelser.

Hösten 1989 tillträdde före detta generaldirektören vid Domstolsverket och Datainspektionen Mats Börjesson som Säkerhetspolisens förste generaldirektör. Verksamheten blev mer självständig, men fortsatte att vara en del av Rikspolisstyrelsen.

Under slutet av 1980-talet fanns ett behov av att utöka spaningsverksamheten och flera nya medarbetare anställdes. Under den tiden var det övervägande poliser som arbetade vid Säkerhetspolisen och det fanns skillnader i vad man kunde göra som polis och som civilanställd. Civilanställda

var till exempel tvungna att klara en uppkörning för en av chaufförerna innan de fick använda en tjänstebil.

Under slutet av 1980-talet utvecklades också tekniska metoder bland brottslingar som gjorde det möjligt att olovligen ta sig in i myndigheters datasystem för att komma över känslig information. Tidigare hade den typen av uppdrag krävt att en agent fanns på plats rent fysiskt, men under den här tiden blev det möjligt att begå brott utifrån.

Ett förändringsarbete tog fart inom Säkerhetspolisen, dels i syfte att möta den nya tidens krav och dels för att verka för en mer öppen säkerhetstjänst. Fler akademiker anställdes, en analysverksamhet byggdes upp för att höja kvaliteten och arbetet med att öka transparensen påbörjades, ett arbete som skulle prägla Säkerhetspolisen under lång tid framöver.

Under 2000-talet ställde globaliseringen nya krav på säkerhetstjänster och polisverksamheter över hela världen, framför allt inom terrorområdet. Från att under 1980- och 1990-talen främst haft fokus på det egna landet behövde säkerhetstjänsten under 2000-talet vidga sina vyer. För att på bästa sätt kunna möta den nya tidens utmaningar, där globaliseringen var en, startades ett förändringsarbete som ledde fram till att en ny organisation inrättades 2011. Ett nytt fokus fanns på ar-

betsformer och hur själva arbetet utfördes, där kompetenser från olika enheter fördes samman för att lösa uppdrag inom olika verksamhetsområden. Syftet var bland annat att utveckla Säkerhetspolisen som kunskapsorganisation och få en mer samordnad utveckling. Allt för att utveckla den operativa förmågan.

Några av de medarbetare som anställdes under slutet av 1980-talet arbetar fortfarande kvar i myndigheten, mer än 30 år senare. Eva och Göran är två av dem.

– När jag började var allt mycket hemligt och ingen berättade var de jobbade. En del brukade säga att de arbetade på Rikspolisstyrelsen. Nu är det ju betydligt mer öppet, även om delar av verksamheten av naturliga skäl fortfarande är sekretessbelagd, säger Göran och Eva nickar instämmande.

2013 flyttade Säkerhetspolisen till nya lokaler i Solna och den 1 januari 2015 blev Säkerhetspolisen en självständig myndighet och polismyndighet.

– En sak som nya medarbetare brukar reflektera över är att trots att vi nu är ganska många så hälsar alla på varandra i korridorerna. Det är bara en av de saker som bidrar till känslan av samhörighet och gemenskap som är så stark här, säger Eva. ●

Fotnot: De medverkande heter egentligen något annat.

Du håller en 30-åring i din hand

Kommunikationschef Nina Odermalm Schei om Säkerhetspolisen 2019

Aret var 1990. Säkerhetspolisen hade året innan fått en mer självständig roll under Rikspolisstyrelsen med en egen generaldirektör. Där och då föddes tanken på att ge ut en årsrapport om den hemliga verksamheten.

»Vi tar allvarligt på uppgiften att stärka förtroendet för Säkerhetspolisen. Ett bidrag i en sådan process kan vara att öka kännedomen om Säkerhetspolisen genom en verksamhetsberättelse. Inom det följande lämnas därför information om vårt arbete inom olika verksamhetsområden.« Så skrev dåvarande generaldirektören i Säkerhetspolisens första årsbok som rörde verksamhetsåret 1989/1990.

Sedan dess har mycket hänt, både med Säkerhetspolisen och det som från början kallades verksamhetsberättelse. I *Säkerhetspolisen 2019* är målet att ge läsaren en inblick i en hemlig verksamhet, att så långt det är möjligt förklara arbetet som görs på myndigheten genom att sätta händelser och skeenden i ett större sammanhang samt att visa på vilken roll Sveriges säkerhetstjänst har i

samhället.

Säkerhetspolisens årsbok läses av såväl journalister, politiker och forskare som myndighetspersoner, intresseorganisationer och privatpersoner. Frågorna och reaktionerna brukar vara många.

När representanter för Säkerhetspolisen träffar kollegor från säkerhetstjänster i övriga världen och som en artighetsgest ger dem ett exemplar av den engelska versionen av årsboken är reaktionen ofta förvåning. Förvåningen skulle ju kunna grunda

sig i att man ger ut en trycksak år 2020, men det handlar snarare om förvåning över det faktum att en säkerhetstjänst alls berättar om sin verksamhet. Samtidigt kan vi konstatera att de senaste åren har Säkerhetspolisens årsbok fått efterföljare i ett flertal europeiska länder.

Allt kan en säkerhetstjänst inte berätta, men förhoppningsvis ökar *Säkerhetspolisen 2019* kunskapen och förståelsen för såväl hoten och angreppen mot Sverige som Säkerhetspolisens uppdrag att skydda Sverige och demokratin. *Säkerhetspolisen 2019* finns också att ladda ner på Säkerhetspolisens webbplats. ●

Nina Odermalm Schei,
kommunikationschef vid
Säkerhetspolisen.

Säkerhetspolisen i sociala medier

Säkerhetspolisen finns på Twitter och LinkedIn. Där publiceras också bland annat nyheter om verksamheten och det berättas om lediga jobb.

Säkerhetspolisens sju generaldirektörer

Klas Friberg, 2018–
Anders Thornberg, 2012–2018
Anders Danielsson, 2007–2012
Klas Bergenstrand, 2004–2007
Jan Danielsson, 2000–2003
Anders Eriksson, 1994–2000
Mats Börjesson, 1989–1994

Produktion: Säkerhetspolisen

Grafisk formgivning: Make Your Mark

Tryck: Stibo Graphic A/S Horsens Danmark

ISBN: 978-91-86661-17-5

Beställning: Publikationen kan laddas ner från www.sakerhetspolisen.se och beställas via sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se

Illustration:

Sidorna 3, 19 och 50: Graham Samuels

Sidorna 26, 31, 32, 33, 36, 37, 42, 45, 48, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 62, 63, 65, 67 och 70: Fredrik Tjernström

Sidorna 9, 11, 28 och 29: Colourbox

Foto:

Sidorna 6, 7, 21, 25, 40, 52, 57, 63, 69 och 73: Svartpunkt/Jennifer & Magnus Glans

Sidorna 27 och 39: Colourbox

Sidan 27: Försvarsmakten/Dag Enander

Säkerhetspolisen förebygger och avslöjar brott mot Sveriges säkerhet,
bekämpar terrorism och skyddar den centrala statsledningen.
Det gör vi för att skydda det demokratiska systemet, medborgarnas
fri- och rättigheter och den nationella säkerheten.

Box 123 12, 102 28 Stockholm
Tfn 010-568 70 00, fax 010-568 70 10
sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se
www.sakerhetspolisen.se